

อภินันทนาการ

สำนักหอสมุด

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษา
อุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร

อัจฉริยา ทุมพานิชย์

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยนเรศวร

วันลงทะเบียน 23 ก.ค. 2552

เลขทะเบียน 1-4576858 C.2

เลขเรียกหนังสือ 6

186.5

.E26

4ค18น

2111

วิทยานิพนธ์เสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

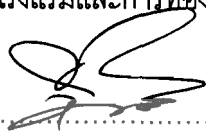
หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว

พฤษภาคม 2552

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

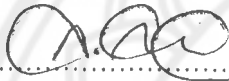
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ เรื่อง "แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร" ของ อัจฉริยา ทุมพานิชย์ เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยวของมหาวิทยาลัยนเรศวร

.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุทธินันท์ พรหมสุวรรณ)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ครรชิต ทะกอง)

.....กรรมการ
(ดร. ละเอียด ศิลาน้อย)

.....กรรมการ
(ดร. ชารินทร์ สงวนเสริมศรี)

อนุมัติ

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คินีนิจ ภูพัฒน์วิบูลย์)
รักษาการในตำแหน่งคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

7 พฤษภาคม 2552

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือจากบุคคลต่าง ๆ ที่ให้การสนับสนุนมาโดยตลอด ผู้วิจัยต้องขอกราบขอบพระคุณ ดร. ละเอียด ศิลาน้อย อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ให้คำแนะนำ คำปรึกษา และดูแลเอาใจใส่ตลอดระยะเวลาในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ รองศาสตราจารย์ ดร. ครรชิต ทะกอง ประธานกรรมการวิทยานิพนธ์ ที่ให้ความรู้ และคำอธิบายต่าง ๆ เกี่ยวกับงานวิจัย รองศาสตราจารย์ ดร. สุทธินันท์ พรหมสุวรรณ กรรมการวิทยานิพนธ์ที่กรุณาใช้เวลาช่วยตรวจทานและแก้ไขวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และ ดร. ธารินทร์ สงวนเสริมศรี ที่กรุณาใช้เวลามาเป็นกรรมการวิทยานิพนธ์อีกท่านหนึ่ง และช่วยตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล พร้อมกับข้อเสนอแนะต่าง ๆ ในการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติภูผายลที่คอยช่วยเหลือและเอื้อเฟื้อข้อมูล ขอขอบคุณน้องป้อม น้องแป้ม และน้ำ สำหรับความช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และกำลังใจจากเพื่อน ๆ ในการผลักดันให้ผู้วิจัยทำวิทยานิพนธ์จนเสร็จสมบูรณ์ ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยนเรศวร ศูนย์วิทยบริการกรุงเทพมหานครที่ช่วยให้ข้อมูล ข่าวสาร และอำนวยความสะดวกตลอดระยะเวลาที่ศึกษา

และท้ายที่สุด ผู้วิจัยต้องขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อและคุณแม่ สำหรับความห่วงใยช่วยเหลือ สนับสนุน เชื่อมั่นในการตัดสินใจของลูก และอยู่เคียงข้างให้กำลังใจเสมอมา จนทำให้ผู้วิจัยพบกับความสำเร็จในครั้งนี้

อัจฉริยา ทุมพานิชย์

ชื่อเรื่อง	แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษา อุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร
ผู้วิจัย	อัจฉริยา ทุมพานิชย์
ประธานที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร. ครรชิต ทะกอง
กรรมการที่ปรึกษา	ดร. ละเอียด ศิลาน้อย
ประเภทสารนิพนธ์	วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว, มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2551
คำสำคัญ	แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาอุทยานแห่งชาติภูผายลให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อกำหนดแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูผายล ภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนในท้องถิ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวน 400 คน ในส่วนของ การวิเคราะห์ใช้การคำนวณหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การหาค่าความแตกต่างค่าที่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นประชาชนในท้องถิ่น ร้อยละ 66.25 รองลงมา คือ นักท่องเที่ยว ร้อยละ 32.00 และกลุ่มภาครัฐ/ภาคเอกชน ร้อยละ 1.75 เป็นเพศชาย ร้อยละ 50.50 และเพศหญิง ร้อยละ 49.50 มีอายุไม่เกิน 20 ปี ร้อยละ 27.50 มีการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช. ร้อยละ 26.25 ประกอบอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 44.50 รองลงมา คือ นักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 30.25 ส่วนใหญ่มีรายได้ไม่เกิน 5,000 บาท ร้อยละ 61.25

ลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ใช้รถจักรยานยนต์ส่วนตัวเป็นยานพาหนะในการเดินทางมาท่องเที่ยว ร้อยละ 44.53 โดยมีจำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทางมาท่องเที่ยว ระหว่าง 8 - 10 คน ร้อยละ 26.56 ส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวพร้อมกับสถาบันการศึกษา ร้อยละ 63.28 ซึ่งมีวัตถุประสงค์ของการเดินทาง

มาท่องเที่ยวเพื่อศึกษาหาความรู้ ร้อยละ 54.69 และทราบข่าวหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายลจากสื่อคนรู้จักแนะนำ (เช่น เพื่อน / ครู อาจารย์) ร้อยละ 34.32

ในส่วนของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนครทั้ง 6 ด้าน คือ ด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม ด้านการให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึก ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการส่งเสริมการตลาดและการนำเที่ยว ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการบริการ และด้านการส่งเสริมการลงทุนนั้น ผลการวิจัยพบว่า ภาพรวม อยู่ในระดับเห็นด้วย โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ ด้านการส่งเสริมการตลาดและการนำเที่ยว อยู่ในระดับเห็นด้วย รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมการลงทุนและด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการบริการ อยู่ในระดับเห็นด้วย และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน อยู่ในระดับเห็นด้วย และจากการทดสอบสมมุติฐาน พบว่า เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ของนักท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และอายุ การศึกษา และอาชีพของผู้ตอบแบบสอบถามที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนเพศ และรายได้ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร ไม่แตกต่างกัน

Title GUIDELINES FOR ECOTOURISM DEVELOPMENT :
A CASE STUDY OF PHU PHAYON NATIONAL PARK,
SAKON NAKHON PROVINCE

Author Atchariya Thumpanit

Advisor Associate Professor Kanchit Tagong, Ph.D.

Co - Advisor La-lard Silanoi, Ph.D.

Academic Paper Thesis M.A. in Hotel and Tourism Management,
Naresuan University, 2008

Keywords Guidelines for Ecotourism Development, Ecotourism

ABSTRACT

The purposes of this research study were to study the behaviors of Thai tourists visiting Phu Pha Yon National Park, Sakon Nakhon Province as well as to find out about the problems and difficulty of the development guideline of Phu Pha Yon National Park as sustainable ecological tourism attraction source using questionnaires forms instrumental for data collection from the sampling group of 400 persons. Data analysis used frequency calculation to obtain frequency value, percentage, average mean, standard deviation, t-test difference value, one-way ANOVA analysis and Pearson's product moment correlation coefficient.

The results of the research study found that most of the respondents of the questionnaires were citizens in the locality of 66.25%, next were tourists of 32.00% and public sector/private sector personnel of 1.75%, they were male of 50.50% and female of 49.50, age range of not more than 20 years old, 27.50% were with senior high school/vocational certificate education of 26.25%, occupation of farmers of 44.50%, the next were students/pupils of 30.25%, mostly were with income revenue of not more than Baht 5,000 of 61.25%

Concerning tourists' natures of travel behaviors it was found that most tourists used personal motorbike as travel vehicles on their tour of 44.53%, with tour members of about 8-10 persons per group of 26.56%, mostly traveling with

education academy of 63.28% with travel object of educational tour of 54.69% and learned of the news or tour activities of Phu Pha Yon National Park from acquainted people medium (such as peer/mentor, teacher) of 34.32%.

On the part of the opinions of the respondents towards the ecological tourism development guideline in Phu Pha Yon National Park, Sakon Nakhon Province on the 6 aspects comprising of tourism and environmental resources, educational provision and conscience building, communal participation, marketing and tourism promotion, infrastructure and service development, and investment promotion, the results of the research study found that on the overall perspective this was in the positive level with the 3 first highest average of the first 3 aspects of marketing and tour guide aspect at the positive level, the next levels were investing promotion and infrastructure and service development at the positive level, and in respect of communal participation was in the positive level, and from the hypothesis test, it was found that sex, age, education, occupation, and tourists' income revenue level were related with tourists' natures of behaviors in the Phu Pha Yon National Park, Sakon Nakhon Province with statistically significance at the level of 0.05 and different age, education, and occupation of respondents being with different ecological tourism development guideline in Phu Pha Yon National Park, Sakon Nakhon Province with different statistically significance at the level of 0.05; as for different sex, income revenue were with indifferent ecological tourism development guideline in the Phu Pha Yon National Park, Sakon Nakhon Province.

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาของปัญหา.....	1
จุดมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
สมมุติฐานของการวิจัย.....	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
แนวคิดการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติ.....	10
แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.....	15
แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	23
แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค.....	45
ข้อมูลอุทยานแห่งชาติภูผายล.....	57
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	63
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	69
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	69
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	72
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	73
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	74

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	80
ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับการเดินทางไปท่องเที่ยวประเทศจีน.....	81
ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม.....	84
ตอนที่ 3 ผลการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยว ประเทศจีนหลังการแข่งขันโอลิมปิก ปักกิ่งเกมส์ 2008	86
ตอนที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐาน.....	90
5 บทสรุป	115
สรุปผลการวิจัย.....	115
อภิปรายผลการวิจัย.....	121
ข้อเสนอแนะ.....	124
บรรณานุกรม	127
ภาคผนวก	131
ประวัติผู้วิจัย	137

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	แสดงคำถาม 7 คำถาม เพื่อหาคำตอบ 7 คำถามเกี่ยวกับพฤติกรรม ผู้บริโภครวม.....	47
2	แสดงสรุปจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	71
3	แสดงจำนวนและค่าร้อยละของข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	77
4	แสดงจำนวนและค่าร้อยละของลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยว ด้านยานพาหนะที่เดินทางมา.....	80
5	แสดงจำนวนและค่าร้อยละของลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยว ด้านจำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทาง.....	81
6	แสดงจำนวนและค่าร้อยละของลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยว ด้านลักษณะในการเดินทางท่องเที่ยว.....	81
7	แสดงจำนวนและค่าร้อยละของลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยว ด้านวัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยว.....	82
8	แสดงจำนวนและค่าร้อยละของลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยว ด้านสื่อที่ทราบข่าวหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของอุทยาน แห่งชาติ.....	82
9	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้ตอบ แบบสอบถามที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยาน แห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร จำแนกรายด้าน.....	83
10	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้ตอบ แบบสอบถามที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยาน แห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร ด้านการส่งเสริมการตลาดและการ นำเที่ยว จำแนกรายข้อ.....	84
11	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้ตอบ แบบสอบถามที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยาน แห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร ด้านการส่งเสริมการลงทุน จำแนกรายข้อ.....	85

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
12	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้ตอบ แบบสอบถามที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยาน แห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและ การบริการ จำแนกรายข้อ.....	86
13	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้ตอบ แบบสอบถามที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยาน แห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน จำแนกรายข้อ.....	87
14	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้ตอบ แบบสอบถามที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยาน แห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร ด้านการให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึก จำแนกรายข้อ.....	88
15	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้ตอบ แบบสอบถามที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยาน แห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร ด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว และสิ่งแวดล้อม จำแนกรายข้อ.....	90
16	แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับลักษณะพฤติกรรมการเดินทาง ท่องเที่ยว ด้านยานพาหนะที่เดินทางมา.....	94
17	แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับลักษณะพฤติกรรมการเดินทาง ท่องเที่ยว ด้านจำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทาง.....	95
18	แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับลักษณะพฤติกรรมการเดินทาง ท่องเที่ยว ด้านลักษณะในการเดินทางท่องเที่ยว.....	97
19	แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับลักษณะพฤติกรรมการเดินทาง ท่องเที่ยว ด้านวัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยว.....	98

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
20	แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับลักษณะพฤติกรรมการเดินทาง ท่องเที่ยว ด้านสื่อที่ทราบข่าวหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของ อุทยานแห่งชาติภูผายล.....	100
21	แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับลักษณะพฤติกรรมการเดินทาง ท่องเที่ยว ด้านยานพาหนะที่เดินทางมา.....	102
22	แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับลักษณะพฤติกรรมการเดินทาง ท่องเที่ยว ด้านจำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทาง.....	103
23	แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับลักษณะพฤติกรรมการเดินทาง ท่องเที่ยว ด้านลักษณะในการเดินทางท่องเที่ยว.....	105
24	แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับลักษณะพฤติกรรมการเดินทาง ท่องเที่ยว ด้านวัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยว.....	106
25	แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับลักษณะพฤติกรรมการเดินทาง ท่องเที่ยว ด้านสื่อที่ทราบข่าวหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของ อุทยานแห่งชาติภูผายล.....	108
26	แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับลักษณะพฤติกรรมการ เดินทางท่องเที่ยว ด้านยานพาหนะที่เดินทางมา.....	110
27	แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับลักษณะพฤติกรรมการ เดินทางท่องเที่ยว ด้านจำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทาง.....	111
28	แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับลักษณะพฤติกรรมการ เดินทางท่องเที่ยว ด้านลักษณะในการเดินทางท่องเที่ยว.....	113
29	แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับลักษณะพฤติกรรมการ เดินทางท่องเที่ยว ด้านวัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยว.....	114

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
30	แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยว ด้านสื่อที่ทราบข่าวหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล.....	116
31	แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยว ด้านยานพาหนะที่เดินทางมา.....	118
32	แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยว ด้านจำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทาง.....	119
33	แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยว ด้านลักษณะในการเดินทางท่องเที่ยว.....	121
34	แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยว ด้านวัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยว.....	122
35	แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยว ด้านสื่อที่ทราบข่าวหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล.....	123
36	แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยว ด้านยานพาหนะที่เดินทางมา.....	125
37	แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยว ด้านจำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทาง.....	127
38	แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยว ด้านลักษณะในการเดินทางท่องเที่ยว.....	128
39	แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยว ด้านวัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยว.....	129
40	แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยว ด้านสื่อที่ทราบข่าวหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล.....	131

สารบัญตาราง (ต่อ)

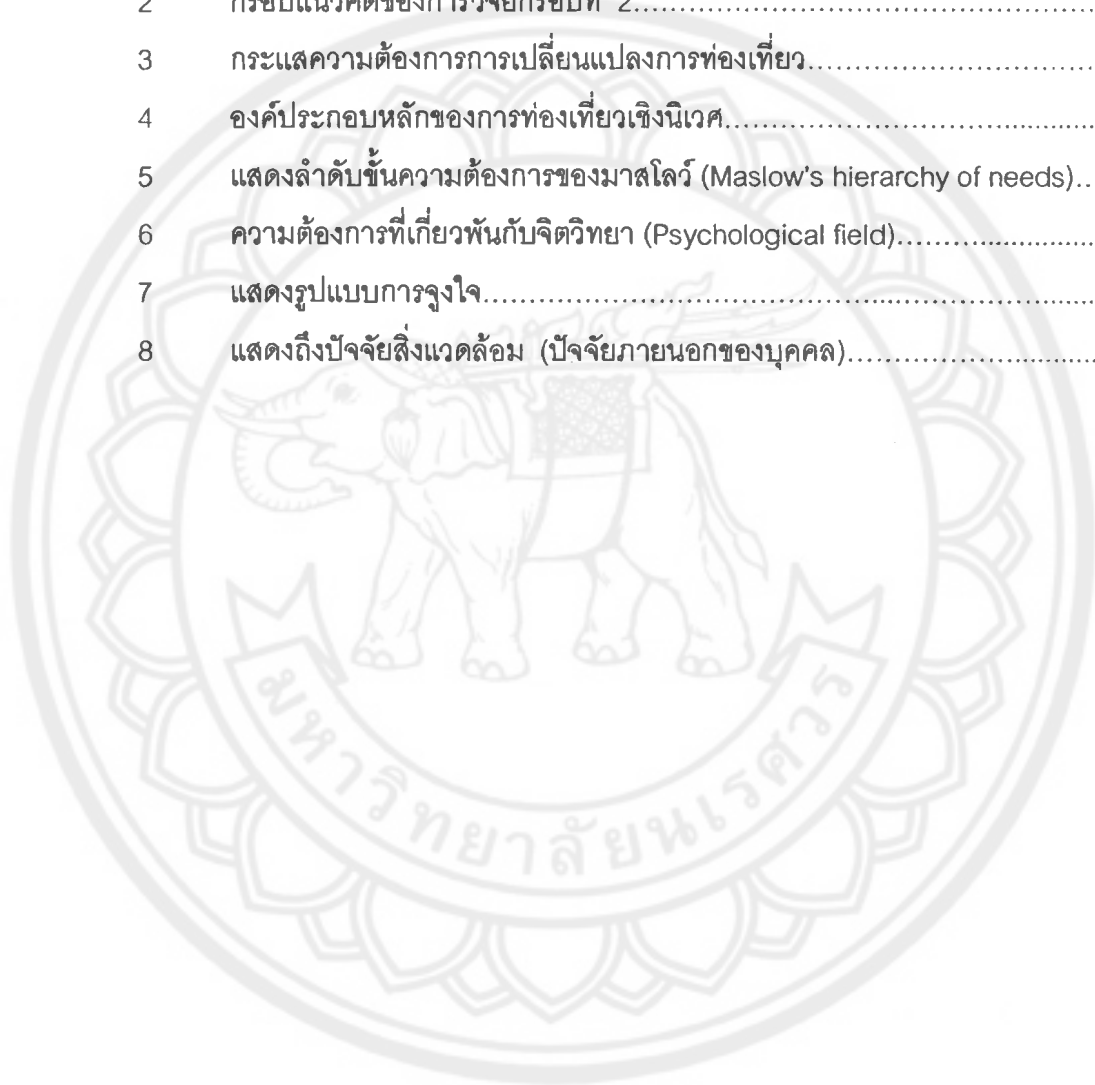
ตาราง		หน้า
41	แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร จำแนกตามเพศ.....	133
42	แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร จำแนกตามอายุ.....	135
43	แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ตามวิธี Scheffe ของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร จำแนกตามอายุ.....	137
44	แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร จำแนกตามการศึกษา.....	139
45	แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ตามวิธี Scheffe ของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร ด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม จำแนกตามการศึกษา.....	142
46	แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ตามวิธี Scheffe ของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน จำแนกตามการศึกษา.....	144

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
47	แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ตามวิธี Scheffe ของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการบริการ จำแนกตามการศึกษา.....	146
48	แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ตามวิธี Scheffe ของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร ด้านการส่งเสริมการลงทุน จำแนกตามการศึกษา.....	148
49	แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร จำแนกตามอาชีพ.....	150
50	แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ตามวิธี Scheffe ของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร จำแนกตามอาชีพ.....	152
51	แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร จำแนกตามรายได้.....	154

สารบัญภาพ

ภาพ		หน้า
1	กรอบแนวคิดของการวิจัยกรอบที่ 1.....	6
2	กรอบแนวคิดของการวิจัยกรอบที่ 2.....	7
3	กระแสด้านความต้องการการเปลี่ยนแปลงการท่องเที่ยว.....	24
4	องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	28
5	แสดงลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's hierarchy of needs)....	49
6	ความต้องการที่เกี่ยวข้องกับจิตวิทยา (Psychological field).....	50
7	แสดงรูปแบบการจูงใจ.....	52
8	แสดงถึงปัจจัยสิ่งแวดล้อม (ปัจจัยภายนอกของบุคคล).....	56

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้รายได้จากการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเป็นแหล่งเงินตราต่างประเทศที่สำคัญของประเทศ นอกจากนี้นักท่องเที่ยวชาวไทยเองก็เริ่มให้ความสนใจต่อการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน จากสถิติจำนวนนักท่องเที่ยวตั้งแต่ปี 2546 เป็นต้นมา มีจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.03 นักท่องเที่ยวชาวไทยเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.43 มีรายได้จากตลาดนักท่องเที่ยวต่างประเทศในปี 2550 สูงถึง 547,782 ล้านบาท และจากกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยสูงถึง 380,417.10 ล้านบาท (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2550)

ในด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวนั้น ปัจจุบันทั่วโลกได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาแบบยั่งยืน (Sustainable development) โดยเฉพาะถ้าเป็นการท่องเที่ยวก็จะมุ่งเน้นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อคงความเป็นเอกลักษณ์ (Uniqueness) ตลอดไป อีกทั้งการให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมซึ่งเป็นที่ยอมรับในหลายประเทศที่มุ่งเน้นให้การท่องเที่ยวเป็นไปอย่างยั่งยืน ซึ่งก็คือการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่เรียกกันว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) โดยเกิดจากแนวโน้มสองประการที่มาบรรจบกัน คือ แนวโน้มเกี่ยวกับการตื่นตัวด้านการอนุรักษ์ และการเปลี่ยนแปลงเรื่องอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแบบผจญภัยหรือเข้าไปมีส่วนร่วม และสัมผัสกับธรรมชาติมากขึ้น (ดร.ชนันท์ เอ็มพันธ์ และสุรเชษฐ ชาญธูมาส, 2539, หน้า 6) และในปัจจุบันกระแสการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีมากขึ้นทำให้มีการกล่าวถึงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากขึ้น

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมุ่งให้เกิดการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว และทรัพยากรต่าง ๆ โดยเฉพาะระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (Conservation Tourism) ที่สามารถพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism) (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2539, หน้า 59)

ตามที่ระบุไว้ในเว็บไซต์ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชนั้น อุทยานแห่งชาติ คือ พื้นที่ประกอบด้วยทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญทางนิเวศวิทยา ซึ่งมีความสวยงามที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ไม่ว่าจะเป็นทัศนียภาพอันงดงาม น้ำตก ถ้ำ ภูเขา หรือดอกไม้ และสัตว์นานาชนิดที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง อุทยานแห่งชาติของประเทศไทยถือว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายมากมายสำหรับนักท่องเที่ยว นอกจากนี้แล้วยังเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของพืชและสัตว์ป่าที่มีคุณค่าในเชิงวิทยาศาสตร์ ทั้งเศรษฐกิจและเชิงนิเวศวิทยา อุทยานแห่งชาติของไทยส่วนใหญ่ถือว่าเป็นแหล่งสำคัญ ทั้งความสวยงามทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ ภูมิประเทศ หรือภูมิศาสตร์ของอุทยานแห่งชาตินี้เป็นที่ประจักษ์ต่อทั้งผู้มาเยือนจากในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งสิ่งที่ปรากฏในสายตาของนักท่องเที่ยวนี้ เป็นคำอธิบายในตัวเองได้เป็นอย่างดี หากพิจารณาอุทยานแห่งชาติในแง่ของการเป็นพื้นที่อนุรักษ์แล้ว ถือว่ามีบทบาทที่สำคัญยิ่งในการรักษาเสถียรภาพเชิงนิเวศวิทยาและการอนุรักษ์ในความหลากหลายด้านชีวภาพ พื้นที่อนุรักษ์เหล่านี้ยังเป็นสถานที่ที่พิเศษสุดสำหรับการพักผ่อนหย่อนใจ และเป็นแหล่งความรู้ทางการศึกษาอีกด้วย ปัจจุบันนี้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้จัดตั้งอุทยานแห่งชาติไปแล้วทั้งสิ้น 103 แห่ง พื้นที่ประมาณ 32.93 ล้านไร่ และเตรียมการประกาศจัดตั้งเพิ่มเติมอีก 45 แห่ง พื้นที่ประมาณ 12.97 ล้านไร่ รวมเป็น 148 แห่ง พื้นที่ประมาณ 45.90 ล้านไร่ (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, 2550) ดังนั้น อุทยานแห่งชาติจึงจัดว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการมาเที่ยวชมธรรมชาติได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ เนื่องมาจากปัจจัยและเงื่อนไขทางอุปทานหลาย ๆ อย่างที่อำนวยความสะดวกให้การท่องเที่ยวเป็นไปได้ กล่าวคือ อุทยานแห่งชาติเป็นแหล่งธรรมชาติที่มีสิ่งดึงดูดใจให้เข้ามาเที่ยวชมและศึกษาหาความรู้ นักท่องเที่ยวสามารถได้รับทั้งความรู้และความเพลิดเพลินไปพร้อม ๆ กัน

อุทยานแห่งชาติภูผายล เป็นอุทยานแห่งชาติที่ได้รับการประกาศในราชกิจจานุเบกษา มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 จัดตั้งขึ้นเนื่องจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว นับเป็นอุทยานแห่งชาติลำดับที่ 57 ของประเทศไทย สภาพพื้นที่มีความหลากหลายของป่าไม้และธรรมชาติที่ยังบริสุทธิ์ มีขนาดพื้นที่คุ้มครอง 517,850 ไร่ ประกอบไปด้วยสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจหลายแห่งที่สำคัญ คือ อ่างเก็บน้ำห้วยหวด น้ำตกค้ำน้ำสร้าง ภูก่อ ภูผายล หรือ ถ้ำผาลาย น้ำตกแก่งโพธิ์ น้ำตกห้วยเลา ถ้ำพระด่านแร้ง ผาพญาเต่างอย ลานดุสิตา ถ้ำม่วง และถ้ำพระเวส นอกจากนี้ ผืนป่าของอุทยานแห่งชาติภูผายลยังเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยที่สำคัญของสัตว์ป่าหลายชนิด เช่น เก้ง หมูป่า กระต่าย ค้างคาว กระรอก เขี้ยว นกเป็ดน้ำ นกนางแอ่น นกจาบคา ตะกวด และงูชนิดต่าง ๆ เป็นต้น และจากการที่อุทยานแห่งชาติภูผายลมีความ

หลากหลายทางชีวภาพและมีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเป็นแหล่งรวมของพรรณไม้ สัตว์ป่านานาชนิด รวมทั้งมีทัศนียภาพที่สวยงามตามธรรมชาติหลากหลายเหมาะแก่การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามนโยบายของกรมป่าไม้ที่สนับสนุนให้อุทยานแห่งชาติทุกแห่งดำเนินการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในรูปแบบต่าง ๆ ตามสภาพพื้นที่ (กรมป่าไม้, 2542, หน้า 15) แต่การดำเนินการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศหากมีการจัดการที่ไม่เหมาะสมและดำเนินการตามแนวทางที่ไม่ถูกต้องแล้วจะทำให้เกิดความเสียหายต่อระบบนิเวศ ดังนั้น จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษานาแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล ด้วยการนำหลักการและแนวทางการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติมาประยุกต์เข้ากับแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หลักการและกลยุทธ์การจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศผสมผสานกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาอุทยานแห่งชาติภูผายลให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมทั้งสามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางดำเนินการกับอุทยานแห่งชาติอื่น เพื่อให้สามารถบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติให้เหมาะสม อันจะนำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร
2. เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาอุทยานแห่งชาติภูผายลให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
3. เพื่อกำหนดแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล

ความสำคัญของการวิจัย

1. นำผลการวิจัยไปพัฒนา ส่งเสริม และกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศรวมทั้งพัฒนาอุทยานแห่งชาติภูผายลให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
2. นำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้กับพื้นที่อุทยานแห่งชาติอื่น ๆ ที่มีศักยภาพและข้อจำกัดคล้ายคลึงกัน

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านพื้นที่

เขตพื้นที่ในการวิจัย คือ อุทยานแห่งชาติภูผายล ตั้งอยู่ในท้องที่ตำบลจันทร์เพ็ญ อำเภอต่างอย จังหวัดสกลนคร

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูผายล
2. ภาครัฐ และภาคเอกชน ประกอบด้วย
 - 2.1 เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติภูผายล
 - 2.2 องค์การบริหารส่วนตำบลจันทร์เพ็ญ คือ นายกองค้การบริหารส่วนตำบลจันทร์เพ็ญ
 - 2.3 องค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร คือ นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร
 - 2.4 ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการจังหวัดสกลนคร คือ ผู้อำนวยการศูนย์การท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการจังหวัดสกลนคร
 - 2.5 ผู้ประกอบการกึ่งนำเที่ยวที่นำนักท่องเที่ยวเดินทางไปยังจังหวัดสกลนครและใกล้เคียง
3. ประชาชนในท้องถิ่น เลือกศึกษาเฉพาะหมู่บ้านในตำบลจันทร์เพ็ญ อำเภอต่างอย จังหวัดสกลนคร

กลุ่มตัวอย่าง คือ

1. นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูผายล จำนวน 128 คน
2. ภาครัฐ และภาคเอกชน จำนวน 7 คน ประกอบด้วย
 - 2.1 เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติภูผายล จำนวน 2 คน คือ หัวหน้าอุทยานแห่งชาติภูผายลและหัวหน้าศูนย์บริการนักท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติภูผายล
 - 2.2 องค์การบริหารส่วนตำบลจันทร์เพ็ญ คือ นายกองค้การบริหารส่วนตำบลจันทร์เพ็ญ
 - 2.3 องค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร คือ นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร
 - 2.4 ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการจังหวัดสกลนคร คือ ผู้อำนวยการศูนย์การท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการจังหวัดสกลนคร

2.5 ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวที่นำนักท่องเที่ยวเดินทางไปยังจังหวัดสกลนครและ
ใกล้เคียง จำนวน 2 คน

3. ประชาชนในท้องถิ่น เลือกศึกษาเฉพาะหมู่บ้านในตำบลจันทร์เพ็ญ อำเภอต่างอย
จังหวัดสกลนคร จำนวน 8 หมู่บ้าน จำนวน 265 คน

ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ซึ่งประกอบด้วย นักท่องเที่ยว ภาครัฐ/ภาคเอกชน
และประชาชนในท้องถิ่นนั้น รวมเรียกว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม (Respondents)

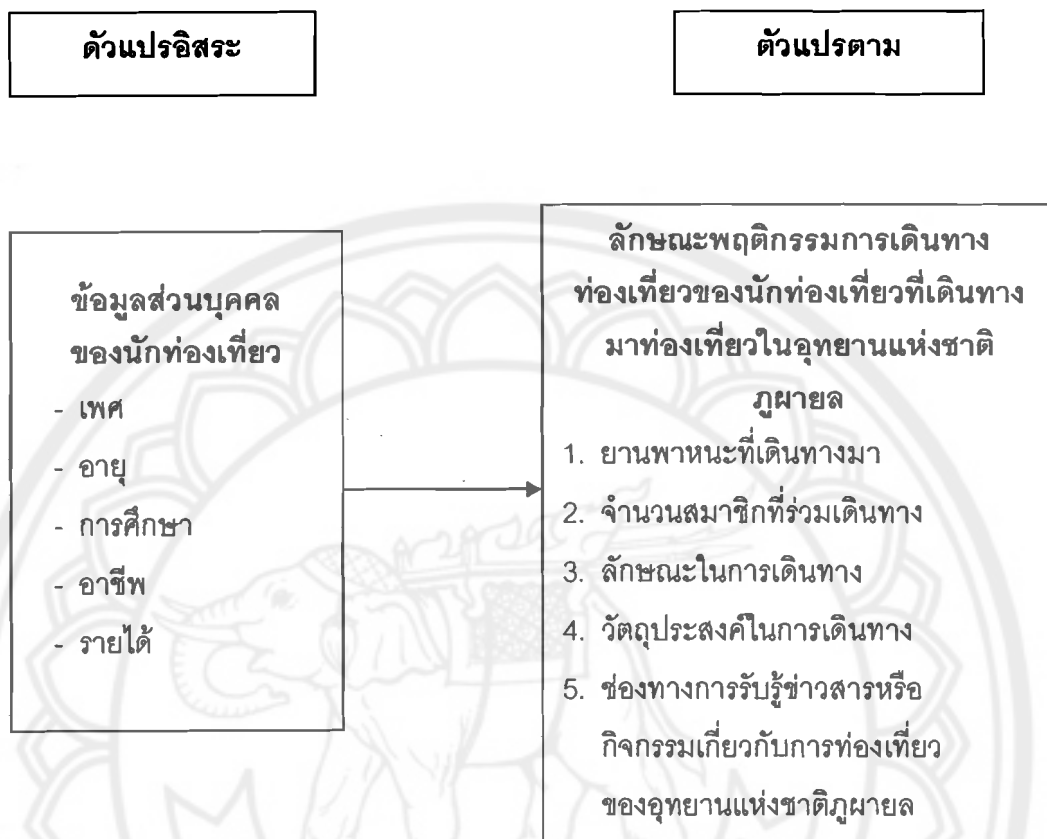
ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยศึกษาหาแนวทาง
ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล ตามกลยุทธ์การจัดการพัฒนาการ
ท่องเที่ยวเชิงนิเวศของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย 6 ด้าน คือ ด้านการจัดการทรัพยากรการ
ท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม ด้านการให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึก ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน
ด้านการส่งเสริมการตลาดและการนำเที่ยว ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการบริการ และ
ด้านการส่งเสริมการลงทุน

ขอบเขตด้านเวลา

เวลาที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล
เริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2551 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2552 ใช้ระยะเวลาในการศึกษาทั้งสิ้น
ประมาณ 3 เดือน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัยกรอบที่ 1

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม
(Respondents)

- เพศ
- อายุ
- การศึกษา
- อาชีพ
- รายได้

ความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนา
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1. ด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม
2. ด้านการให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึก
3. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน
4. ด้านการส่งเสริมการตลาดและการนำเที่ยว
5. ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการ
6. ด้านการส่งเสริมการลงทุน

ภาพ 2 กรอบแนวคิดของการวิจัยรอบที่ 2

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **แนวทางการพัฒนา** หมายถึง กลยุทธ์หรือนโยบายที่จะเป็นแผนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายลตามนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและกลยุทธ์การจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย 6 ด้าน คือ ด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม ด้านการให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึก ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการส่งเสริมการตลาดและการนำเที่ยว ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการบริการ และด้านการส่งเสริมการลงทุน

2. **ลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยว** หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูผายลที่ประกอบด้วย ยานพาหนะที่เดินทางมา จำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทาง ลักษณะในการเดินทางวัตถุประสงค์ในการเดินทาง และช่องทางการรับรู้ข่าวสารหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล

3. **การบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติ** หมายถึง กระบวนการดำเนินการอย่างเป็นระบบในการป้องกันดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติของอุทยานแห่งชาติ โดยอาศัยบุคลากรงบประมาณ อุปกรณ์ที่มีอยู่ และการประสานงาน เพื่อให้อุทยานแห่งชาติเป็นแหล่งที่สามารถอำนวยความสะดวกสูงสุด ทั้งในด้านการอนุรักษ์ การศึกษาค้นคว้าวิจัย และการท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจของประชาชน โดยมีแผนการจัดการและนโยบายเป็นเครื่องมือในการดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จ

4. **นักท่องเที่ยว** หมายถึง นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูผายลทั้งประเภทเดินทางมาท่องเที่ยวแบบพักรแรมและไม่พักรแรม

5. **ผู้ตอบแบบสอบถาม** หมายถึง ผู้ตอบแบบสอบถาม (Respondents) ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งประกอบด้วย

1. นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูผายล
2. ภาครัฐ และภาคเอกชน คือ หัวหน้าอุทยานแห่งชาติภูผายล หัวหน้าศูนย์บริการนักท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติภูผายล นายกองค้การบริหารส่วนตำบลจันทร์เพ็ญ นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ผู้อำนวยการศูนย์การท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการจังหวัดสกลนคร และผู้ประกอบการจูงนำเที่ยวที่นำนักท่องเที่ยวเดินทางไปยังจังหวัดสกลนครและใกล้เคียง

3. ประชาชนในท้องถิ่น

สมมุติฐานของการวิจัย

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร
2. ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายลแตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการศึกษาหาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้แก่อุทยานแห่งชาติภูผายล ดังนี้

1. แนวคิดการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติ
2. แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
3. แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
4. แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค
5. ข้อมูลอุทยานแห่งชาติภูผายล
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติ

1. ความหมายของอุทยานแห่งชาติ

ตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 อุทยานแห่งชาติ หมายถึง พื้นที่ดินทั่วไป และให้ความหมายรวมถึง ภูเขา ห้วย หนอง คลอง บึง บาง ลำน้ำ ทะเลสาบ เกาะ และที่ชายทะเลที่ได้รับการกำหนดให้เป็นอุทยานแห่งชาติ ลักษณะที่ดินดังกล่าวเป็นที่ที่มีธรรมชาติที่น่าสนใจ และมีได้อยู่ในกรรมสิทธิ์หรือครอบครองโดยชอบตามกฎหมายของบุคคลใด ซึ่งมีเขตบวง การเมือง ทั้งนี้การกำหนดดังกล่าวก็เพื่อให้คงอยู่ในสภาพธรรมชาติเพื่อสงวนไว้เป็นแหล่งการศึกษาและความรื่นรมย์ของประชาชนสืบไป (จรรยา แววุฒินันท์, 2539, หน้า 49-50)

สุรเชษฐ์ เศรษฐมาต (2541, หน้า 29) ได้ให้ความหมายของพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ตามหลักการในการจัดการพื้นที่อนุรักษ์ของสหภาพสากลว่าด้วยการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (International Union for Conservation of National and Natural Resources หรือเรียกโดยย่อว่า IUCN) ว่าเป็นพื้นที่ขนาดใหญ่ซึ่งประกอบด้วยระบบนิเวศสำคัญที่เป็นตัวแทนของภูมิภาค มีลักษณะเด่นตามธรรมชาติหรือทิวทัศน์งดงาม เป็นแหล่งของพันธุ์พืช สัตว์ป่า ธรณี สันฐาน และเป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของทรัพยากรที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ มีคุณค่าด้านวิทยาศาสตร์ การศึกษา และนันทนาการของมนุษย์ โดยไม่ให้มีการเปลี่ยนแปลงสภาพไปจากเดิม โดยวัตถุประสงค์ของการจัดการอุทยานแห่งชาติของนานาชาติคือ เพื่อคุ้มครอง

รักษาแหล่งธรรมชาติและทัศนียภาพที่มีความสำคัญระดับชาติหรือระดับนานาชาติ สำหรับการให้ประโยชน์ด้านวิทยาศาสตร์ การศึกษา และนันทนาการของมนุษย์ และเพื่อคงไว้ซึ่งความเป็นตัวแทนระบบนิเวศของภูมิภาค สังคมสิ่งมีชีวิตและทรัพยากรพันธุกรรม ตลอดจนชนิดพันธุ์ที่ใกล้สูญพันธุ์ ทั้งนี้เพื่อความมั่นคงและความหลากหลายทางนิเวศวิทยา

นอกจากนี้ เสรี เวชชบุษกร (2530, หน้า 6-7) ได้ให้ความหมายของอุทยานแห่งชาติว่าเป็นพื้นที่กว้างขวางประกอบด้วยทิวทัศน์ที่สวยงาม มีสิ่งที่น่าสนใจทางวิทยาศาสตร์ การศึกษา และด้านการท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของพืชหรือสัตว์ที่หายาก หรือมีปรากฏการณ์ธรรมชาติเป็นที่น่าสนใจหรือมีสิ่งที่น่าสนใจเป็นพิเศษทางวัฒนธรรม

กล่าวโดยสรุป อุทยานแห่งชาติเป็นพื้นที่คุ้มครองของรัฐ โดยกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 เพื่อคุ้มครองรักษาทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ เช่น พันธุ์ไม้ สัตว์ป่า ตลอดจนทิวทัศน์ ป่าและภูเขาให้คงอยู่ในสภาพเดิมมิให้ถูกทำลายหรือเปลี่ยนแปลงไป ด้วยเหตุนี้อุทยานแห่งชาติจึงจัดว่าเป็นพื้นที่ที่มีบทบาทสำคัญต่อการอนุรักษ์ระบบนิเวศต่าง ๆ เช่น การอนุรักษ์แหล่งต้นน้ำลำธาร ที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า หรือการอนุรักษ์พื้นที่แนวปะการัง ภูเขาทะเล ป่าชายเลนและชายหาด นอกจากนี้ อุทยานแห่งชาติยังเป็นแหล่งรวมทรัพยากรธรรมชาติที่อำนวยความสะดวกและสังคมของประเทศ เช่น เป็นแหล่งท่องเที่ยวและนันทนาการที่มีเอกลักษณ์เดิมตามธรรมชาติ สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ทำให้เกิดการกระจายรายได้และนำเงินตราเข้าสู่ประเทศ

2. วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งอุทยานแห่งชาติ

ในท้ายประกาศของพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ได้ระบุถึงเหตุผลหรือวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งอุทยานแห่งชาติไว้ว่า “เพื่อคุ้มครองรักษาสภาพธรรมชาติที่มีอยู่ เช่น พรรณไม้และของป่า สัตว์ป่า ตลอดจนทิวทัศน์ ป่า และภูเขา ให้คงอยู่ในสภาพธรรมชาติเดิมมิให้ถูกทำลายหรือเปลี่ยนแปลงไป เพื่ออำนวยความสะดวกทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่รัฐและประชาชนสืบไป” (กรมป่าไม้, 2542, หน้า 28)

กรมป่าไม้ (2545, หน้า 7) โดยส่วนอุทยานแห่งชาติ และส่วนอุทยานแห่งชาติทางทะเลภายใต้สังกัดของสำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ในฐานะผู้ได้รับมอบหมายภารกิจและหน้าที่ในการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติทั่วประเทศไทย ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งและบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติ เป็น 3 ประเด็น ดังนี้

1. เพื่อรักษาทรัพยากรในพื้นที่ให้คงอยู่ในสภาพธรรมชาติดั้งเดิมอย่างถาวรตลอดไป หรือเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพธรรมชาติ

2. เพื่อรักษาพื้นที่ที่มีความสวยงามเป็นพิเศษไว้สำหรับใช้ประโยชน์ในด้านการพักผ่อนหย่อนใจ และการพัฒนาสิ่งแวดล้อมความสะอาดสำหรับนักท่องเที่ยว

3. เพื่อเป็นแหล่งในด้านการศึกษาค้นคว้าวิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านธรรมชาติวิทยา

วัตถุประสงค์ขั้นต้นของการจัดตั้งและบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติ คือ การคุ้มครองและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศในพื้นที่ให้คงอยู่ในสภาพดั้งเดิมหรือเป็นไป ตามธรรมชาติให้มากที่สุด แต่ในขณะเดียวกันต้องให้มีการใช้ประโยชน์พื้นที่อย่างไม่กระทบต่อสภาพแวดล้อม ดังนั้น หลักการในการบริหารจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติจึงจำเป็นต้องมีการกำหนดเขตการบริหารจัดการให้ชัดเจน ซึ่งในทางวิชาการสุรเชษฐ์ เศรษฐมาต และ ดร.รชนี เอมพันธุ์ (2538, หน้า 45) ได้จำแนกเขตการบริหารจัดการในพื้นที่อุทยานแห่งชาติไว้เป็น 5 เขต คือ

1. เขตบริการ
2. เขตนันทนาการกลางแจ้ง
3. เขตสงวนธรรมชาติ
4. เขตฟื้นฟูสภาพธรรมชาติ
5. เขตการใช้ประโยชน์กรณีพิเศษ

โดยได้ระบุไว้ว่าเขตบริหารจัดการที่เป็นหลักของพื้นที่อุทยานแห่งชาติทุกแห่ง คือ เขตบริการ เขตนันทนาการกลางแจ้ง และเขตสงวนธรรมชาติ แต่สำหรับเขตฟื้นฟูสภาพธรรมชาติและเขตการใช้ประโยชน์กรณีพิเศษนั้น เป็นการแบ่งเขตการบริหารจัดการตามสภาพธรรมชาติและ ความจำเป็นของอุทยานแห่งชาติแต่ละแห่งซึ่งแตกต่างกันไป โดยการกำหนดเขตบริหารจัดการดังกล่าวต้องอาศัยการวิเคราะห์ถึงศักยภาพและความเหมาะสมของทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งทางกายภาพและชีวภาพเป็นพื้นฐานในการกำหนดเขตดังกล่าว

3. แนวทางการจัดการอุทยานแห่งชาติ

สุรเชษฐ์ เศรษฐมาต (2545, หน้า 19-29) ได้กล่าวถึงการจัดการอุทยานแห่งชาติว่า จำเป็นต้องยึดหลักปรัชญาของการอนุรักษ์ไว้ซึ่งธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นองค์ประกอบหลักของพื้นที่ให้คงอยู่อย่างไม่เสื่อมคลาย และสามารถเอื้ออำนวยประโยชน์แก่สาธารณชนในเรื่องต่าง ๆ เช่น นันทนาการ การท่องเที่ยว การศึกษาวิจัย และพัฒนาชนบทได้ตลอดไป นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงมาตรการหรือวิธีการในการจัดการและอนุรักษ์อุทยานแห่งชาติไว้ 5 ประการ ดังนี้

3.1 การวางแผนการจัดการและอนุรักษ์อุทยานแห่งชาติ

มาตรการหรือกิจกรรมเบื้องต้นของการดำเนินงานเกี่ยวกับอุทยานแห่งชาติไม่ว่าจะเป็นขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่จำเป็นต้องมีการวางแผนอย่างรอบคอบเพื่อที่จะนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการและพัฒนาสิ่งต่าง ๆ อย่างมีระบบ โดยคำนึงถึงศักยภาพและข้อจำกัดของทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศรวมทั้งรูปแบบการใช้ประโยชน์และความต้องการของประชาชนโดยส่วนรวม โดยแผนนี้มีประโยชน์เกี่ยวข้องกับหลายประการ ที่สำคัญคือเป็นตัวนำทางสำหรับการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ตั้งแต่เรื่องการจัดการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก การดูแลความปลอดภัยแก่ผู้เข้ามาใช้ประโยชน์ ไปจนถึงการอนุรักษ์และการบำรุงรักษาทรัพยากรเป็นเครื่องมือสื่อสารกับผู้บริหารและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นเครื่องมือในการของบประมาณและหารายได้มาสนับสนุนการดำเนินงาน เป็นต้น ซึ่งสาระสำคัญในแผนการจัดการและการอนุรักษ์อุทยานแห่งชาติมีดังต่อไปนี้

3.1.1 การดูแลรักษาทรัพยากร

3.1.2 นันทนาการและสื่อความหมาย

3.1.3 การบำรุงรักษาและฟื้นฟูทรัพยากร

3.1.4 การอนุรักษ์อุทยานแห่งชาติและการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ชุมชน

ท้องถิ่น

3.1.5 การจัดการด้านบริหารและบุคลากร

3.1.6 กำหนดความสำคัญก่อนหลัง

3.2 การแบ่งเขตการจัดการ

การแบ่งเขตการจัดการ หมายถึง การจัดการแบ่งพื้นที่ออกเป็นเขตต่าง ๆ เพื่อสะดวกในการบริหารและจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะการแบ่งเขตพื้นที่เป็นกระบวนการกำหนดรูปแบบการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติให้สอดคล้องกับสภาพและศักยภาพของทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม โดยใช้เป็นแนวทางในการควบคุมกิจกรรมการจัดการ ปกติการแบ่งเขตพื้นที่จะกระทำควบคู่ไปกับการวางแผน และผลลัพธ์ของการแบ่งเขตนี้จะปรากฏเป็นแผนที่พร้อมระบุความหมายและกฎเกณฑ์การใช้ประโยชน์อย่างชัดเจน โดยทั่วไปเขตการจัดการอุทยานแห่งชาติจะมี 3 เขต แต่บางพื้นที่อาจต้องแบ่งมากกว่า 3 เขต ขึ้นอยู่กับความจำเป็นและความเหมาะสม ดังนี้

3.2.1 เขตบริการ (service zone) หรืออาจเรียกว่าเขตการใช้ประโยชน์อย่างเข้มข้น ซึ่งเป็นเขตที่แบ่งไว้เพื่อการพัฒนาสิ่งก่อสร้างและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ได้อย่างเต็มที่ ได้แก่ อาคารสถานที่เพื่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เช่น ที่ทำการ บ้านพัก โรงเก็บวัสดุ

ครุภัณฑ์ โรงเรือนสำหรับสาธิตปลูกและสาธิตการปลูก สิ่งอำนวยความสะดวกของนักท่องเที่ยว เช่น ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ที่พักแรม ร้านอาหาร ลานจอดรถ ห้องสุขา เป็นต้น

3.2.2 เขตนันทนาการ (recreation zone) หมายถึง เขตที่รวมเอาสิ่งที่น่าสนใจต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ ไว้เข้าด้วยกัน เช่น น้ำตก ถ้ำ แหล่งน้ำ ชายหาด จุดชมวิว ทางเท้า ที่ตั้งแคมป์

3.2.3 เขตป่าเปลี่ยว (primitive zone) หรืออาจเรียกเขตสงวนสภาพธรรมชาติ หมายถึง บริเวณที่มีสภาพสมบูรณ์และมีความเปราะบางหรือเกิดผลกระทบได้ง่ายหากให้มีการใช้ประโยชน์โดยไม่ควบคุม

3.3 การวางผังบริเวณและการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก

เป็นกิจกรรมหนึ่งของการวางแผนการจัดการ และพัฒนาอุทยานแห่งชาติที่เน้นถึงการกำหนดตำแหน่งที่ของสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมและสอดคล้องกับการใช้ประโยชน์ของนันทนาการ นอกจากนี้ ผังบริเวณ ยังใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกิจกรรมนันทนาการของนักท่องเที่ยวด้วย

3.4 การจัดการผู้มาเยือน/นักท่องเที่ยว

การจัดการกับผู้มาเยือน หมายถึง การนำเอากฎระเบียบ ข้อมูลและการให้การศึกษามาใช้เป็นตัวควบคุมจำนวน ประเภท และพฤติกรรมของผู้มาเยือนเพื่อให้การดำเนินกิจกรรมนันทนาการของผู้มาเยือนเอื้อประโยชน์ด้านต่าง ๆ แก่ตนเองและขณะเดียวกันเพื่อเป็นการป้องกันและลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นแก่ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติ เทคนิคการจัดการผู้มาเยือนมีหลายรูปแบบแต่แต่ละรูปแบบมีความเหมาะสมในแต่ละสถานการณ์หรือในแต่ละพื้นที่แตกต่างกันไป แต่เทคนิคที่กล่าวต่อไปนี้ได้รับการพิสูจน์ในต่างประเทศแล้วว่าประสบความสำเร็จแล้วในระดับหนึ่ง ดังนั้น ในประเทศไทยการนำเทคนิคเหล่านี้มาใช้อาจจำเป็นต้องพิจารณาด้วยความรอบคอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งลักษณะการใช้ประโยชน์ของคนไทยจะแตกต่างไปจากชาวต่างประเทศ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.4.1 การจำกัดปริมาณการใช้ประโยชน์

3.4.2 การกระจายการใช้ประโยชน์

3.4.3 การรวมการใช้ประโยชน์

3.4.4 การจำกัดระยะเวลาการใช้ประโยชน์

3.4.5 การจำกัดฤดูกาลในการใช้ประโยชน์

3.4.6 การจำกัดขนาดของกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์

3.4.7 การให้การศึกษาเรื่องผลกระทบ

3.5 การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและชุมชนท้องถิ่น

อุทยานแห่งชาติในประเทศไทยเช่นเดียวกับอุทยานแห่งชาติอื่น ๆ ในประเทศที่กำลังพัฒนาซึ่งส่วนใหญ่แล้วยังประสบปัญหาเรื่องการอนุรักษ์พื้นที่และทรัพยากรธรรมชาติอันเนื่องมาจากการบุกรุกทำลายและความต้องการพึ่งพิงทรัพยากรธรรมชาติต่าง ๆ เพื่อดำรงชีพของชาวบ้านท้องถิ่น มาตรการที่สำคัญเพื่อลดปัญหาดังกล่าวลง คือ มวลชนสัมพันธ์เพื่อประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบและเห็นประโยชน์ของการอนุรักษ์อุทยานแห่งชาติไว้นอกจากนั้นยังจำเป็นต้องขอความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับชุมชน เช่น ฝ่ายปกครองและหน่วยงานส่งเสริมด้านการเกษตรต่าง ๆ ในการสนับสนุนให้มีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดการอุทยานแห่งชาติ โดยเฉพาะการควบคุมดูแลมิให้ชาวบ้านบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อเป็นที่ทำกิน

แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงทิศทางไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้เริ่มขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมในช่วงปี พ.ศ. 2523 โดยมีการนำเสนอทางเลือกใหม่ของการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ เช่น soft, green, sustainable และ ecotourism และเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว แนวความคิดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจึงได้รับความนิยมและแพร่หลายค่อนข้างมาก

1. ความหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

สำหรับความหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้นมีผู้ให้ความหมายไว้หลากหลาย ดังนี้

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542, หน้า 8) ได้นิยามการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนว่าหมายถึงการท่องเที่ยวที่มีลักษณะสำคัญ 6 ประการ ดังนี้

1. การท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทุกประเภททั้งแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน และแหล่งท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณี
2. การท่องเที่ยวที่เน้นคุณค่าและความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละแหล่งท่องเที่ยว
3. การท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว
4. การท่องเที่ยวที่ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส เรียนรู้ และได้รับประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและวัฒนธรรม
5. การท่องเที่ยวที่ให้ผลตอบแทนแก่ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวระยะยาว

6. การท่องเที่ยวที่ให้ประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น และคืนประโยชน์กลับสู่ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นด้วย

ในการประชุม Globe 1990 ณ ประเทศแคนาดา ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนว่า “เป็นการพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นในปัจจุบัน โดยมีการป้องกันและสงวนรักษาโอกาสต่าง ๆ ของอนุชนรุ่นหลังด้วย การท่องเที่ยวนี้มีความหมายรวมถึงการจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม และความงามทางสุนทรียภาพ ในขณะที่สามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศด้วย” โดยการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจะต้องมีลักษณะที่สำคัญ คือ เป็นการท่องเที่ยวที่ต้องคำนึงถึงการดำเนินการภายใต้ขีดความสามารถของธรรมชาติ และต้องตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่จะให้ประสบการณ์การท่องเที่ยว อีกทั้งต้องยอมให้ประชาชนทุกระดับได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน และต้องชี้ นำภายใต้ความปรารถนาของประชาชนท้องถิ่นและชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยวนั้น ๆ (Eber, 1992, p. 3)

พรหมเมธ นาดมทอง (2539, หน้า 29) กล่าวถึงการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนว่า หมายถึง การพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นในปัจจุบัน โดยที่มีการป้องกันและสงวนรักษาโอกาสต่าง ๆ ของอนุชนรุ่นหลังด้วย การท่องเที่ยวนี้ หมายถึง การจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม และความงามทางสุนทรียภาพในขณะที่สามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศด้วย

จำไพพรรณ แก้วสุริยะ (ม.ป.ป., ไม่มีเลขหน้า) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นการบริหารจัดการทรัพยากรทางการท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจและสังคม โดยการใช้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอันมีคุณค่าอย่างรอบคอบและชาญฉลาด ก่อประโยชน์สูงสุดในระยะยาวนานที่สุด เกิดปัญหาผลกระทบน้อยที่สุด ขณะเดียวกันคุณภาพของทรัพยากรจะต้องดีขึ้นแม้ว่านักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นก็ตาม

กล่าวโดยสรุป การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คือ การจัดการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวให้คงดำเนินต่อไปได้พร้อมกับการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ ให้มีการใช้ประโยชน์ทั้งในปัจจุบันและในอนาคตอย่างชาญฉลาดเพื่อประโยชน์สืบไป

2. การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

สำหรับในประเทศไทยนั้นได้มีการปรับเปลี่ยนการพัฒนาที่เป็นการพัฒนาแบบยั่งยืนแล้ว และในส่วนของการท่องเที่ยวได้มีการปรับตัวของแนวความคิดในการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับกระแสการพัฒนาแบบยั่งยืนตามแนวคิดของการท่องเที่ยวใหม่นี้ ซึ่งการประชุม Globe' 90 ณ ประเทศแคนาดา ได้ให้คำจำกัดความของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนว่าหมายถึงการพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นในปัจจุบัน โดยที่มีการปกป้องและสงวนรักษาโอกาสต่าง ๆ ของอนุชนรุ่นหลังด้วย การจัดการการท่องเที่ยวนี้มีความหมายต่อการจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม และความงามทางสุนทรียภาพ ในขณะที่สามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศด้วย" (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และสถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2540, หน้า 5)

หรืออาจกล่าวได้ว่า การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คือ การท่องเที่ยวรวมทั้งการจัดสิ่งบริการอื่น ๆ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดย

1. ต้องดำเนินการภายใต้ขีดความสามารถของธรรมชาติ ชุมชน ชนบธรรมนิยม ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต ที่มีต่อขบวนการการท่องเที่ยว
2. ต้องตระหนักดีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชน ที่มีต่อขบวนการการท่องเที่ยว
3. ต้องยอมรับให้ประชาชนทุกส่วนได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน
4. ต้องชี้้นำภายใต้ความปรารถนาของประชาชนท้องถิ่นและชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยว นั้น ๆ

การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นการพัฒนาที่ประสานความต้องการทางเศรษฐกิจ การคงอยู่ของสังคม และการสงวนรักษาสิ่งแวดล้อมไว้ให้ยาวนานที่สุด นอกจากนี้ การเลือกใช้และการให้ความสำคัญโดยกลุ่มชนต่าง ๆ ยังมีจุดมุ่งเน้นด้านการใช้ทรัพยากรที่มีผลกระทบน้อยที่สุด (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2537, หน้า 2-12)

นอกจากนี้บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542, หน้า 1-2) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาการท่องเที่ยวที่มุ่งทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมพร้อมกันไป ในขณะที่เดียวกันก็ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมและได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน

การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจึงต้องพัฒนาการท่องเที่ยวใน 6 องค์ประกอบหลักคือ

1. การพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวแบบยั่งยืน
2. การพัฒนาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน
3. การพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวแบบยั่งยืน
4. การพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน
5. การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน
6. การพัฒนาจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

กล่าวโดยสรุป การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คือ การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญกับเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการป้องกันและสงวนโอกาสต่าง ๆ ไว้เพื่อให้คนรุ่นหลังได้รับประโยชน์อย่างเท่าเทียมกับคนในปัจจุบัน

3. หลักการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

จำไพพรรณ แก้วสุริยะ (ม.ป.ป., หน้า 5-8) เสนอแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนว่าประกอบด้วยหลักการ 10 ประการ คือ

1. **อนุรักษ์และใช้ทรัพยากรอย่างพอดี (Using resources sustainably)** หมายถึง ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวและผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวต้องมีวิธีการจัดการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เดิมทั้งมรดกทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรมที่มีอยู่อย่างดั้งเดิมอย่างเพียงพอหรือพอใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ใช้อย่างประหยัดต้องคำนึงถึงต้นทุนอันเป็นคุณค่าคุณภาพของธรรมชาติ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นประกอบด้วย

การอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง การสงวนรักษาคุณภาพของทรัพยากรให้มีคุณค่าต่อชีวิตที่ดี รู้วิธีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ปรับปรุง บำรุงให้เกิดประโยชน์ได้นาน เพิ่มพูนและเสริมสร้างไว้ให้มีมากเพียงพอต่อการใช้ เพื่อการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม

การปรับปรุงและฟื้นฟูทรัพยากรนั้น ต้องคงความเป็นเอกลักษณ์อย่างดั้งเดิมไว้ให้มากที่สุด เกิดผลกระทบอันเป็นผลเสียน้อยที่สุด โดยการใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านประยุกต์กับเทคโนโลยีแบบใหม่ การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดอย่างเหมาะสมนั้นสามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างยาวนาน

2. **ลดการบริโภคและใช้ทรัพยากรที่เกินความจำเป็นกับลดค่าของเสีย (Reducing over-consumption and waste)** ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวต้องร่วมกันวางแผนกับผู้เกี่ยวข้องจัดการการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ หรือจัดหาทรัพยากรอื่นที่มีคุณสมบัติ มีคุณภาพเหมือนกันใช้ทดแทนกันได้ เพื่อลดการใช้ทรัพยากรที่หายาก เช่น

สิ่งก่อสร้างที่ใช้ไม้จากธรรมชาติหากคิดลดการใช้ไม้ลง เป็นต้น หรือกรณีที่สร้างอาคารเพื่อบริการนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการจะต้องวางแผนอาคารให้ได้รับแสงสว่างจากธรรมชาติมาก อาจใช้วัสดุโปร่งแสงประกอบเพื่อลดการใช้แสงสว่างจากไฟฟ้า โรงแรมบางแห่งออกแบบห้องคือฟที่ซ้อปให้มีพื้นที่ใช้สอย 2 บริเวณ คือ พื้นที่เป็นระเบียบมีแสงสว่างและลมพัดผ่านได้ตลอดเวลา อีกส่วนหนึ่งในอาคารใช้เครื่องปรับอากาศ เช่นนี้แล้วนับเป็นการจัดการที่ลดการใช้พลังงานไฟฟ้าได้

การลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและลดการใช้พลังงานไฟฟ้ามีส่วนช่วยในการลดค่าใช้จ่ายหรือลดต้นทุนการผลิตของผู้ประกอบการสามารถนำงบประมาณที่เหลือไปใช้ในการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมและเพิ่มคุณค่าให้กับแหล่งท่องเที่ยวหรือเพิ่มโบนัสเป็นรางวัลให้กับพนักงานได้

ส่วนการลดการก่อของเสีย เช่น ขยะปฏิภูล ต้องหาวิธีการจัดการโดยการแยกประเภทขยะ ขยะแห่งอาจนำระบบการหมุนเวียนการใช้ การใช้ซ้ำ และการแปรรูปกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ (Reuse renew recycle) ขยะเปียก อาจนำไปทำปุ๋ยอินทรีย์ และน้ำหมักปุ๋ยจุลินทรีย์ได้

3. รักษาและส่งเสริมความหลากหลายของธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม (Maintain diversity) ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวต้องวางแผนขยายฐานการท่องเที่ยวโดยการรักษาและส่งเสริมให้มีความหลากหลายเพิ่มขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีอยู่เดิม โดยการเพิ่มคุณค่าและมาตรฐานการบริการเพื่อให้นักท่องเที่ยวใช้เวลาท่องเที่ยวในสถานที่นั้นนานขึ้น หรือกลับไปเที่ยวซ้ำอีก เช่น แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นน้ำตก อาจเพิ่มกิจกรรมการดูนก การปั่นหน้าผา เป็นต้น หรือหมู่บ้านวัฒนธรรม และแหล่งโบราณคดี อาจเพิ่มกิจกรรมการนั่งเกวียนเทียมวัวหรือควาย

การทำเส้นทางจักรยานให้นักท่องเที่ยวขี่ชมรอบหมู่บ้าน การเป็นอาสาสมัครนักโบราณคดีขุดค้น ขุดแต่งแหล่งโบราณคดีโดยมีนักโบราณคดีสอนหลักการเบื้องต้นให้ เป็นต้น

4. ประสานการพัฒนาการท่องเที่ยว (Integrating tourism into planning) ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวไม่เพียงแต่ทำงานตามแผนที่วางไว้ จะต้องประสานแผนการพัฒนา กับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง อาทิ แผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบต. เทศบาล) แผนพัฒนาของสำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาของกระทรวง ทบวง กรม ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เพื่อให้การพัฒนา การทำงานในสถานที่ท่องเที่ยวเดียวกันมีศักยภาพเพิ่มขึ้น

5. ต้องนำการท่องเที่ยวขยายฐานเศรษฐกิจในท้องถิ่น (Supporting local economy) ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวจะต้องประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวในท้องถิ่น โดยสรรหาความโดดเด่น

ของทรัพยากรในท้องถิ่นนำไปประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการขายการท่องเที่ยว เพื่อให้ นักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปเที่ยวให้มากขึ้น เป็นการสร้างรายได้กระจายสู่ประชาชนที่ประกอบการ ในท้องถิ่น ตัวอย่างเช่น การหาผลิตภัณฑ์และกิจกรรมใหม่ ๆ ในแต่ละตำบล อันเป็นนโยบาย ของรัฐบาลปัจจุบันก็เพื่อการขยายฐาน สร้างรายได้เสริมให้กับท้องถิ่น

6. การมีส่วนร่วม การสร้างเครือข่ายพัฒนาการท่องเที่ยวกับท้องถิ่น (Involving local communities) ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมทำงานกับท้องถิ่นแบบ เป็นองค์รวม (Participation approach) โดยเข้าร่วมในลักษณะหน่วยงานร่วมจัด เช่น เป็นหน่วยงานร่วมทำกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ เป็นหน่วยงานร่วมวิเคราะห์ หรือร่วมแก้ปัญหา ด้วยกัน เป็นหน่วยงานร่วมส่งเสริมการขายการท่องเที่ยวด้วยกัน เป็นต้น นอกจากนี้ยังต้อง ประสานเครือข่ายระหว่างองค์กรและท้องถิ่นเพื่อยกระดับคุณภาพของการจัดการการท่องเที่ยวใน ท้องถิ่น

7. หมั่นประชุมปรึกษารือกับผู้เกี่ยวข้องที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน (Consulting stakeholders and the public) ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวต้องประสาน กับประชาคมในพื้นที่ องค์กรปกครองท้องถิ่น กลุ่มผู้ประกอบการท่องเที่ยว สถาบันการศึกษา สถาบันการศาสนา หน่วยงานราชการที่รับผิดชอบในพื้นที่ ร่วมประชุมปรึกษารือหรือ ทั้งการเพิ่ม ศักยภาพให้กับแหล่งท่องเที่ยว การประเมินผลกระทบการท่องเที่ยว การแก้ไขปัญหาที่เกิดจาก ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและด้านการตลาด โดยจัดการประชุมกันอย่างสม่ำเสมอ เพื่อร่วม ปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน เป็นการลดข้อขัดแย้งในผลประโยชน์ที่ต่างกัน เช่น การกำหนดราคา ค่าบริการรถโดยสาร หรือรถรับจ้างในท้องถิ่นควรเป็นราคามาตรฐานเดียวกัน หรือการใช้ที่ สาธารณะประโยชน์ การใช้น้ำดิบเพื่อบริโภคจากแหล่งเดียวกัน การจัดการขยะ การบำบัดน้ำเสีย เป็นต้น

8. การพัฒนาบุคลากร (Training staff) การให้ความรู้ การฝึกอบรม การส่งพนักงานดู งานอย่างสม่ำเสมอให้มีความรู้ มีแนวคิด และวิธีปฏิบัติในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน นับเป็นการพัฒนาบุคลากรในองค์กร เป็นการช่วยยกระดับมาตรฐานการบริการการท่องเที่ยว เช่น การฝึกอบรมพนักงานเสิร์ฟในร้านอาหารให้รู้วิธีการเสิร์ฟอาหารที่เป็นมาตรฐานสากล เป็นต้น

9. จัดเตรียมข้อมูลคู่มือบริการข่าวสารการท่องเที่ยวให้พร้อม (Marketing tourism responsibly) ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวจะต้องร่วมกับผู้เกี่ยวข้องจัดเตรียม ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว ข่าวสารการบริการการขายให้พร้อมมีเพียงพอต่อการเผยแพร่ อาจ จัดทำในรูปแบบสื่อทัศนูปกรณ์รูปแบบต่าง ๆ เช่น คู่มือการท่องเที่ยว คู่มือการตลาดการท่องเที่ยวที่ เป็นเอกสาร แผ่นพับ หนังสือคู่มือ วีดีโอ แผ่นซีดีรอม เป็นต้น

10. ประเมินผล ตรวจสอบ และวิจัย (Undertaking Research) ความจำเป็นต่อการช่วยแก้ปัญหาและเพิ่มคุณค่า คุณภาพต่อแหล่งท่องเที่ยว ต่อการลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยว ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวและผู้ประกอบการจะต้องมีการประเมินผล การตรวจสอบผลกระทบ และการศึกษาวิจัยอย่างสม่ำเสมอ โดยการสอบถามผู้ใช้บริการโดยตรง การสอบถามความเห็นจากใบประเมินผลหรือการวิจัยตลาดการท่องเที่ยว เพื่อทราบผลของการบริการนำมาปรับปรุงและแก้ไขการจัดการ การบริการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อความประทับใจและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวได้

4. แนวทางการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การอนุรักษ์ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้นั้นต้องมีการวางแผนบริหารจัดการทรัพยากรอย่างรอบคอบ ทั้งด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว/การบริการจัดการวัฒนธรรม และการพัฒนาสินค้าของที่ระลึก โดยมีหลักการดังนี้ (ராஹ்மான் கவுசுரியะ, ம.ப.ப., หน้า 15-17)

การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว มีองค์ประกอบสำคัญ คือ

1. คงรักษาไว้ให้มีสภาพดั้งเดิมมากที่สุด และอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี (สะอาด) มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น
2. การออกแบบสิ่งก่อสร้าง สิ่งบริการความอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว (ที่พัก การเดินทาง การบริการอาหารและเครื่องดื่ม ห้องสุขา) ต้องกลมกลืนกับธรรมชาติแวดล้อม และวัฒนธรรมพื้นบ้านไม่เป็นสิ่งแปลกปลอมเข้าไป และคำนึงถึงคนพิการด้วย

2.1 แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ควรหลีกเลี่ยงการตัดต้นไม้เป็นสำคัญ/คำนึงถึงกระแสน้ำจะไม่ก่อให้เกิดการพังทลาย/ไม่กีดขวางเส้นทางเดินของสัตว์ป่า

2.2 การเดินทางเข้าชมที่สะดวก (มิได้หมายถึงถนนลาดยางจรดถึงแหล่งท่องเที่ยว) ทางเดินในแหล่งธรรมชาติที่เปราะบางควรทำทางเดิน (Board walk) คำนึงถึงความปลอดภัย มีระบบการสื่อความหมายที่ดี (แม้เดินเที่ยวคนเดียวก็ทำได้) รวมถึงการติดต่อสื่อสารระหว่างนักท่องเที่ยวกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เมื่อมีเหตุการณ์ฉุกเฉิน ป้ายสื่อความหมายควรออกแบบให้ใช้ได้ทนทาน

2.3 แหล่งบริการอาหารและเครื่องดื่ม ต้องคำนึงถึงการกำจัดขยะและน้ำเสีย

2.4 ในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ควรสร้างห้องสุขาบริการตามระยะทางเดินห่างกันอย่างน้อย 3 กิโลเมตร ต่อหนึ่งแห่ง ห้องสุขาต้องสะอาด (คิดค่าบริการเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดจ้างแรงงานดูแล)

3. มีการจัดการสาธารณูปโภคพื้นฐานต้องคำนึงถึงขีดความสามารถ ขอบเขตในการรองรับปริมาณนักท่องเที่ยว (จำนวนนักท่องเที่ยว) โดยใช้หลักการสภาพแวดล้อม ขีดความสามารถการรองรับทางกายภาพ (Physical Carrying Capacity) และขีดความสามารถการรองรับทางสภาพแวดล้อม (Environmental Carrying Capacity) อาทิ น้ำประปา ไฟฟ้า ขยะมูลฝอย ต้องมีแผนการจัดการอย่างดีที่เพียงพอต่อการใช้

4. ศึกษาวิเคราะห์ความอ่อนไหวของระบบนิเวศ ทั้งทางทรัพยากรธรรมชาติ และมรดกทางวัฒนธรรม และแหล่งโบราณคดี โบราณสถานต่าง ๆ แม้เป็นเพียงเนินดินร้าง ย่อมสะท้อนอดีตกาลที่ทรงคุณค่า ซึ่งเราสามารถศึกษาค้นคว้าถึงลักษณะการตั้งถิ่นฐานชุมชนโบราณได้ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติบางแห่งควรทำทางเดิน (Board walk) แทนการสร้างถนน การออกแบบป้ายสื่อความหมายนั้นควรใช้ได้นานทนนาน

5. ศึกษาและสำรวจแหล่งพลังงาน เพื่อนำมาใช้ก่อประโยชน์มากที่สุด อาทิ พลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานกระแสลม พลังงานความร้อนใต้พิภพ เป็นต้น

6. การกำจัดของเสีย จะต้องมียุทธศาสตร์การจัดการน้ำที่มีประสิทธิภาพ การบำบัดน้ำเสียก่อนทิ้งตามธรรมชาติ การกำจัดขยะและปฏิภูลถือหลักใช้แล้วใช้ซ้ำ และเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์อีก (Reuse/Recycling) สำหรับของเสียจากห้องสุขาอาจใช้ระบบการทำแก๊สมวลชีวภาพ (Biogas) เป็นต้น

7. การบริหารจัดการ การบริการควรคำนึงถึงระดับมาตรฐานสากล ปัจจุบันต้องคำนึงถึง ISO 9000 / ISO 14000 / ISO 18000 ด้วย

8. การให้การศึกษาดูงานต้องการรู้วิธีการบริหารจัดการทรัพยากรทางการท่องเที่ยวจะต้องให้การศึกษากับประชาชนในท้องถิ่นทุกระดับ ให้มีการเรียนรู้เพิ่มพูนประสบการณ์ รู้วิธีการบริการ การฝึกอบรม/ดูงานให้เกิดความรู้ใหม่ ๆ ทันเหตุการณ์เสมอ

9. มีการตรวจสอบผลกระทบ การประเมินศักยภาพในแหล่งท่องเที่ยวจะต้องกำหนดสถานภาพให้เหมาะสม โดยหารายละเอียด รวบรวมข้อมูลสภาพแวดล้อมในที่แห่งนั้นว่าควรอยู่ในระดับใด หาความสมดุลระหว่างความสามารถในการรองรับของพื้นที่กับความต้องการของนักท่องเที่ยว และการยอมรับของชุมชนท้องถิ่นต่อการพัฒนา รวมทั้งนโยบายของรัฐบาลจะต้องมีความสัมพันธ์กัน เป้าหมายของการบริหารจัดการทรัพยากรทางการท่องเที่ยวนั้นจะต้องมีความสอดคล้องจากฝ่ายบริหารทุกระดับ การจัดการใช้ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวจะต้องคำนึงถึงการลงทุนต้นทุนของสิ่งแวดล้อมด้วย

10. การบริหารจัดการทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่เกี่ยวเนื่องนั้นต้องมีการวางแผนปรับปรุงพัฒนากฎระเบียบระหว่างผู้ประกอบการ ภาครัฐบาล องค์กรพัฒนาเอกชนกับประชาชนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเปิดโอกาสให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดำเนินการอย่างเสมอภาคกัน

แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

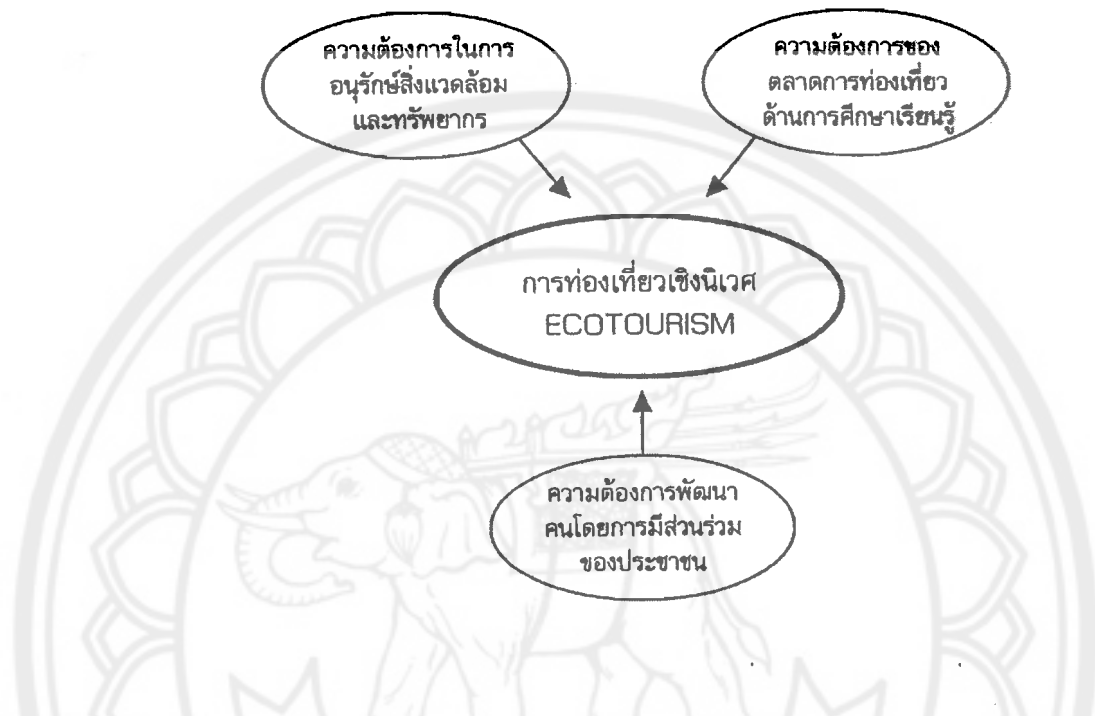
1. ความเป็นมาของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาการท่องเที่ยวของประเทศไทยได้เจริญรุดหน้ามาตามลำดับ เป็นผลให้เกิดรายได้หมุนเวียนมีมูลค่านับแสนล้านบาท ซึ่งส่งผลดีต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ แต่ในด้านตรงกันข้ามการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกลับทำให้สภาพแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวและภาพพจน์ของการท่องเที่ยวลดลง การจัดการการท่องเที่ยวโดยทั่วไปมักประสบปัญหาที่สวนทางกันระหว่างการพัฒนากับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคม

การพัฒนาการท่องเที่ยวในทิศทางที่ประสานการพัฒนากับการอนุรักษ์นั้นได้มีความพยายามมาโดยตลอดด้วยการวางกลยุทธ์ในการพัฒนาภายใต้แผนพัฒนาที่ดำเนินการอย่างรอบคอบตรงตามหลักวิชาการ แต่ในการดำเนินการที่ผ่านมาแนวทางต่าง ๆ เหล่านี้ยังไม่สามารถปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยสาเหตุหลายประการ สาเหตุประการหนึ่งที่จะกล่าวเป็นพิเศษในที่นี้ คือ ความสับสนในการพัฒนาระหว่างความต้องการทางเศรษฐกิจกับการอนุรักษ์ และการขาดการจัดรูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสม

ภายใต้ความต้องการของประเทศในการสร้างความสมดุลระหว่างการพัฒนา กับ การอนุรักษ์ และกระแสของโลกที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน จึงก่อให้เกิดกระแสที่สำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งทำให้เกิดแนวคิดการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวแนวใหม่ที่ป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และเพื่อรักษาระบบนิเวศของธรรมชาติ นั่นคือ Green tourism หรือ Ecotourism ซึ่งเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีกรอบและโครงสร้างเล็ก ๆ รวมกัน แล้วสามารถนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ (All tourism should be sustainable tourism) นักวิชาการจากสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวภาคพื้นแปซิฟิก (PATA) องค์กรการท่องเที่ยวโลก (WTO) และนักวิชาการในอุตสาหกรรมทั้งจากยุโรป สหรัฐอเมริกา ต่างให้คำจำกัดความของ Ecotourism ว่าเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบ (Responsible) เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นธรรมชาติ (Natural-based tourism) มีการจัดการสิ่งแวดล้อม (Environmental management) และการให้ความรู้การศึกษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Environmental education-based tourism) โดยประชาชนในท้องถิ่นจะต้องมีส่วนร่วมในการ

จัดการ (Community based participation) ร่วมคิด ดำเนินการ ได้รับผลประโยชน์ และบำรุงรักษา เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ และประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2544, หน้า 1-2)

ภาพ 3 กระแสความต้องการการเปลี่ยนแปลงการท่องเที่ยว

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2544, หน้า 2

2. ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมาจากคำภาษาอังกฤษว่า "Ecotourism" ซึ่งเป็นคำที่ผสมกันระหว่างคำว่า Ecology หรือนิเวศวิทยา กับคำว่า Tourism หรือการท่องเที่ยว นอกจากนี้ในวงการการท่องเที่ยวยังมีการใช้คำภาษาอังกฤษอื่น ๆ ที่สำคัญ ได้แก่ Nature tourism, Bio tourism, Green tourism เป็นต้น เพื่อบ่งบอกให้เห็นว่าเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติหรือวัฒนธรรมท้องถิ่น ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกันไปตามพื้นที่ ภูมิภาค และทิศทางการปฏิบัติของผู้ให้ความหมาย สำหรับประเทศไทยเดิมมีการเรียกชานต่าง ๆ กัน เช่น การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ นิเวศสัญจร เป็นต้น ปัจจุบันในแวดวงวิชาการได้ใช้คำว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งได้มีการรับรอง

ป. ๕๕๖๕๘๕๘ ๐. สำนักหอสมุด

จากราชบัณฑิตยสถานแห่งประเทศไทย (สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แห่งประเทศไทย, 2541, หน้า 1) มีผู้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้มากมาย เช่น **23 ก. ก. 2552**

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2538, หน้า 11-12) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่า เป็นการเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใดแห่งหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาชื่นชม และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ สภาพธรรมชาติ สภาพสังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นบนพื้นฐานของความรู้และความรับผิดชอบต่อระบบนิเวศ นิยามความหมายดังกล่าวว่านักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวจะเป็นกลุ่มเดินทางที่แสวงหาสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

1. กิจกรรมต่าง ๆ ที่ให้ประสบการณ์ที่หลากหลายมากขึ้น
2. ประสบการณ์จากการได้ไปเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ ประสบการณ์ที่ได้สัมผัสวัฒนธรรม และวิถีชีวิตของสังคมที่แตกต่างจากที่ตนอยู่
3. โอกาสที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับลักษณะทางธรรมชาติ วัฒนธรรมที่มีความแตกต่างในแต่ละพื้นที่
4. ให้มีการอนุรักษ์สภาพธรรมชาติและสมบัติทางวัฒนธรรมในพื้นที่ที่ไปชม

นอกจากนี้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2539, หน้า 60-63) ได้ให้ความหมายเพิ่มเติมอีกว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวก่อให้เกิดผลทางเศรษฐกิจ โดยการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่ไม่มุ่งเสนอขายสินค้าหรือบริการทางการท่องเที่ยวอย่างเดียว หากแต่มุ่งประสานผลทางการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรมอีกด้วย จะเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีจุดมุ่งหมายในการสร้างความสมดุลให้เกิดขึ้นระหว่างกระแสการพัฒนาทางเศรษฐกิจกับการอนุรักษ์ ดังนั้นจึงควรช่วยกันส่งเสริมเพื่อให้การท่องเที่ยวบรรลุจุดมุ่งหมายสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว นำรายได้เข้าสู่ประเทศ สร้างความพอใจให้คนในท้องถิ่นซึ่งในขณะเดียวกันเป็นการรักษาวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมให้อยู่ได้นาน ๆ

The Ecotourism Society (1991, อ้างอิงใน ศูนย์วิจัยป่าไม้, 2538, หน้า 3) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ว่า เป็นการเดินทางที่รับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติซึ่งมีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น

Ceballos-Lascurain (1990, อ้างอิงใน ศูนย์วิจัยป่าไม้ 2538, หน้า 3) แห่งสหภาพสากลว่าด้วยการอนุรักษ์ซึ่งได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่าเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติ โดยมีวัตถุประสงค์

เพื่อชื่นชม ศึกษาเรียนรู้ และผลิตเพลลินไปกับทัศนียภาพ พืชพรรณ และสัตว์ป่า ตลอดจน ลักษณะทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในแหล่งธรรมชาตินั้น

สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2541, หน้า 2-4) ได้ให้ความหมายว่าเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศในพื้นที่ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

วรรณา วงษ์วานิช (2539, หน้า 74-75) ได้ให้ความหมายว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นมากกว่าการเสนอขายสินค้าทางการท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว หากแต่เป็นการมุ่งประสานผลประโยชน์และความต้องการในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรมเข้ากับการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความต้องการทางเศรษฐกิจ ดังนั้น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่ช่วยส่งเสริมการอนุรักษ์ธรรมชาติและวัฒนธรรม อีกทั้งเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542, หน้า 46) ให้ความหมายของ “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” ว่าเป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยมีการให้ความรู้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง และให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการ เพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์แก่ชุมชนท้องถิ่นและสร้างจิตสำนึกให้ทุกฝ่ายร่วมมือกันรับผิดชอบต่อระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

จากความหมายข้างต้น จะเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีลักษณะสำคัญพอสรุปได้ ดังนี้

1. แหล่งท่องเที่ยวที่จะส่งเสริมและพัฒนาเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรเป็นพื้นที่ธรรมชาติที่มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม และอาจรวมไปถึงแหล่งประวัติศาสตร์ โบราณคดี และวัฒนธรรมที่ปรากฏในพื้นที่ธรรมชาตินั้นด้วย
2. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่ทุกฝ่ายมีความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมธรรมชาติและระบบนิเวศ โดยเป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลาย หรือทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม
3. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเน้นให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสหรือมีประสบการณ์กับสภาพแวดล้อมธรรมชาติโดยตรง และเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาเรียนรู้สภาพแวดล้อมธรรมชาติ ซึ่งนอกจากจะได้รับความพึงพอใจแล้วยังจะเป็นการเสริมสร้างจรรยาบรรณด้านสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม

4. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องเป็นการท่องเที่ยวที่ให้ประโยชน์กลับคืนสู่ธรรมชาติและอนุรักษ์ธรรมชาติ ในขณะที่เดียวกันจะเอื้อประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นทั้งทางตรงและทางอ้อม

5. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะมุ่งเน้นที่คุณค่าของธรรมชาติหรือลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว ไม่ใช่เน้นที่การเสริมแต่ง หรือการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2539, หน้า 17-18)

3. องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

องค์ประกอบหลักที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 4 ประการ คือ

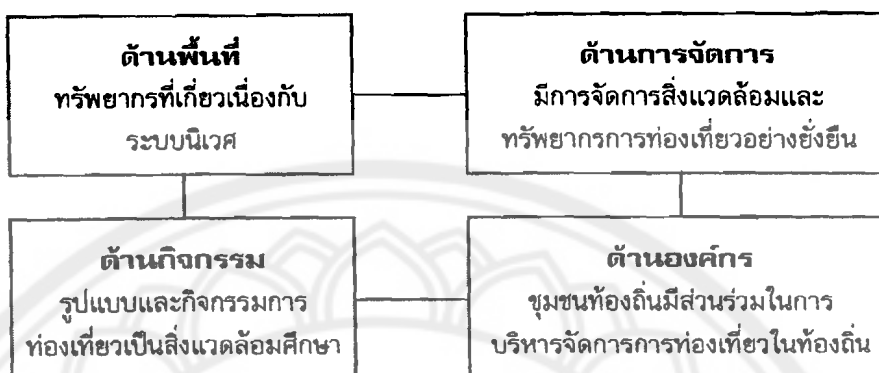
1. องค์ประกอบด้านพื้นที่ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น (Authentic or Endemic or Unique) ทั้งนี้รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ (Eco - system) ในพื้นที่นั้น ๆ ดังนั้น องค์ประกอบด้านพื้นที่จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานอยู่กับธรรมชาติ (Nature - based tourism)

2. องค์ประกอบด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อ (Responsible travel) โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม มีการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมไปถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและกำจัดมลพิษ และควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน (Sustainably managed tourism) เพื่อให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อ (Responsible travel) ที่ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม

3. องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการเรียนรู้ (Learning process) โดยมีการให้การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยวสิ่งแวดล้อมศึกษา (Environmental education-based tourism)

4. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนท้องถิ่น (Involvement of local community) ที่มีส่วนร่วมในการคิดวางแผน ปฏิบัติตามแผน ได้รับประโยชน์ ติดตามตรวจสอบ ตลอดจนร่วมบำรุงรักษาทรัพยากรท่องเที่ยว อันจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ในท้องถิ่น ทั้งกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิตและการได้รับผลตอบแทนเพื่อกลับมาบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วย และในที่สุดแล้วท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ ท้องถิ่นในที่นี้เริ่มต้นจากระดับรากหญ้า (Grassroot) จนถึงการปกครองส่วนท้องถิ่น และอาจรวมไปถึงการมีส่วนร่วมของ

ผู้ที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมชุมชน (Community participation-based tourism)

ภาพ 4 องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2544, หน้า 3

4. กิจกรรมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ในกระบวนการของการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในแต่ละแหล่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะทำให้ให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจ เพลิดเพลิน มีความสุข และปลอดภัยจากการท่องเที่ยวหรือนันทนาการนอกเวลาว่างตามปกติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้ความสำคัญต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นอย่างยิ่ง เพราะกิจกรรมต่าง ๆ นั้นจะเป็นสื่อกลางนำการท่องเที่ยวไปสู่เป้าหมายได้ กิจกรรมที่เหมาะสมจึงควรเป็นกิจกรรมที่เน้น การศึกษาหาความรู้ในระบบนิเวศและวัฒนธรรมท้องถิ่นควบคู่ไปกับการได้รับความเพลิดเพลิน ทั้งนี้ต้องเป็นกิจกรรมที่มีผลกระทบน้อยที่สุดหรือเป็นผลกระทบที่สามารถป้องกันหรือแก้ไขได้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทยได้จัด กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนี้

4.1 กิจกรรมเชิงนิเวศในแหล่งธรรมชาติ ได้แก่

- 4.1.1 เดินป่า (Hiking / Treking / Walking)
- 4.1.2 ศึกษาธรรมชาติ (Nature educating)
- 4.1.3 ส่องสัตว์ / ดูนก (Animal / Bird watching)
- 4.1.4 เที่ยวถ้ำ / น้ำตก (Cave / Waterfall exploring)

4.1.5 พายเรือแคนู/ เรือใบ (Canoeing / Sail boating / Wind surfing)

4.1.6 ดำน้ำดูปะการัง น้ำตื้น/ น้ำลึก (Snorkling / Scuba diving)

4.1.7 ตั้งแคมป์ (Tent camping)

4.1.8 ล่องแพ (Rafting)

4.1.9 ซี่ม้า / นั่งช้าง (Horse / Elephant riding)

4.2 กิจกรรมกึ่งนิเวศ ได้แก่

4.2.1 ถ่ายรูป วาดรูป บันทึกภาพ / เสียง (Photographing)

4.2.2 ศึกษาท้องฟ้า (Sky interpreting)

4.2.3 ซี่จักรยานท่องเที่ยว / เสือภูเขา (Terrain / Mountain biking)

4.2.4 ปีน / ไต่เขา (Rock / Mountain climbing)

4.2.5 ตกปลา (Fishing)

5. นโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

5.1 นโยบายหลักการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวที่ต้องมีการพัฒนา อย่างยั่งยืน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544, หน้า 7-13) ได้กำหนดนโยบายหลักการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อใช้เป็นแม่บทให้แก่แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ดังนี้

5.1.1 การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะต้องมีการควบคุมดูแลรักษา และจัดการทรัพยากรให้คงสภาพเดิมแท้ไว้ให้มากที่สุด หลีกเลี่ยงหรือลดเว้นการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่อ่อนไหว ง่ายต่อการถูกกระทบ และฟื้นตัวได้ยาก

5.1.2 การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต้องคำนึงถึงศักยภาพของทรัพยากรที่มีอยู่ มีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม และการปรับให้เกิดความสมดุลกับรูปแบบและกิจกรรมเดิมที่มีอยู่ พึงหลีกเลี่ยงความขัดแย้งอย่างรุนแรงต่อการท่องเที่ยวรูปแบบอื่น ๆ หากเน้นในการแปรประโยชน์จากการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสู่การจัดการท่องเที่ยวโดยรวม

5.1.3 การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต้องคำนึงถึงการพัฒนาด้านการให้การศึกษา สร้างจิตสำนึกที่ดีในการรักษาระบบนิเวศร่วมกันมากกว่าการมุ่งเน้นความเจริญทางเศรษฐกิจ และการมีรายได้เพียงอย่างเดียว

5.1.4 การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต้องให้ความสำคัญการมีส่วนร่วมของประชาชนและองค์กรท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากร การบริการ การแลกเปลี่ยนความรู้และวัฒนธรรมชุมชนในกระบวนการท่องเที่ยว รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา หรือให้ประชาชนมีตัวแทนเป็นคณะกรรมการร่วมในทุกระดับ

5.1.5 ให้ความสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นความจำเป็นอันดับต้นในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ทั้งนี้ให้องค์กรต่าง ๆ กำหนดบทบาทที่ชัดเจนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีการจัดสรรงบประมาณ บุคลากร และกำหนดวิธีการที่เหมาะสม

5.1.6 นำแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้าสู่แผนพัฒนาระดับต่าง ๆ อย่างมีความสำคัญ ได้แก่ แผนพัฒนาท้องถิ่น แผนพัฒนาจังหวัด และแผนพัฒนาภาค พร้อมทั้งให้มีการจัดสรรและกระจายงบประมาณอย่างทั่วถึงและเพียงพอ

5.1.7 สนับสนุนการศึกษา วิจัย และประเมินผลการพัฒนาอย่างรอบด้าน เพื่อกำหนดแนวทางการจัดการ การแก้ไขปัญหาและการปรับปรุงแผนอย่างเป็นขั้นตอน

5.1.8 มีการใช้กฎหมายในการควบคุม ดูแล รักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัด โดยเน้นการแนะนำ ตักเตือน และสร้างวินัยการท่องเที่ยวควบคู่ไปด้วย

5.1.9 จัดทำแนวทางปฏิบัติ หรือคู่มือการจัดการ (Code of Conduct) แก่ผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างถูกต้อง

5.1.10 จัดให้มีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้งในแนวตั้งและแนวนอนโดยให้มีการประสานงานด้านข้อมูลข่าวสารและการจัดการร่วมกันทุกระดับ

5.2 นโยบายด้านต่าง ๆ ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการจัดการที่ประสานการจัดการในด้านต่าง ๆ ภายใต้หลักการพื้นฐานของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และองค์ประกอบในเชิงระบบของการท่องเที่ยว ซึ่งกระบวนการจัดการจะต้องมีการประสานงานกันอย่างใกล้ชิดและชัดเจนระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ อย่างไรก็ตามนโยบายการจัดการได้กำหนดแนวทางด้านต่าง ๆ 6 ด้าน ซึ่งสามารถกำหนดเป็นนโยบายและกลยุทธ์การจัดการที่มีประสิทธิภาพได้ นโยบายเฉพาะด้านมีดังนี้

5.2.1 นโยบายด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม

1) กำหนดกรอบการพัฒนาการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยมีมาตรฐานที่ชัดเจนให้ยกเลิกการท่องเที่ยวในพื้นที่เปราะบาง สนับสนุนการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีศักยภาพโดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดพื้นที่เหมาะสมในเขตอนุรักษ์

2) สนับสนุนการพัฒนาพื้นที่ธรรมชาติและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศนอกเขตอนุรักษ์ ในเขตพื้นที่ธรรมชาติ พื้นที่เอกชนและเขตชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

3) วางแผนการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามขอบเขตของขีดความสามารถที่รองรับได้ โดยการกำหนดเขตพื้นที่ท่องเที่ยวเขตสงวนเพื่อการศึกษาและรักษาสีงแวดล้อม เขตกันชน และเขตพื้นที่ฟู

4) สนับสนุนการพัฒนากลุ่มแหล่งท่องเที่ยว และโครงข่ายการท่องเที่ยวในท้องถิ่นระดับกลุ่มพื้นที่ให้มีความเชื่อมโยงและสนับสนุนซึ่งกันและกัน โดยให้มีการกระจายการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในระดับที่สามารถทดแทนแหล่งท่องเที่ยวที่เกินขีดความสามารถในการรองรับได้

5) สนับสนุนการจัดระบบข้อมูลข่าวสารในการเดินทางเพื่อใช้ในการจัดการ การควบคุมปริมาณนักท่องเที่ยวให้สมดุลกับความสามารถในการรองรับของแต่ละพื้นที่ และการถ่ายเทนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงอย่างเป็นระบบ

6) กำหนดมาตรการการป้องกันและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เข้มงวดมากขึ้น และให้การสนับสนุนการประกอบการที่มาตรการถูกต้องเหมาะสมเป็นรูปธรรม

7) สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการควบคุมคุณภาพการตรวจสอบ และการจัดการมลพิษสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ท่องเที่ยว

8) สนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรในการวางแผนและจัดการทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

5.2.2 นโยบายด้านการให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึก

1) กำกับ ควบคุม ดูแล การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ท่องเที่ยว โดยให้เป็นการศึกษาในระบบโรงเรียนที่ถือเอาการปฏิบัติในสนามเป็นบทเรียนของการศึกษา ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อทรัพยากรสิ่งแวดล้อม

2) จัดให้มีการศึกษาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรในระบบโรงเรียน และสถาบันการศึกษาวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง โดยมุ่งเน้นให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องด้วยการท่องเที่ยวและการจัดการการท่องเที่ยวในทิศทางที่ยั่งยืน

3) สนับสนุนสื่อสารมวลชนและสื่อข้อมูลข่าวสารอื่น ๆ ที่ส่งเสริมการศึกษาธรรมชาติและวัฒนธรรมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สำหรับใช้เป็นข้อมูลคู่มือและอุปกรณ์การเรียนรู้ของนักท่องเที่ยวตลอดจนผู้เกี่ยวข้อง

4) สนับสนุนงบประมาณในการจัดสื่อความหมายธรรมชาติที่มีคุณภาพในแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ

5) ให้มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นของประชาชนในพื้นที่มาสื่อสารกับนักท่องเที่ยว รวมทั้งสนับสนุนให้ประชาชนเป็นมัคคุเทศก์เฉพาะหรือมัคคุเทศก์ท้องถิ่น เพื่อให้ นักท่องเที่ยวได้รับความรู้อย่างแท้จริง และเป็นการกระจายรายได้ที่เหมาะสม

6) ขยายการให้การศึกษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดและเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งนี้ในระยะต้นให้มุ่งเน้นการพัฒนาความรู้และจิตสำนึกของบุคลากรในภาครัฐและเอกชนซึ่งมีศักยภาพสูง และมีบทบาทในกระบวนการท่องเที่ยว

5.2.3 นโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น

1) พัฒนาแบบแผนการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ตลอดจนรวมถึง การมีส่วนร่วมขององค์กรท้องถิ่น เอกชนและประชาชนทั่วไปในด้านการลงทุน การผลิตสินค้าและบริการ ทั้งนี้ต้องมีความเสมอภาค เป็นธรรมในกรอบที่เหมาะสม สอดคล้องกับการพัฒนาด้านอื่น ๆ และมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

2) สนับสนุนการจัดตั้งข่ายความร่วมมือในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในรูปขององค์กรหรือคณะกรรมการระดับชาติ ภูมิภาค และท้องถิ่น โดยมีเครือข่ายครอบคลุมผู้เกี่ยวข้องทุกส่วนและทุกระดับ โดยให้องค์กรมีขอบเขตความสามารถในการตัดสินใจ และดำเนินการอย่างอิสระภายใต้กรอบที่ตอบสนองความจำเป็นในการจัดการแต่ละระดับ

3) เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผน ตัดสินใจ และติดตามประเมินผลตลอดจนได้รับประโยชน์จากการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมทั้งปรับทัศนคติและปรับปรุงขีดความสามารถของหน่วยงานของรัฐให้สามารถร่วมมือและเกื้อหนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้น

4) ส่งเสริมการจัดตั้งองค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรประชาชนที่ดูแลด้านสิ่งแวดล้อมและส่งเสริมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้งที่เป็นนิติบุคคลและไม่เป็นนิติบุคคล

5) แก้ไข ปรับปรุงและพัฒนากฎหมายและระบบงบประมาณของภาครัฐให้สามารถส่งเสริมและเอื้ออำนวยต่อการประสานงานความร่วมมือของหน่วยงานปฏิบัติทุกระดับกับประชาชนท้องถิ่นตลอดจนกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ในการให้ชุมชนมีโอกาสในการควบคุม กำกับ ดูแล และจัดการทรัพยากรด้วยตนเอง

6) สนับสนุนพัฒนาศักยภาพของคนโดยการเพิ่มความรู้ ทักษะ และการมีจิตสำนึกในด้านการจัดการพัฒนาการดำเนินธุรกิจท่องเที่ยว การอนุรักษ์ ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสำหรับชุมชนให้กว้างขวางมากขึ้น

7) สนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เข้มแข็งมีประสิทธิภาพในด้านจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีอิสระและสามารถจัดเก็บรายได้เพื่อการอนุรักษ์ฟื้นฟูการท่องเที่ยวได้ด้วยตนเองโดยให้มีการพัฒนาทักษะการจัดการที่ถูกต้อง

8) สนับสนุนองค์กรพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การพัฒนาท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาทางสังคมให้มีโอกาสในการเข้าช่วยเหลือและยกระดับการมีส่วนร่วมตลอดจนการจัดตั้งองค์กรชุมชน และองค์กรการจัดการธุรกิจของประชาชนอย่างสร้างสรรค์

5.2.4 นโยบายด้านการส่งเสริมตลาดและการนำเที่ยว

1) กำกับส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในทิศทางที่เหมาะสมกับสภาพทรัพยากรและขีดความสามารถในการจัดการรองรับการท่องเที่ยว ละเว้นหรือชะลอการส่งเสริมตลาดในพื้นที่ที่ยังไม่พร้อม และอำนวยความสะดวกกระเทือนจากการท่องเที่ยว

2) สนับสนุนการตลาดรูปแบบประสานการท่องเที่ยวเป็นเครือข่ายที่เหมาะสม ทั้งที่เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตลอดโปรแกรม และแบบผสมผสานกับการท่องเที่ยวรูปแบบอื่น ๆ เพื่อให้มีการกระจายนักท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม

3) ส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เน้นการศึกษาและกิจกรรมเชิงนิเวศ สำหรับกระตุ้นให้เกิดการขยายตัวของตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย โดยมุ่งเน้นในกลุ่มเยาวชน กลุ่มแรงงาน และเกษตรกรเป็นพิเศษ ทั้งนี้รวมถึงการจัดการศึกษาและกิจกรรมตอบสนองตลาดต่างประเทศด้วย

4) ส่งเสริมการบริการนำเที่ยวเชิงนิเวศให้พัฒนาการบริการที่มีคุณภาพ มุ่งเน้นการให้การศึกษา การเรียนรู้จากประสบการณ์ และการมีส่วนร่วมอย่างเป็นธรรมกับชุมชนท้องถิ่นตลอดจนมีการสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการใช้มาตรฐานในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของการบริการอย่างเต็มที่

5) กำหนดเกณฑ์มาตรฐานการบริการการนำเที่ยว มาตรฐานการปฏิบัติตัวของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศในลักษณะที่มีความเข้มงวดมากเป็นพิเศษ ภายใต้การจัดให้ความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวในระดับที่เหมาะสม โดยชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของทรัพยากรที่อยู่นอกความต้องการส่วนบุคคล

6) ส่งเสริมการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ และให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายใต้ขอบเขตการพัฒนาโดยการใช้สื่อที่หลากหลาย และมุ่งเน้นให้มีการพัฒนาให้ไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในภูมิภาค

5.2.5 นโยบายด้านการจัดการโครงสร้างพื้นฐานและบริการการท่องเที่ยว

1) จัดระบบการเดินทาง เชื่อมโยงโครงข่ายการท่องเที่ยวให้มีความสะดวกตามควรให้เหมาะสมกับพื้นที่และกิจกรรม โดยเน้นด้านความปลอดภัยเป็นหลัก

2) สนับสนุนให้มีการใช้พลังงานอย่างประหยัด เหมาะสมตามความจำเป็น และตามขนาดพื้นที่ท่องเที่ยวและบริการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สนับสนุนการใช้พลังงานทดแทน ลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติทั้งหมดเปลืองในกิจกรรมการท่องเที่ยว

3) สนับสนุนระบบการสื่อสารโทรคมนาคม สร้างโครงข่ายที่ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกระจายตัวครอบคลุมพื้นที่ท่องเที่ยวและโครงข่ายการมีส่วนร่วมทุกระดับ เพื่อการติดต่อสื่อสารการควบคุมปริมาณนักท่องเที่ยว และการบรรเทาสาธารณภัยในยามฉุกเฉิน

4) สนับสนุนให้บริการการท่องเที่ยวดำเนินการโดยภาคเอกชนหรือองค์กร หรือประชาชนภายใต้การมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย โดยองค์กรของรัฐเป็นฝ่ายสนับสนุนด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และการกำหนดพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวรองรับ ทั้งนี้ให้มีกรอบการพัฒนาด้านการบริการที่มีขนาด รูปแบบ และคุณภาพการบริการตามแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

5) การจัดบริการของรัฐในพื้นที่ที่จำเป็น จะต้องมีความเหมาะสมและบริการที่พอเหมาะ โดยมุ่งเน้นการช่วยเหลือและเรียนรู้ด้วยตนเองของนักท่องเที่ยว ที่สอดคล้องกับรูปแบบและกิจกรรมของการท่องเที่ยวนั้น ๆ การจัดบริการต้องไม่เป็นการแสวงกำไร หรือแข่งขันกับภาคเอกชน แต่ควรให้มีเป็นรายได้เสริมสำหรับการฟื้นฟูและรักษาทรัพยากร

6) การจัดการบริการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ให้คำนึงถึงความเหมาะสม สอดคล้องตามสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรมของท้องถิ่น การเพิ่มโอกาสการมีส่วนร่วมและการกระจายรายได้แก่ชุมชน และประชาชนท้องถิ่น

7) กำหนดมาตรฐานและมาตรการในการควบคุม และส่งเสริมการบริการและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ โดยการสร้างมาตรการจูงใจการให้การรับรองมาตรฐานบริการและการให้รางวัล เป็นต้น

5.2.6 นโยบายด้านการส่งเสริมการลงทุน

1) สนับสนุนการลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีคุณภาพได้มาตรฐานและอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ที่กำหนด เปิดโอกาสให้ภาคเอกชนสามารถพัฒนากระบวนการบริการที่มีคุณภาพ โดยใช้มาตรการทางภาษี การสร้างสิ่งจูงใจอื่น ๆ การตอบแทนในรูปแบบของรางวัล เป็นต้น

2) สนับสนุนการลงทุนของชุมชนท้องถิ่นในรูปแบบต่าง ๆ ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการให้ยืมหรือให้กู้ดอกเบี่ยต่ำจากสถาบันการเงินของรัฐ

3) ส่งเสริมให้องค์กรธุรกิจเอกชนสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศขององค์กรประชาชน

4) สนับสนุนด้านงบประมาณ และสิทธิประโยชน์แก่องค์กรพัฒนาเอกชนในการร่วมพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการสนับสนุนการพัฒนาของประชาชนท้องถิ่น

5) ส่งเสริมการลงทุนผลิตสินค้า อุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ในการจัดกิจกรรมเชิงนิเวศ การจัดการบริการ และการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวขึ้นภายในประเทศ หรือลดต้นทุนการนำเข้าสินค้าที่จำเป็นจากต่างประเทศ

จากข้อมูลข้างต้น จะเห็นได้ว่าหลักการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 10 ประการ และนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 6 ด้าน ที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจัดทำขึ้น หากแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแม่แบบในการบริหารจัดการได้ จะนำไปสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีองค์ประกอบครบถ้วนตามหลักการที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

5.3 กลยุทธ์การจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การที่จะให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวหลักที่สำคัญในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่ต้องการการพัฒนาที่ยั่งยืน และเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ต้องการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจึงได้กำหนดกลยุทธ์ในการจัดการที่เกี่ยวข้องทั้งสิ้น 6 กลยุทธ์ที่สอดคล้องภายใต้นโยบายหลักและนโยบายแต่ละด้านดังนี้ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2544, หน้า 17-29)

5.3.1 กลยุทธ์การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม

1) กำหนดเกณฑ์และดำเนินการจัดแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตามศักยภาพการจัดการและความต้องการ เพื่อกำหนดเป็นเป้าหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ในการปฏิบัติและดำเนินการภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง

2) จัดเขตพื้นที่ (Zoning) ภายในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อการใช้ประโยชน์ในการท่องเที่ยวหรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่เหมาะสมตามสภาพของทรัพยากรและขนาดของการรองรับของทรัพยากรต่อปริมาณและกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยจัดแบ่งตามความสำคัญของระบบนิเวศและกิจกรรมที่ยอมรับได้

3) ประเมินขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวและกำหนดปริมาณ การควบคุม และมาตรการการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวให้

เหมาะสมเพื่อป้องกันปัญหาความแออัด การคับคั่ง มูลฝอยตกค้าง เสี่ยงรบกวน และการทำลายพืชพรรณและสัตว์

4) ควบคุมการพัฒนาพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวด้านการปลูกสร้างอาคาร การปรับปรุงพื้นที่การใช้ประโยชน์ที่ดิน กิจกรรม ขนาดสาธารณูปโภค และการตกแต่งเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมองค์ประกอบทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมในพื้นที่ รวมทั้งมีการรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยและการมีระบบป้องกันกำจัดมลพิษที่เหมาะสมในด้านต่าง ๆ เช่น มูลฝอย คุณภาพน้ำ เสียง รวมถึงการรบกวนทรัพยากรชีวภาพ

5) ใช้มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครอง ดูแล รักษาทรัพยากรสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งแหล่งอนุรักษ์ที่มีกฎหมายเฉพาะคุ้มครองหรือใช้กฎอื่นเสริมการจัดการอย่างเข้มงวดตามระดับของการอนุรักษ์ รวมทั้งให้มีการประกาศเขตคุ้มครองสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้นสำหรับเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าให้กำหนดการใช้ประโยชน์ที่แน่ชัดโดยการปรับปรุงกฎหมายหรือปรับแนวเขตในกรณีที่ต้องการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

6) ใช้มาตรการการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการควบคุมดูแล รักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทั้งภายในเขตอนุรักษ์และนอกเขตอนุรักษ์ โดยการกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ และเครื่องมือตามความเหมาะสม

7) ใช้หรือประยุกต์ใช้ระบบจัดการสิ่งแวดล้อม (EMS) ในการจัดการด้านการพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยว การบริการ และกิจกรรมในพื้นที่ด้วย วิธีการที่เหมาะสมภายใต้ขอบเขตของการจัดการระยะเวลา หรือกฎหมายที่รองรับ เช่น การศึกษาผลกระทบเบื้องต้น (IEE) การศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) การใช้ระบบคุณภาพ ISO 14000 เป็นต้น

8) จัดให้มีกิจกรรมและสื่อในการศึกษา เรียนรู้ทรัพยากรทั้งทางตรงและทางอ้อมไว้รองรับการท่องเที่ยว โดยให้เป็นเครื่องมือที่จะสามารถปลูกจิตสำนึกของนักท่องเที่ยวในการอนุรักษ์และดูแลทรัพยากรการท่องเที่ยวและทรัพยากรทางธรรมชาติและสังคมให้ยั่งยืนต่อไป

9) จัดให้มีการติดตามตรวจสอบการจัดการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการจัดการ และการร่วมมือประสานงานที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

5.3.2 กลยุทธ์การให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึก

- 1) จัดให้มีรูปแบบองค์กรความร่วมมือด้านการให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึกในระดับชาติภายใต้องค์การความร่วมมือใหญ่ มีหน้าที่ในการกำหนดกรอบ ทิศทาง นโยบายและแนวทางในการปฏิบัติการตลอดจนการส่งเสริม ตรวจสอบ ติดตามและประเมินผล
- 2) จัดให้มีความร่วมมือในการปรับปรุงและพัฒนาระบบการให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึกในระดับพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้มีรูปแบบ กิจกรรม วิธีการ สื่อความหมายธรรมชาติ และการจัดสื่อต่าง ๆ ที่หลากหลาย กระตุ้นความสนใจนักท่องเที่ยว ให้เข้าร่วมกิจกรรมโดยสมัครใจ เข้าร่วมแสดงบทบาทในกิจกรรมการเรียนรู้
- 3) ดำเนินการและพัฒนารายการในสื่อสาธารณะต่าง ๆ โดยเฉพาะ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และเอกสารการท่องเที่ยวให้มีทิศทาง เนื้อหาและวิธีการนำเสนอที่เหมาะสมสำหรับพัฒนาความรู้และความตระหนักด้านการอนุรักษ์ของนักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไปอย่างต่อเนื่อง
- 4) พัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาระดับต่าง ๆ พร้อมทั้งให้มีการค้นคว้า วิจัย และกิจกรรมทางการศึกษาเรียนรู้ที่มีเป้าหมายเพื่อผลทางการให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึกในกระบวนการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างชัดเจนสำหรับเยาวชน ธุรกิจบริการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ ผู้เกี่ยวข้องในการจัดการ และประชาชนในท้องถิ่น
- 5) จัดฝึกอบรม สัมมนา การออกค่าย เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ และประสบการณ์แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องในการจัดการและประชาชนในท้องถิ่น โดยการเน้นกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานจริงเป็นด้านหลัก รวมทั้งเสริมสร้างความรู้ทางด้านหลักการ และทฤษฎีตามแนวของการศึกษารูปแบบอื่น ๆ ทั้งในและนอกระบบ
- 6) พัฒนาสื่อความหมายธรรมชาติขึ้นภายในแหล่งท่องเที่ยว โดยจัดให้เป็นส่วนสำคัญของแหล่งที่สำคัญ ได้แก่ ป้ายสื่อความหมาย คู่มือท่องเที่ยว ข้อมูลทรัพยากรของแหล่งนิทรรศการ ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว รวมทั้งจัดคนนำทางและมัคคุเทศก์ไว้รองรับ โดยให้ออกาสการมีส่วนร่วมของประชาชนในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเสริมกระบวนการมากขึ้น
- 7) จัดและพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีสาระ ให้การเรียนรู้ทางธรรมชาติและวัฒนธรรมควบคู่กับความเพลิดเพลินด้วยความสมัครใจของนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ต้องเป็นกิจกรรมที่ไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อมของแหล่ง
- 8) จัดให้มีข้อมูลเบื้องต้นพร้อมการปฐมนิเทศนักท่องเที่ยวก่อนเดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

9) กำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัดเพื่อประเมินผลการจัดให้มีการศึกษา และสร้างจิตสำนึกการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวสำหรับการปรับปรุง กรอบทิศทาง นโยบาย รูปแบบและวิธีการต่อไป

10) จัดให้มีศูนย์กลางข้อมูล ข้อเสนอเทศ รวบรวมผลการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อการเผยแพร่ ถ่ายทอด แลกเปลี่ยน และพัฒนา กระบวนการอย่างต่อเนื่อง

5.3.3 กลยุทธ์การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น

1) ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการกำหนดศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนโดยพิจารณาจากที่ตั้ง กิจกรรม ความพร้อมและความต้องการของชุมชน รวมทั้งมีส่วนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในรูปแบบของการเป็นคณะกรรมการ การรับผิดชอบดำเนินการ การสนับสนุนภาครัฐ เป็นต้น

2) ส่งเสริมการรวมกลุ่มของประชาชนเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการจัดตั้งเป็นองค์กรทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการขึ้นในชุมชน เช่น ชมรม สมาคม สหกรณ์

3) ให้องค์กรต่าง ๆ ในพื้นที่ เช่น สมาคมตำบล องค์กรบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการสนับสนุนแผนงาน โครงการ และกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศรวมทั้งสนับสนุนการดำเนินการขององค์กรประชาชนอื่น ๆ

4) จัดตั้งเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศระดับพื้นที่เป็นส่วนหนึ่งของ เครือข่ายระดับจังหวัด ภาค และชาติ

5) ให้องค์กรผู้รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยวระดับพื้นที่ เช่น กรมป่าไม้ กรมศิลปากร จังหวัด เอกชน และททท. เป็นกลไกที่สำคัญในการถ่ายทอดประสานงาน ประสานการปฏิบัติกับผู้เกี่ยวข้องในระดับชุมชน ถ่ายโอนอำนาจการกำกับดูแลและควบคุมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ที่ได้กำหนดโดยตกลงร่วมกันอย่างเป็นขั้นตอน

6) กำหนดช่องทางการจัดหาเงินทุนเพื่อดำเนินการบริหารจัดการ โครงการและกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น จัดหางบประมาณ สหกรณ์ กองทุน หรือเงินกู้ที่มีเงื่อนไขต่าง ๆ ที่เหมาะสมและจูงใจ เน้นการประสานงานกับแหล่งเงินทุนหรือสถาบันการเงินเอกชนเป็นหลัก

7) แนะนำและวางระบบให้ผู้ประกอบการนำเที่ยวประสานงานและร่วม ดำเนินการอย่างมีส่วนร่วมกับชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ให้มากขึ้น

8) จัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจในบทบาทของชุมชนในการมีส่วนร่วม
ในกระบวนการท่องเที่ยว รวมทั้งการนำความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นและความรู้เพิ่มเติมอื่น ๆ
เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม

9) จัดฝึกอบรมการเก็บข้อมูล บริหารข้อมูล และใช้ประโยชน์ข้อมูลใน
การพัฒนา การวางแผนและจัดโครงการ และกิจกรรมเชิงธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

10) จัดให้มีระบบองค์กร กลไก เครื่องมือ และงบประมาณในการ
ติดตามตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง

5.3.4 กลยุทธ์การส่งเสริมตลาดและการนำเที่ยว

1) จัดทำ ส่งเสริม และเผยแพร่รายการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว
เชิงนิเวศ โดยการพิจารณาถึงศักยภาพและความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยว โดยให้มีการพิจารณา
ด้านขีดความสามารถในการรองรับเพื่อประกอบการจัดทำแผนการตลาดที่มีความสมดุล

2) จัดทำโครงข่ายการท่องเที่ยวในกลุ่มพื้นที่ท่องเที่ยวเพื่อเป็น
แนวทางการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวการประสานการท่องเที่ยวกับรูปแบบอื่น ๆ และการถ่ายเท
นักท่องเที่ยวให้กระจายตัวมากขึ้น

3) รวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้
นักท่องเที่ยวกลุ่มต่าง ๆ ตามลักษณะและความสนใจในการท่องเที่ยวภายในขอบเขตของกลุ่ม
แหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในรายการ

4) โฆษณาประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามสภาพความเป็น
จริงความพร้อมและเชื่อมโยงการท่องเที่ยวทั้งภายใน และภูมิภาคเอเชียและอินโดจีนอย่างมี
ประสิทธิภาพ

5) สสำรวจ ศึกษา และรวบรวมข้อมูลด้านตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ในระดับประเทศและพื้นที่ท่องเที่ยวหลัก เพื่อติดตามการเคลื่อนไหวของกลุ่มนักท่องเที่ยว
กิจกรรมการใช้จ่าย สังเกตพฤติกรรมกรท่องเที่ยว และประเมินความต้องการของตลาด

6) จัดทำคู่มือการขายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยเน้นการแนะนำ
ผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวมีวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้อง

7) ส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวจำแนกตามกลุ่มเป้าหมายทั้งชาวไทย
และชาวต่างประเทศ รวมทั้งจำแนกตามกลุ่มเชื้อชาติและภูมิภาค

8) ประสานความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและผู้ควบคุมดูแลพื้นที่ท่องเที่ยวให้มีทิศทางและแนวทางในการพัฒนาตลอดจนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ถูกต้องเหมาะสมร่วมกัน

9) ปรับปรุงและพัฒนามาตรฐานระบบบริการนำเที่ยวด้านการตลาด การจัดบริการก่อนการนำเที่ยว ระหว่างการท่องเที่ยว และมีการติดตามหลังการท่องเที่ยวโดยเน้นการให้ความสะดวกปลอดภัย ให้การศึกษาธรรมชาติและวัฒนธรรม และการควบคุมพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในการปฏิบัติตนเป็นนักท่องเที่ยวที่ดีมีคุณภาพ

10) สร้างเครือข่ายการส่งผ่านข้อมูลไปยังแหล่งท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวเพื่อการประสานงานในการนำนักท่องเที่ยวเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวในปริมาณ เวลาที่เหมาะสมตามขีดความสามารถที่รองรับได้ รวมทั้งให้สามารถกระจายการนำเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยจัดให้มีศูนย์กลางในการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และศูนย์กลางเครือข่ายในโครงการท่องเที่ยว

11) จัดให้มีองค์การความร่วมมือในกลุ่มธุรกิจนำเที่ยวเชิงนิเวศและภาคีเพื่อการพัฒนาการบริการ การควบคุม ตรวจสอบ ติดตามและประเมินผล และการสร้างสิ่งจูงใจในรูปรางวัลหรือฉลากรับรอง

12) จัดให้มีการสัมมนา ฝึกอบรม ศึกษาดูงานเพื่อการปรับปรุงการบริการและพัฒนาความรู้ ความสามารถของบุคลากรในธุรกิจการบริการและชุมชนท้องถิ่น

13) จัดให้มีกลุ่มคุณภาพในระบบงานของธุรกิจบริการนำเที่ยวและภาคี

14) ส่งเสริมการรวมกลุ่มของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีความสนใจเฉพาะการจัดระบบสมาชิก การให้เกียรติคุณนักท่องเที่ยวดีเด่น และมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาการบริการ

15) กำหนดรูปแบบมาตรฐานและตัวชี้วัดคุณภาพของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ บริการนำเที่ยวและภาคี

5.3.5 กลยุทธ์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการ

1) กำหนดประเภท มาตรฐาน และขนาดของโครงสร้างพื้นฐานและบริการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นแนวทางและข้อกำหนดในการพัฒนา

2) ส่งเสริมการบริการที่มีคุณภาพโดยให้มีมาตรฐานสากลด้านคุณภาพที่สากลยอมรับ เช่น ISO 9000 เป็นต้น

3) วางมาตรการกำกับ ดูแล และควบคุมการพัฒนาให้อยู่ในมาตรฐานที่กำหนด โดยใช้มาตรการด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมและทางกฎหมาย โดยภาครัฐจัดให้มีการสนับสนุนส่วนที่เป็นพื้นฐานอย่างเหมาะสมเพียงพอ

4) ส่งเสริมการประกอบการที่ปฏิบัติตามแนวทางและข้อกำหนดโดยใช้มาตรการจูงใจที่เหมาะสม เช่น การให้รางวัล การใช้มาตรการทางภาษี และการจัดประกวดบริการที่ได้มาตรฐานการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Eco-service label หรือ Green & Brown label)

5) สนับสนุนการรวมกลุ่มบริการในเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

6) ประสานให้ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศร่วมหรือเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดบริการการท่องเที่ยว

7) สนับสนุนการจัดบริการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยประชาชนและชุมชนท้องถิ่นโดยการสร้างโอกาสทางกฎหมายและทางสังคม จัดให้มีการรวมกลุ่ม สนับสนุนด้านเงินทุน และเพิ่มทักษะและขีดความสามารถในการประกอบการ

5.3.6 กลยุทธ์การส่งเสริมการลงทุน

1) สนับสนุนผู้ประกอบการที่มีการลงทุนได้มาตรฐาน มีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพตรงตามหลักการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยใช้มาตรการทางด้านภาษี และการสนับสนุนผ่านกลไกของรัฐต่าง ๆ เพื่อให้การประกอบการได้รับผลตอบแทนสมควร

2) จัดตั้งกองทุนเพื่อสนับสนุนการลงทุนธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการลงทุนโดยองค์กรชุมชนและผู้ประกอบการในท้องถิ่น

3) พัฒนารูปแบบการลงทุนที่ก่อให้เกิดผลตอบแทนที่ดีมีกระบวนการกระจายรายได้ และสร้างการมีส่วนร่วมในการประกอบการ เช่น ระบบสหกรณ์ บริษัทร่วมทุน หรืออื่น ๆ

4) ให้องค์กรพัฒนาเอกชนจัดหางบประมาณเพื่อการสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการฟื้นฟูภูมิปัญญาชาวบ้านในด้านที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว

5) สนับสนุนการลงทุนของธุรกิจชุมชนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวของรัฐ โดยลดข้อจำกัดทางด้านกฎระเบียบ และกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการ

6) สนับสนุนการลงทุนผลิตอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้สำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ผลิตในประเทศไทยให้มีต้นทุนต่ำ เพื่อให้ นักท่องเที่ยวและบริการต่าง ๆ สามารถจัดหามาใช้ได้อย่างมีคุณภาพ ปลอดภัย และในราคาที่เหมาะสม

6. วัตถุประสงค์และเป้าหมายการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

6.1 วัตถุประสงค์ของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ภายใต้นโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้กำหนดจุดมุ่งหมายนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และนโยบายการจัดการสิ่งแวดล้อมทรัพยากรและวัฒนธรรม โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะตอบสนองความต้องการของประเทศโดยรวมในอันที่จะเสริมให้การพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งระบบเป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืน และสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ให้คนเป็นจุดมุ่งหมายหลัก ดังนั้น จึงกำหนดวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนี้ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2544, หน้า 13-14)

1. เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพด้านการศึกษา สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศวิทยาให้เป็นแหล่งเสริมสร้างจิตสำนึก และพัฒนาคนที่เกี่ยวข้องในระบบให้มีความรับผิดชอบต่ออนุรักษ์และรักษาระบบนิเวศ
2. เพื่อให้มีรูปแบบ วิธีการ กิจกรรม และมาตรการในการจัดการการท่องเที่ยวที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติและสังคม ทั้งยังเป็นการอนุรักษ์ พื้นฟู พัฒนาแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์ และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ
3. เพื่อให้มีการบริการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับรูปแบบการท่องเที่ยว มีมาตรฐาน มีเอกลักษณ์ และมีการจัดการที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสังคม
4. เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและการจัดการอย่างเป็นระบบ ประสานสอดคล้อง และร่วมมือกันระหว่างองค์กรของรัฐ ผู้ประกอบการ องค์กรพัฒนาประชาชน และประชาชนท้องถิ่นอย่างจริงจังและจริงใจ
5. เพื่อรองรับและกระตุ้นการขยายตัวของนักท่องเที่ยวนานาชาติเข้าสู่ประเทศไทย และนักท่องเที่ยวชาวไทยเดินทางภายในประเทศ โดยใช้รูปแบบการท่องเที่ยวนี้เป็นเป้าหมาย อันจะนำมาซึ่งนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ มีช่วงเวลาพำนักนานขึ้นและใช้จ่ายเงินมากขึ้น
6. เพื่อตอบสนองนโยบายการกระจายรายได้ และการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับท้องถิ่นให้สามารถพึ่งตนเองได้มากขึ้น อันจะเป็นเกราะกำบังการพัฒนาที่ไม่เป็นธรรมจากภายนอกให้มากที่สุด
7. เพื่อพัฒนาโครงข่ายการเดินทางในประเทศไทยให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวที่ดีและมีการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ

8. เพื่อให้มีการใช้มาตรการทางกฎหมาย เสริมมาตรการด้านการส่งเสริมสนับสนุนอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม

9. เพื่อส่งเสริมให้ไทยเป็นศูนย์กลางท่องเที่ยวเชิงนิเวศในภูมิภาคอาเซียนและอินโดจีน

6.2 เป้าหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ในระยะ 10 ปี) (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2544, หน้า 14-15)

1. มีมาตรการกำหนดพื้นที่เป้าหมายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ชัดเจน จัดระดับความเข้มข้นของแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ และความต้องการพัฒนาของท้องถิ่น ภายใต้การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทั้งระบบ โดยพิจารณาจากลักษณะและศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว และวิธีการจัดการในแหล่งท่องเที่ยว ภายใน 3 ปี

2. ยกกระดับทักษะ อบรมในด้านความรู้ที่จำเป็นแก่ผู้ประกอบการ แรงงาน และประชาชนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง โดยมุ่งเน้นคุณภาพในการให้บริการที่ถูกต้อง เช่น การบริการที่พัก การบริการนำเที่ยว/มัคคุเทศก์เฉพาะ เป็นต้น โดยจัดให้มีการให้การศึกษา ฝึกอบรมทุกกลุ่ม ทุกด้านไม่น้อยกว่า 50 ครั้งต่อปี

3. จัดให้มีการประสานเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับชาติ ภาค และจังหวัด โดยมีเป้าหมายให้ครบถ้วนภายใน 5 ปี และขยายครบทุกจังหวัด รวมทั้งท้องถิ่น เป้าหมายให้มากที่สุด ภายในระยะ 10 ปี

4. เพิ่มองค์การพัฒนาเอกชนและกลุ่มประชาชนระดับท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมหรือกำกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ให้มีทั่วทุกจังหวัดใน 10 ปี

5. มีหลักเกณฑ์การปฏิบัติด้านการจัดการทรัพยากร สิ่งแวดล้อม การศึกษา การบริการ และการมีส่วนร่วมอย่างมีมาตรฐานและตัวชี้วัดที่ชัดเจน ภายใน 3 ปี

6. เพิ่มสัดส่วนนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศนานาชาติให้มีการขยายตัวไม่ต่ำกว่าการขยายตัวของนักท่องเที่ยวโดยรวม (คือ เพิ่มส่วนแบ่งจากปัจจุบันประมาณร้อยละ 30) เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ต่อปี โดยมีนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีคุณภาพ และมีการปฏิบัติตัวอย่างถูกต้อง มุ่งเน้นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นหลักไม่น้อยกว่าครึ่งหนึ่ง

7. เพิ่มจำนวนและสัดส่วนของนักท่องเที่ยวชาวไทยเดินทางภายในประเทศ ร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่ต่ำกว่าการขยายตัวโดยรวม คือ มีสัดส่วนไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศทั้งหมด ส่งเสริมให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีคุณภาพ และมีการปฏิบัติที่ถูกต้อง ไม่น้อยกว่าร้อยละ 50

8. เพิ่มรายจ่ายของการท่องเที่ยวในกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้มากขึ้น ร้อยละ 5 ต่อปี และให้มีการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นในสัดส่วนที่มากขึ้น

9. ขยายงบประมาณในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ได้รับการอุดหนุนจากรัฐบาลให้มีปริมาณมากขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ต่อปี รวมทั้งระดมการอุดหนุนจากภาคเอกชน และองค์กรระหว่างประเทศให้เพิ่มมากขึ้นด้วยและเพิ่มขีดความสามารถในการจัดหารายได้ของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวด้วยตนเองมากขึ้น

10. มีการใช้กฎหมายที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ มีกฎหมายตลอดจนมาตรการเฉพาะสำหรับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้ทั่วถึงภายใน 5 ปี

11. มีชายความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอาเซียนและอินโดจีน โดยให้ไทยเป็นศูนย์กลางด้านการเดินทาง การตลาด การฝึกอบรม และด้านข้อมูลสารสนเทศ ภายใน 5 ปี

7. หลักเกณฑ์การกำหนดแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การจัดการแหล่งท่องเที่ยวแต่ละระบบนิเวศ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2544, หน้า 29-30) ผู้รับผิดชอบต้องคำนึงถึงหลักเกณฑ์ในการจัดการเพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพตรงตามมาตรฐานสากล โดยมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

1. เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีระบบนิเวศยั่งยืน
2. มีความพร้อมในการบริหารจัดการ มีศูนย์ศึกษาธรรมชาติ ภายในศูนย์มีบริการอำนวยความสะดวกเบื้องต้น มีเคาน์เตอร์บริการข่าวสาร มุมนิทรรศการ ห้องสุขา มุมจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม
3. มีการจัดทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติทั้งเส้นทางไปและกลับทางเดิม เส้นทางเป็นแบบวงรอบหรือวงกลม ระยะทางตั้งแต่ 1 กิโลเมตรขึ้นไป
4. มีป้ายสื่อความหมายบนเส้นทางศึกษาธรรมชาติเป็นระยะ ๆ เพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว
5. มีแผนที่และคู่มือแนะนำเที่ยวประกอบป้ายสื่อความหมายเพื่อให้ความรู้ต่อนักท่องเที่ยว
6. มีการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ จำนวนนักท่องเที่ยวต่อครั้งต่อวัน
7. มีมัคคุเทศก์ท้องถิ่น
8. มีการบริหารจัดการพื้นที่ร่วมกับประชาชนในท้องถิ่น องค์กรภาครัฐในสวนกลาง และส่วนภูมิภาค องค์กรภาคเอกชน และองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) เป็นต้น

9. มีนโยบายต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและภูมิปัญญาท้องถิ่นชัดเจน เช่น การจัดการขยะ การจัดการน้ำเสีย การจัดการมลพิษต่าง ๆ และการฟื้นฟูองค์ความรู้ท้องถิ่น เป็นต้น
10. มีแผนพัฒนาบุคลากรและการบริการสู่ระดับมาตรฐานสากล
11. หากแหล่งท่องเที่ยวมีที่พักแรมจะต้องเป็นที่พักแรมระดับการรักษาสิ่งแวดล้อม (Ecolodge)

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค

ลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวเป็นรูปแบบหนึ่งของพฤติกรรมผู้บริโภคสินค้าและบริการของผู้บริโภค ซึ่งในแง่ของพฤติกรรมผู้บริโภคด้านการท่องเที่ยวก็มีรูปแบบและขั้นตอนของการตัดสินใจซื้อคล้าย ๆ กับพฤติกรรมผู้บริโภคทั่วไป ดังนั้น การวิจัยนี้จึงอยู่ในขอบข่ายของการศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภค ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค ดังนี้

1. ความหมายของพฤติกรรมผู้บริโภค

พฤติกรรมผู้บริโภค หมายถึง การใช้สอยผลิตภัณฑ์และการบริการซึ่งคาดว่าจะสนองความต้องการของเขา (Schiffman and Kanuk, 1994, p. 5 อ้างอิงใน ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2538, หน้า 3)

ฉลองศรี พิมลสมพงษ์ (2542, หน้า 32-47) ได้สรุปถึงพฤติกรรมผู้บริโภคของนักท่องเที่ยวและกระบวนการตัดสินใจซื้อ ดังนี้ การศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภค หมายถึง การศึกษาเพื่อทราบถึงความต้องการ ความจำเป็นของผู้บริโภคที่เป็นตลาดเป้าหมายเพื่อวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาดให้ตอบสนองความต้องการบริโภคนั้น ๆ และเพื่อให้ผู้บริโภคได้รับความพอใจสูงสุด

อดุลย์ จาตุรงค์กุล (2546, หน้า 5) อธิบายไว้ว่า พฤติกรรมผู้บริโภค หมายถึง ปฏิกริยาของบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการได้รับ ใช้สินค้าและบริการ รวมถึงกระบวนการต่าง ๆ ของการตัดสินใจซึ่งเกิดก่อนและเป็นตัวกำหนดปฏิกริยาต่าง ๆ เหล่านั้น

กล่าวโดยสรุป พฤติกรรมผู้บริโภค หมายถึง กระบวนการตัดสินใจทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมการซื้อ การใช้ หรือการบริโภคสินค้าและบริการ รวมทั้งประเมินผลเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค

2. ประเภทของผู้บริโภคในตลาด

ในทางการตลาดผู้บริโภคสามารถจำแนกประเภทได้เป็น 4 กลุ่ม ดังนี้ (ศุภร เสรีรัตน์, 2544, หน้า 10)

1. ผู้บริโภคเพื่อส่วนตัวกับผู้บริโภคที่เป็นองค์การ (Personal consumers & organization consumers)
2. ผู้บริโภคที่มีศักยภาพกับผู้บริโภคที่แท้จริง (Potential & realized consumers) เป็นการพิจารณาผู้บริโภคในแง่ของควมมีศักยภาพ
3. ผู้บริโภคที่เป็นครัวเรือนกับผู้บริโภคที่เป็นอุตสาหกรรม (Household & industrial consumers) หมายถึง ตลาดผู้บริโภคในกลุ่มครัวเรือนและผู้บริโภคที่เป็นอุตสาหกรรม
4. ลูกค้ากับผู้บริโภค/ผู้บริโภคคนสุดท้ายกับผู้ใช้ทางอุตสาหกรรม/ผู้คาดหวัง (Customer & consumers/ultimate consumer & industrial users/prospects)

3. การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค

การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค (Analyzing consumer behavior) เป็นการวิจัยหรือค้นหาเกี่ยวกับพฤติกรรม การซื้อหรือการใช้ของผู้บริโภคเพื่อทราบถึงลักษณะความต้องการและพฤติกรรมของเขา คำตอบที่ได้จะช่วยให้ นักการตลาด จัดกลยุทธ์การตลาดที่สามารถสนองความพึงพอใจของผู้บริโภคได้อย่างเหมาะสม คำถามที่ช่วยในการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค คือ 6Ws และ 1H ซึ่งประกอบด้วย Who?, What?, Why?, When?, Where?, และ How? เพื่อค้นหา คำตอบ 7 คำตอบ หรือ 7Os ซึ่งประกอบด้วย Occupants, Objects, Objectives, Organizations, Occasions, Outlets and Operations ตาราง 1 แสดงคำถาม 7 คำถามเพื่อหาคำตอบ 7 คำตอบเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภคคำถามเหล่านี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการวิจัยการตลาดตลอดจนการใช้กลยุทธ์การตลาดให้สอดคล้องกับคำตอบเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2538, หน้า 22)

ตาราง 1 แสดงคำถาม 7 คำถาม เพื่อหาคำตอบ 7 คำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค

คำถาม (6Ws และ 1H)	คำตอบที่ต้องการทราบ (7Os)
1. ใครอยู่ในตลาดเป้าหมาย (Who is in the target market?)	ลักษณะกลุ่มเป้าหมาย (Occupants)
2. ผู้บริโภคซื้ออะไร (What does the consumer buy?)	สิ่งที่ผู้บริโภคต้องการซื้อ (Objects) หรือคุณสมบัติผลิตภัณฑ์ (Product)
3. ทำไมผู้บริโภคจึงซื้อ (Why does the consumer buy?)	วัตถุประสงค์ในการซื้อ (Objectives) ผู้บริโภคซื้อเพื่อสนองความต้องการทางด้านร่างกายและด้านจิตใจซึ่งได้รับอิทธิพลจากปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก และปัจจัยเฉพาะบุคคล
4. ใครมีส่วนร่วมในการตัดสินใจซื้อ (Who participates in the buying?)	องค์การ (Organizations) บทบาทของบุคคลที่มีอิทธิพลในการตัดสินใจซื้อ ประกอบด้วย (1) ผู้ริเริ่ม (2) ผู้มีอิทธิพล (3) ผู้ตัดสินใจซื้อ (4) ผู้ซื้อ (5) ผู้ใช้
5. ผู้บริโภคซื้อเมื่อใด (When does the consumer buy?)	โอกาสในการซื้อ (Occasions)
6. ผู้บริโภคซื้อที่ไหน (Where does the consumer buy?)	แหล่ง (Outlets) หรือช่องทาง (Channel) ที่ผู้บริโภคไปซื้อ
7. ผู้บริโภคซื้ออย่างไร (How does the consumer buy?)	ขั้นตอนในการตัดสินใจซื้อ (Operations or buying process) ซึ่งประกอบด้วย (1) การรับรู้ปัญหาหรือความต้องการ (2) การค้นหาหรือความต้องการ (3) การประเมินผลพฤติกรรม (4) การตัดสินใจซื้อ (5) ความรู้สึกภายหลังการซื้อ

ที่มา: ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2538, หน้า 22

4. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้บริโภค

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้บริโภค (นักท่องเที่ยวน) ประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ รายได้ และระดับการศึกษา เป็นต้น ปัจจัยแหล่งท่องเที่ยว ปัจจัยสนับสนุน เช่น วัตถุประสงค์ของการเดินทาง จำนวนครั้งที่มาท่องเที่ยว ปัจจัยโครงสร้างพื้นฐาน และสาธารณูปการ และปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ซึ่งสามารถจำแนกปัจจัยออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ปัจจัยที่อยู่ภายในตัวบุคคล (endogenous variables) จะมีผลโดยตรงต่อการตัดสินใจของผู้บริโภค และปัจจัยภายนอก เรียกว่า ปัจจัยที่อยู่ภายนอกตัวของบุคคล (exogenous variables) (ศุภร เสรีรัตน์, 2544, หน้า 20) มีรายละเอียดดังนี้

1. ปัจจัยพื้นฐาน (Basic determinants) เป็นตัวควบคุมกระบวนการความคิดภายในทั้งหมดของผู้บริโภคมี 4 ประการ คือ

1.1 ความต้องการของผู้บริโภค (consumer's need)

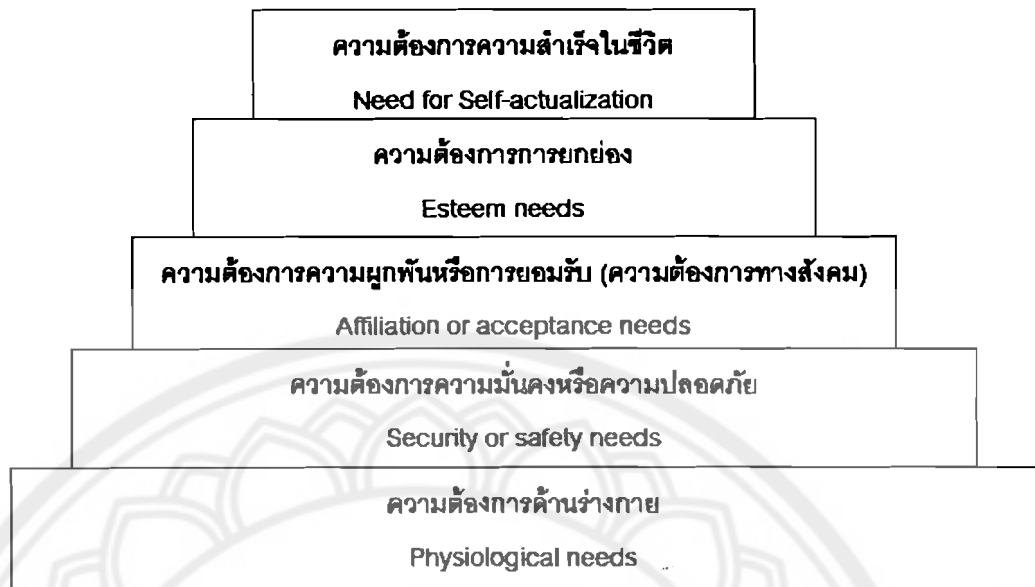
1.1.1 ความหมายของความต้องการ

ความต้องการ (Needs) เป็นสภาพซึ่งบุคคลรับรู้ถึงปัญหาหรือความต้องการแก้ไขปัญหา ในมุมมองของธุรกิจ ดังนั้นจึงมีผู้ให้ความหมายไว้มากมาย เช่น ความต้องการหมายถึง ความสามารถหรือความจำเป็นใด ๆ ของมนุษย์ที่การกระทำ และการมีประสิทธิภาพจะต้องอาศัยความสามารถหรือความจำเป็นนั้น ๆ (Walters, 1978, p. 195 อ้างอิงใน ศุภร เสรีรัตน์, 2544, หน้า 93)

ในภาษาอังกฤษ คำว่า ต้องการ ใช้ได้หลายคำ ได้แก่ 1) ความจำเป็น ใช้คำว่า Needs 2) ความต้องการ ใช้คำว่า Wants และ 3) ความปรารถนา ใช้คำว่า Desire ทั้งสามคำนี้สามารถใช้แทนกันได้ แต่มีความลึกซึ้งแตกต่างกัน เช่น ความจำเป็น (Needs) ใช้สำหรับความต้องการสินค้าหรือบริการที่จำเป็นต่อการครองชีพ ความต้องการ (Wants) ใช้สำหรับความต้องการทางจิตวิทยาที่สูงขึ้นกว่าความจำเป็น ส่วนความปรารถนา (Desire) ถือว่าเป็นความต้องการทางด้านจิตวิทยาที่สูงที่สุด เป็นความปรารถนาอันสูงส่งของมนุษย์

1.1.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ

นักวิชาการได้กล่าวถึงทฤษฎีและรูปแบบต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับความต้องการไว้มากมาย โดยทฤษฎีที่ได้รับการยอมรับแพร่หลาย คือ ทฤษฎีลำดับขั้นตอนความต้องการของมนุษย์ (Maslow's Hierarchy of Needs) (Maslow, 1968, p. 80 อ้างอิงใน ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2548, หน้า 69) เป็นทฤษฎีแรงจูงใจที่ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายของนักจิตวิทยา Abraham Maslow โดยทฤษฎีนี้มีสมมุติฐานที่มนุษย์ทุกคนมีความต้องการตามลำดับขั้น 5 ขั้น จากต่ำสุดไปชั้นสูงสุด ดังนี้

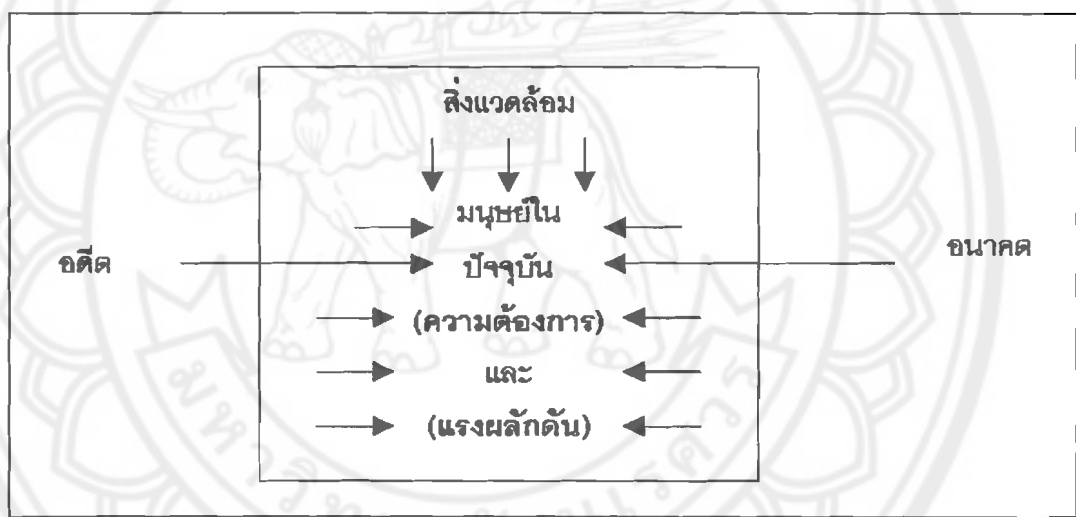
ภาพ 5 แสดงลำดับชั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's hierarchy of needs)

ที่มา: Maslow, 1968, p. 80 อ้างอิงใน ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2548, หน้า 69

จากทฤษฎีความคิดพื้นฐานเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์อาจแบ่งระดับความต้องการได้ 2 ระดับ คือ ระดับแรกเป็นความต้องการทางด้านร่างกาย ความปลอดภัย ซึ่งเป็นความต้องการที่สามารถสนองได้โดยง่าย ถ้าเทียบกับการจัดระบบค่าตอบแทนและระบบสวัสดิการ อาจอยู่ในรูปแบบค่าจ้างเงินเดือน เงินพิเศษ เงินชดเชยอาหาร ที่พักสภาพแวดล้อมในการทำงาน การป้องกันอุบัติเหตุในการทำงาน การประกันชีวิต การรักษาพยาบาล เป็นต้น (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2538, หน้า 70)

ส่วนความต้องการระดับสูงเป็นความต้องการทางด้านสังคม ความต้องการมีชื่อเสียงและความต้องการในความสำเร็จตามความนึกคิดของตนเอง เทียบได้กับการจัดรูปแบบสวัสดิการในด้านการันทนนาการ การจัดกิจกรรมประกาศเกียรติคุณ การให้ทุนการศึกษา การดูงาน การได้เลื่อนยศเลื่อนตำแหน่ง ดังนั้น ในการจัดระบบค่าตอบแทนและการจัดสวัสดิการจะต้องจัดเพื่อตอบสนองในความต้องการระดับแรกให้ได้ก่อนและหากเวลาใดที่ความต้องการระดับแรกไม่ได้รับการตอบสนองก็จะเกิดการเรียกร้องเพื่อกลับไปสู่ความต้องการในระดับแรกอีก (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2538, หน้า 10)

ความต้องการมีความสำคัญต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อสินค้าหรือบริการ เพราะมีอิทธิพลในเชิงจิตวิทยา เช่น เมื่อมนุษย์ถูกกระตุ้นโดยความต้องการต่าง ๆ ที่มีอยู่ในตัวมนุษย์ ความต้องการเหล่านี้เราอาจรู้สึกตัวทั้ง ๆ ที่บางเวลาเราไม่ได้เกี่ยวข้องกับอิทธิพลอย่างใดอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นในอดีตหรือที่คิดว่าจะเกิดในอนาคตด้วย เพราะมนุษย์มีความสามารถในการระลึกถึงและรับอิทธิพลจากอดีตเท่า ๆ กับที่ตนสามารถคาดการณ์ถึงผลของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในอนาคต อดีตอาจทำหน้าที่ก่อแบบแผนของพฤติกรรมอันเกิดจากการเรียนรู้ หน้าที่ส่วนมากเหล่านี้เป็นไปโดยจิตใต้สำนึก คือ ทำไปโดยไม่รู้ตัว นอกจากนี้มนุษย์ยังได้รับอิทธิพลอย่างลึกซึ้งจากสิ่งแวดล้อมที่เราอาศัยอยู่มากกว่าสัตว์อื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเขาถูกกระทบโดยบทบาททางสังคมของบุคคลอื่น ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้มีความสำคัญต่อทฤษฎีพฤติกรรมการซื้อ
 (อดุลย์ จาตุรงค์กุล, 2543, หน้า 18)

ภาพ 6 ความต้องการที่เกี่ยวพันกับจิตวิทยา (Psychological Field)

ที่มา: อดุลย์ จาตุรงค์กุล, 2543, หน้า 18

1.1.3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความต้องการของผู้บริโภค

ความต้องการในการได้รับสินค้าและบริการ เป็นการแสดงออกถึงความรู้สึกมุ่งหวังของผู้รับบริการต่อการให้บริการ ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการของผู้รับบริการที่สำคัญ ๆ ดังนี้ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2538, หน้า 10)

ความต้องการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาตามปัจจัยแวดล้อมและสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และเป็นผลจากประสบการณ์ที่ผู้บริหารเคยได้รับแล้วความรู้สึกชอบสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ผันแปรได้ตามปัจจัยที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับความคิดหวังของบุคคลในแต่ละสถานการณ์ ช่วงเวลาหนึ่งบุคคลอาจจะไม่พอใจต่อสิ่งหนึ่งเพราะไม่เป็นไปตามที่คาดหวังไว้ แต่ในช่วงหนึ่งหากสิ่งที่คาดหวังไว้ได้รับการตอบสนองอย่างถูกต้อง บุคคลก็สามารถเปลี่ยนความรู้สึกเดิมต่อสิ่งนั้นได้อย่างทันทีทันใดแม้ว่าจะเป็นความรู้สึกที่ตรงกันข้ามก็ตาม นอกจากนี้ความต้องการเป็นความรู้สึกที่สามารถแสดงออกในระดับมากน้อยขึ้นอยู่กับความแตกต่างของการประเมินสิ่งที่ได้รับจริงกับสิ่งที่ได้คาดหวังไว้ ส่วนใหญ่ลูกค้าจะใช้เวลาเป็นมาตรฐานในการเปรียบเทียบต้องการหรือความคาดหวังจากบริการต่าง ๆ

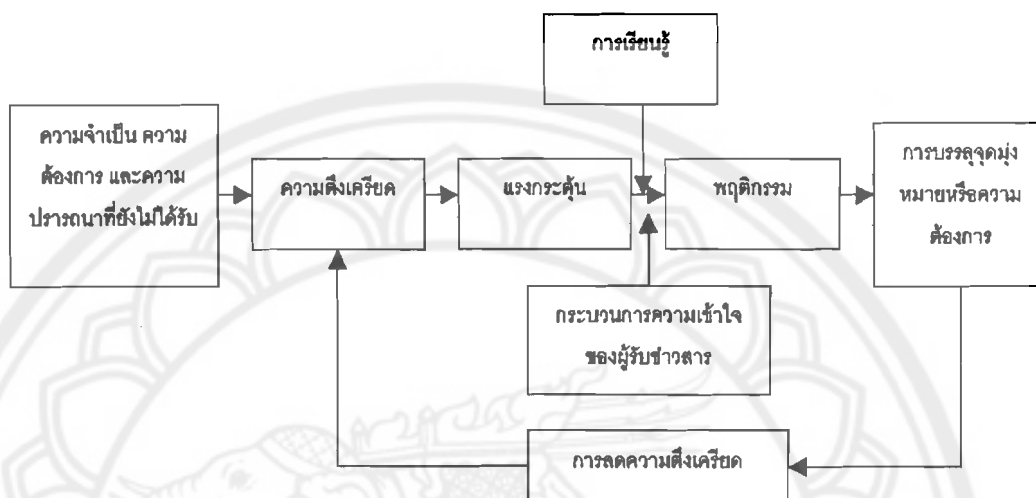
1.2 แรงจูงใจ (motives)

แรงจูงใจเป็นรากฐานที่สำคัญของพฤติกรรมผู้บริโภค เนื่องจากแรงจูงใจจะเกิดขึ้นพร้อมกับความต้องการของบุคคลและกำหนดทิศทางของพฤติกรรมผู้บริโภคทั้งหมด (ศุภร เสรีรัตน์, 2544, หน้า 125) ดังนั้น เพื่อให้เข้าใจถึงธรรมชาติของแรงจูงใจจึงจำเป็นต้องศึกษาให้ลึกซึ้งซึ่งนักปราชญ์ได้ให้ความหมายของแรงจูงใจไว้หลากหลาย ดังนี้ การจูงใจ หรือ สิ่งจูงใจ (Motive) หมายถึง พลังแรงกระตุ้น (Drive) ภายในของแต่ละบุคคล ซึ่งกระตุ้นให้บุคคลเกิดการปฏิบัติ (เสรี วงษ์มณฑา, 2542, หน้า 54) นอกจากนี้แรงจูงใจยังหมายถึง “แรงขับเคลื่อนที่อยู่ภายในของบุคคลที่กระตุ้นให้บุคคลมีการกระทำ” (Schiffman and Kanuk, 1991, p. 69 อ้างอิงใน ศุภร เสรีรัตน์, 2544, หน้า 121) หรือ “แรงขับเคลื่อนที่มีมากและรุนแรง หรือมีความจำเป็นที่จะลดสภาวะความเครียดที่มีอยู่ภายในตัวของมนุษย์” (Walters, 1978, p. 218 อ้างอิงใน ศุภร เสรีรัตน์, 2544, หน้า 121) แรงจูงใจยังสัมพันธ์กับความต้องการที่เกิดขึ้นรุนแรงแล้วบังคับให้บุคคลค้นหาวิธีมาตอบสนองเพื่อให้เกิดความพึงพอใจแรงจูงใจมีคุณลักษณะที่แน่นอน 6 ประการ คือ

1. แรงจูงใจที่มีรากฐานมาจากความต้องการ
2. แรงจูงใจเป็นการกำหนดทิศทางของการกระทำของผู้บริโภค
3. แรงจูงใจทำให้ความตึงเครียดของผู้บริโภคลดลง
4. แรงจูงใจต้องเกิดขึ้นภายใต้ภาวะสิ่งแวดล้อม
5. แรงจูงใจเป็นกลไกอันหนึ่งในการป้องกันตนเองของผู้บริโภค
6. แรงจูงใจเป็นสิ่งที่เกิดจากการรวบรวมความพยายามของผู้บริโภค

(เสรี วงษ์มณฑา, 2542, หน้า 54)

รูปแบบของกระบวนการจูงใจ ซึ่งประกอบด้วย สภาพความตึงเครียด (Tension) อันเกิดจากความจำเป็น (Needs) ความต้องการ (Wants) และความปรารถนา (Desires) ที่ยังไม่ได้รับการตอบสนอง (Unfulfilled) ซึ่งผลักดันให้บุคคลเกิดพฤติกรรมที่บรรลุจุดมุ่งหมาย คือ ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองและสามารถลดความตึงเครียดได้

ภาพ 7 แสดงรูปแบบการจูงใจ

ที่มา: Schiffman and Kanuk, 1994, อ้างอิงใน เสรี วงษ์มณฑา, 2542, หน้า 54

นอกจากนี้สามารถจำแนกประเภทได้หลายวิธีที่มีความสำคัญมาก ได้แก่ การจำแนกประเภทของแรงจูงใจออกเป็น 5 ลักษณะดังนี้

1. แรงจูงใจทั่วไป
2. แรงจูงใจด้านร่างกายกับด้านจิตวิทยา
3. แรงจูงใจที่รีบด่วน
4. แรงจูงใจลำดับแรกกับแรงจูงใจลำดับสอง
5. แรงจูงใจที่รู้สึกตัวกับแรงจูงใจที่ไม่รู้สึกตัว โดยมีรายละเอียดดังนี้

แรงจูงใจทั่วไป หมายถึง แรงจูงใจที่มีพื้นฐานมาจากความหิว ความกระหาย ความต้องการทางเพศ การต่อสู้เพื่อการดำรงชีวิต ความภาคภูมิใจ ความสามารถเข้าสังคมได้ ความอยากรู้อยากเห็น ความกลัว และการปกป้องตัวเอง เป็นต้น

วิธีการจัดกลุ่มของแรงจูงใจใด ๆ ปกติมักจะให้ข้อมูลที่มากกว่าความเป็นลักษณะทั่วไปอย่างง่าย ๆ เช่น การจัดกลุ่มแรงจูงใจเป็นแรงจูงใจด้านร่างกาย และแรงจูงใจด้าน

จิตวิทยา แรงจูงใจด้านร่างกาย เป็นแรงจูงใจที่เกี่ยวกับการทำหน้าที่พื้นฐานของร่างกาย ด้านกายภาพ เช่น ความหิว ความกระหาย ความต้องการทางเพศ การกำจัดของเสียออกจาก ร่างกาย การพักผ่อน การทำงาน และความสบายทางร่างกาย เป็นต้น ส่วนแรงจูงใจด้าน จิตวิทยา คือ แรงจูงใจทั้งหลายที่อยู่ในจิตใจ เช่น ความปลอดภัย ความรัก การบรรลุความ ปรารถนา ความภาคภูมิใจ การสร้างชื่อเสียงให้กับตนเอง การแสวงหาสถานภาพ การเป็นที่ ยอมรับของบุคคลอื่น ๆ ความสุข ความเศร้า และการมีอำนาจ เป็นต้น

แรงจูงใจที่รบกวน เป็นการจัดประเภทของแรงจูงใจที่พิจารณาในแง่ของการที่ ต้องตอบสนองทันทีทันใด หรือไม่สามารถเลื่อนการตอบสนองออกไปได้ โดยแรงจูงใจที่รบกวน เป็นแรงจูงใจที่ต้องมีการตอบสนองในทันที คอยไม่ได้ เราไม่อาจจะระบุนิยามของแรงจูงใจที่เป็น แบบรบกวนได้ เพราะขึ้นอยู่กับผู้บริโภคนั้นๆที่แตกต่างกันและในช่วงของเวลาของบุคคลแต่ ละคนที่แตกต่างกัน ตัวอย่างเช่น ความหิวอาจมีความสำคัญมากกว่าความภาคภูมิใจในขณะหนึ่ง แต่ในเวลาอื่นอาจไม่เป็นเช่นนั้นก็ได้

1.3 บุคลิกภาพ (Personality)

ความหมายของบุคลิกภาพมีการมองหลายแง่มุมแตกต่างกันไป แต่ถึง อย่างไรก็ตามที่สะท้อนให้เห็นความหมายชัดเจน คือ

บุคลิกภาพ หมายถึง “ลักษณะภายในทางจิตวิทยาที่เป็นการพิจารณาและ เป็นภาพสะท้อนถึงการตอบสนองของบุคคลที่มีต่อสิ่งแวดล้อม” (Schiffman and Kanuk, 1991, p. 100 อ้างอิงใน ศุภร เสรีรัตน์, 2544, หน้า 226)

บุคลิกภาพ หมายถึง “เป็นการรวมศูนย์ลักษณะเฉพาะตัวที่แสดงถึงความ แตกต่างระหว่างบุคคลกับบุคคลอื่น ๆ มากกว่าที่มีลักษณะเหมือนกัน” (Loudon and Bilta, 1988, p. 477 อ้างอิงใน ศุภร เสรีรัตน์, 2544, หน้า 226)

บุคลิกภาพ หมายถึง “โครงสร้างภายในทั้งหมดของบุคคลนั้น คือ ผลสรุป รวมของบุคคลหรือลักษณะทั้งหลายที่ทำให้บุคคลหนึ่งแตกต่างไปจากบุคคลอื่น ๆ” (Wafters, 1978, p. 296 อ้างอิงใน ศุภร เสรีรัตน์, 2544, หน้า 226)

ในความรู้สึกทั่วไปบุคลิกภาพเป็นผลรวมของลักษณะที่ทำให้บุคคลเป็นอย่าง ที่เขาเป็นและแต่ละคนจะมีลักษณะเฉพาะแตกต่างไปจากคนอื่น ๆ จากความหมายนี้ บุคลิกภาพ อาจนำไปใช้ได้ 2 ทางที่แตกต่างกัน คือ

1. บุคลิกภาพในฐานะเป็นผลสรุปรวมทั้งหมดของบุคคลที่เป็นพื้นฐาน สำหรับการศึกษและการใช้ความหมายในการที่จะเข้าใจบุคคลแต่ละคน

2. บุคลิกภาพอาจถูกมองในรูปของความแตกต่างในบุคคล ซึ่งเป็นการให้ความหมายในการเปรียบเทียบของบุคคลหนึ่งกับคนอื่น ๆ อันจะทำให้เข้าใจถึงความแตกต่างที่สำคัญของบุคคลเหล่านั้น

1.4 การรู้ (Awareness)

การรู้ หมายถึง "การมีความรู้ในบางสิ่งบางอย่างได้โดยผ่านประสาททั้ง 5" (Loudon and Bitta, 1988, p. 15 อ้างอิงใน ศุภร เสรีรัตน์, 2544, หน้า 21) ซึ่งการรู้นั้นจะเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องโดยตรงมากที่สุดของบุคคลที่มีต่อสิ่งแวดล้อมภายนอกของเขา ในขณะที่บุคลิกภาพของการมองเห็นสิ่งที่มีอยู่ภายในตัวของบุคคลและการรู้ของผู้บริโภคเป็นการมองเห็นสิ่งที่อยู่ภายนอกของผู้บริโภคที่ต้องมีการตีความหมายสำหรับสิ่งที่ผู้บริโภคได้เห็น ได้ยิน ได้รู้สึก และอื่น ๆ เป็นต้น การรู้ของผู้บริโภคสามารถแยกย่อยเป็น 3 ประการ คือ การรับรู้ (Perception) ทศนคติ (Attitudes) และการเรียนรู้ (Learning) ซึ่งปัจจัยทั้งสามนี้เป็นปัจจัยภายในของบุคคลที่จะเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมภายนอกของผู้บริโภค (ศุภร เสรีรัตน์, 2544, หน้า 21)

1.4.1 การรับรู้/การสัมผัสรู้ (Perception) หมายถึง "การตีความหมายของบุคคลที่มีต่อสิ่งของหรือความคิดที่สังเกตเห็นได้ หรือได้ หรืออะไรก็ตามที่ถูกนำเข้ามาสู่ความสนใจของผู้บริโภคโดยผ่านทางประสาททั้ง 5" (Loudon and Bitta, 1988, p. 15 อ้างอิงใน ศุภร เสรีรัตน์, 2544, หน้า 21)

การรับรู้ เป็นกระบวนการที่แต่ละบุคคลเลือกสรร (selects) จัดระเบียบ (organized) และตีความ (interprets) เกี่ยวกับสิ่งกระตุ้น (stimulus) โดยอาศัยประสาทสัมผัสทั้ง 5 เพื่อสร้างภาพที่มีความหมายออกมา (Kerin, Hartley and Rudelius, 2004, p. 106 อ้างอิงใน ปณิศ ลัญชานนท์, 2548, หน้า 94) ซึ่งขั้นตอนในการรับรู้สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. การเปิดรับข้อมูลที่ได้เลือกสรร เกิดขึ้นเมื่อผู้บริโภคเปิดโอกาสให้ข้อเข้ามาสู่ตนเอง ตัวอย่างเช่น ผู้ชมรายการโทรทัศน์อาจจะเลือกเปลี่ยนช่องหรือออกจากห้องเมื่อข่าวสารหรือโฆษณานั้นไม่น่าสนใจ เป็นต้น

2. การตั้งใจรับข้อมูลที่ได้เลือกสรร เกิดขึ้นเมื่อผู้บริโภคเลือกที่จะตั้งใจรับสิ่งกระตุ้นอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายเกิดความตั้งใจรับข้อมูล นักการตลาดจะต้องใช้ความพยายามที่จะสร้างงานทางด้านการตลาดให้มีลักษณะเด่นและน่าสนใจ เพื่อทำให้เกิดความตั้งใจรับข่าวสารอย่างต่อเนื่อง

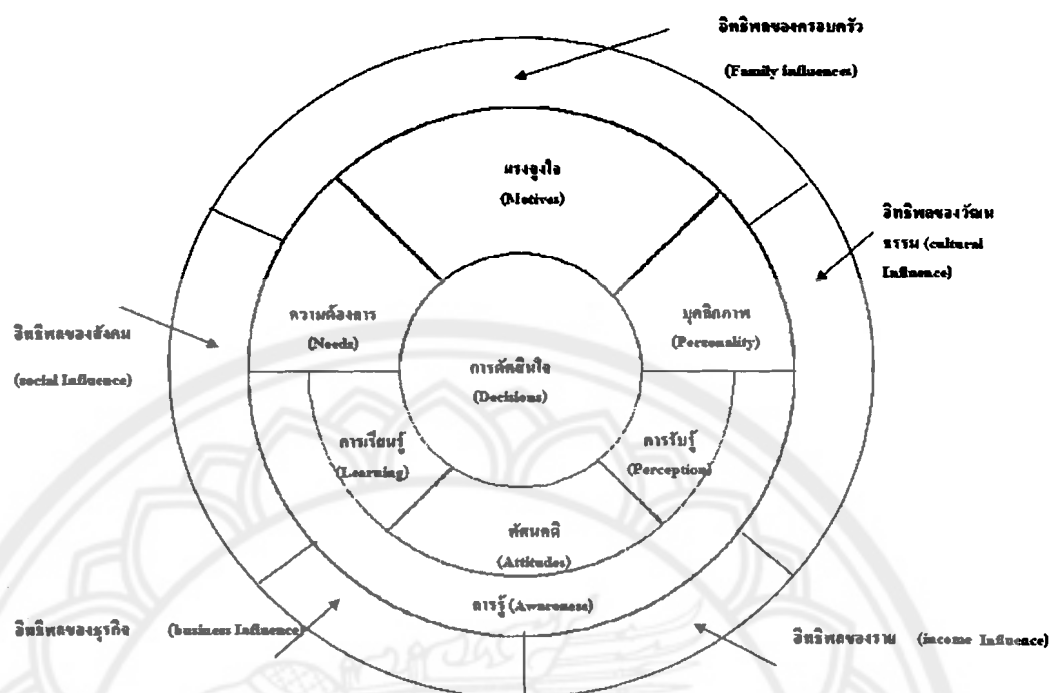
3. ความเข้าใจในข้อมูลที่ได้เลือกสรร หรือการบิดเบือนข้อมูลที่ได้เลือกสรร ดังนี้

ความเข้าใจข้อมูลที่ได้เลือกสรร แม้ผู้บริโภคมักจะตั้งใจรับข่าวสารทางการตลาด แต่ไม่ได้หมายความว่าข่าวสารนั้นจะถูกตีความไปในทางที่ถูกต้องเสมอไป ในขั้นนี้จึงเป็นการตีความหมายของข้อมูลที่ได้รับเข้ามาว่ามีความเข้าใจตามที่นักการตลาดกำหนดไว้หรือไม่ ถ้าเข้าใจก็จะนำไปสู่ขั้นต่อไป ซึ่งการตีความของข้อมูลที่ได้รับนั้นจะขึ้นอยู่กับทัศนคติ ความเชื่อถือ และประสบการณ์ของผู้รับข้อมูลด้วย

การบิดเบือนข้อมูลที่ได้เลือกสรร การส่งข้อมูลข่าวสารอาจจะไม่สัมฤทธิ์ผลตามที่ผู้ส่งตั้งใจ เนื่องจากแต่ละบุคคลมีแนวโน้มที่จะตีความสัมพันธ์กับความเชื่อที่ตนมีอยู่ ซึ่งอาจทำให้ข่าวสารบิดเบือนไปจากความเป็นจริง ซึ่งนักการตลาดจะต้องเข้าใจจิตใจของผู้บริโภค เพราะมีผลกระทบต่อการแปลความหมายของข้อมูลข่าวสารและพฤติกรรมของผู้บริโภค

4. การเก็บรักษาข้อมูลที่ได้เลือกสรร หมายถึง การที่ผู้บริโภคจดจำข้อมูลบางส่วนที่เขาได้เห็น ได้อ่าน หรือได้ยิน หลังจากเกิดการเปิดรับและเกิดความเข้าใจแล้ว นักการตลาดต้องพยายามสร้างข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ของตนให้อยู่ในความทรงจำของผู้บริโภคโดยการส่งข้อมูลซ้ำ ๆ ไปยังกลุ่มเป้าหมาย ทำให้ผู้บริโภคเกิดความทรงจำและตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์

2. ปัจจัยสิ่งแวดล้อม (Environmental Factors) คือ ปัจจัยที่อยู่ภายนอกตัวของผู้บริโภค (exogenous variables) ซึ่งมีผลกระทบต่อผู้บริโภคทางอ้อมต่อการตัดสินใจ คือ (1) อิทธิพลของครอบครัว (family influences) (2) อิทธิพลของสังคม (social influences) (3) อิทธิพลของธุรกิจ (business influences) (4) อิทธิพลของวัฒนธรรม (cultural influences) และ (5) อิทธิพลทางเศรษฐกิจหรือรายได้ (ศุภร เสรีรัตน์, 2540, หน้า 23)

ภาพ 8 แสดงถึงปัจจัยสิ่งแวดล้อม (ปัจจัยภายนอกของบุคคล)

ที่มา: ศุภร เสรีรัตน์, 2544, หน้า 24

2.1 อิทธิพลของครอบครัว (Family Influences)

ครอบครัว หมายถึง กลุ่มสังคมของบุคคลภายใต้การควบคุมของระบบที่บุคคลสังกัดอยู่ อันเกี่ยวกับบทบาทการกระทำของบุคคลในสังคม (Walters, 1978, p. 30 อ้างอิงใน ศุภร เสรีรัตน์, 2540, หน้า 266) ซึ่งเกี่ยวข้องกับด้วยสายเลือดการแต่งงานหรือการยอมรับในการอยู่อาศัยด้วยกันมีรูปแบบ 3 ประเภท คือ 1) ครอบครัวสามีและภรรยา (married couples) 2) กลุ่มครอบครัวเดี่ยว (nuclear family) และ 3) ครอบครัวใหญ่หรือครอบครัวขยาย (extended family)

สมาชิกครอบครัวมีบทบาทงานและหน้าที่เฉพาะอย่างซึ่งจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจการซื้อ บทบาทที่เกี่ยวข้องกับผู้บริโภคที่สำคัญสำหรับสมาชิกครอบครัวประกอบด้วย (1) ผู้มีอิทธิพล (influences) (2) ผู้ควบคุมดูแล (gate keepers) (3) ผู้ตัดสินใจ (deciders) (4) ผู้ซื้อ (buyers) (5) ผู้จัดเตรียมผลิตภัณฑ์ (preparers) (6) ผู้ใช้ (users) (7) ผู้ดูแลรักษา (maintainers) และ (8) ผู้มีอำนาจในการใช้จ่าย (disposers) นอกจากนี้ การตัดสินใจของ

ครอบครัวพิจารณาจาก (1) โครงสร้างของบทบาท (roles structure) (2) โครงสร้างของอำนาจ (power structure) (3) ขั้นตอนในกระบวนการตัดสินใจซื้อ (stage in the family purchase-decision process) (4) ลักษณะเฉพาะอย่างของครอบครัว (family – specific characteristic) (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2538, หน้า 220)

2.2 อิทธิพลของสังคม (social influences) เป็นผลลัพธ์จากการติดต่อกันของบุคคลทุกคนกับคนอื่น ๆ ที่นอกเหนือไปจากครอบครัวและธุรกิจ อิทธิพลของสังคมเกิดขึ้นได้ดังตัวอย่างเช่น สถานที่ทำงานจากวัด จากเพื่อนบ้านใกล้เคียง และจากโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา เป็นต้น (ศุภร เสรีรัตน์, 2540, หน้า 24)

2.3 อิทธิพลของธุรกิจ (business influences) หมายถึง การติดต่อโดยตรงของบุคคลที่มีต่อธุรกิจ ไม่ว่าจะเป็น ณ สถานที่ของร้านค้าหรือโดยผ่านทางกรขาย โดยใช้บุคคลและการโฆษณา

2.4 อิทธิพลของวัฒนธรรม (cultural influences) เป็นเรื่องของความเชื่อที่มีอยู่ในตัวของบุคคลและการลงโทษในสังคมที่พัฒนาขึ้นอยู่ตลอดเวลาด้วยระบบสังคมนั้น

2.5 อิทธิพลทางเศรษฐกิจหรือรายได้ เป็นข้อจำกัดหรือตัวกำหนดที่มีอิทธิพลต่อผู้บริโภคในรูปของตัวเงินและปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง

2.6 เป็นตัวควบคุมกระบวนการความคิดภายในทั้งหมดของผู้บริโภคมี 4 ประการ คือ ความต้องการของผู้บริโภค (consumer's need) แรงจูงใจ (motives) บุคลิกภาพ (personality) และการรู้ (awareness)

ข้อมูลอุทยานแห่งชาติภูผายล ประวัติความเป็นมา

อุทยานแห่งชาติภูผายล เดิมชื่ออุทยานแห่งชาติห้วยหวด จัดตั้งขึ้นเนื่องจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งเสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยหวด ตำบลจันทร์เพ็ญ อำเภอเต่างอย จังหวัดสกลนคร เมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2527 ได้พระราชทานพระราชดำริตอนหนึ่งว่า "ควรอนุรักษ์สภาพธรรมชาติและป่าไม้ บริเวณใกล้กับห้วยหวดเขื่อนเก็บกักน้ำ ของโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยหวด ตลอดจนบริเวณข้างเคียงอ่างเก็บน้ำพร้อมกับปรับปรุงเสริมแต่งบริเวณให้มีความสวยงาม และรักษาสภาพธรรมชาติให้มากยิ่งขึ้น เนื่องจากบริเวณดังกล่าวมีความสวยงามและเหมาะที่จะพัฒนาให้เป็นอุทยานแห่งชาติ หรือส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี"

ดังนั้น กองอุทยานแห่งชาติ กรมป่าไม้ จึงได้เข้าสำรวจพื้นที่ป่าซึ่งมีทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์ ครอบคลุมท้องที่จังหวัดสกลนคร นครพนม และมุกดาหาร เนื้อที่ 517,850 ไร่ หรือประมาณ 828.56 ตารางกิโลเมตร จัดทำเป็นโครงการเพื่อประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในวโรกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ ในวันที่ 5 ธันวาคม 2530 ต่อมาจึงได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดพื้นที่บริเวณที่ดินป่าภูล้อมข้าว และป่าภูเพ็ก ท้องที่ตำบลตองโขบ ตำบลเหล่าโพนค้อ กิ่งอำเภอโคกศรีสุพรรณ ตำบลกกปลาซิว อำเภอเมือง และตำบลจันทร์เพ็ญ ตำบลเต่างอย กิ่งอำเภอเต่างอย อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ป่าดงภูพานท้องที่ตำบลหนองบ่อ ตำบลคำพิ ตำบลบ้านเหลียง ตำบลบ้านแก้ง ตำบลนาแก ตำบลพิฆาน อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม และตำบลกกตูม ตำบลพังแดง ตำบลดงหลวง อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร และป่าดงภูสีฐานท้องที่ตำบลคำชะอี ตำบลบ้านเหล่า ตำบลบ้านค้อ ตำบลโพนงาม อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร ให้เป็นอุทยานแห่งชาติ ในปี พ.ศ. 2531 ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา หน้า 36 – 39 เล่มที่ 105 ตอน 122 ลงวันที่ 28 กรกฎาคม 2531 นับเป็นอุทยานแห่งชาติ ลำดับที่ 57 ของประเทศไทย

ที่ตั้งและอาณาเขต

อุทยานแห่งชาติภูผายล ตั้งอยู่บริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของประเทศไทย ในท้องที่อำเภอภูพาน อำเภอเต่างอย และอำเภอโคกศรีสุพรรณ จังหวัดสกลนคร อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร อยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 16 องศา 45 ลิปดาเหนือ ถึงเส้นรุ้งที่ 17 องศา 0 ลิปดาเหนือ และอยู่ระหว่างเส้นแวงที่ 104 องศา 5 ลิปดาตะวันออก ถึงเส้นแวงที่ 104 องศา 30 ลิปดาตะวันออก

ที่ทำการอุทยานแห่งชาติภูผายล ตั้งอยู่ที่บ้านห้วยหวด ตำบลจันทร์เพ็ญ อำเภอเต่างอย จังหวัดสกลนคร บริเวณพิกัด 48 QVD 412794 N 1871542 E มีอาณาเขตติดต่อข้างเคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	จด อำเภอเต่างอย อำเภอโคกศรีสุพรรณ จังหวัดสกลนคร และอำเภอนาแก จังหวัดนครพนม
ทิศใต้	จด อำเภอดงหลวง อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร
ทิศตะวันออก	จด อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร
ทิศตะวันตก	จด อำเภอภูพาน จังหวัดสกลนคร

ด้านทรัพยากรธรรมชาติ

ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นภูเขาหินทราย ตามเทือกเขาภูพานตะวันออก มีความสูงอยู่ระหว่าง 300 ถึง 600 เมตร ปกคลุมด้วยป่าไม้เบญจพรรณ ป่าเต็งรัง ป่าดิบแล้ง ภูเขาที่สำคัญคือ ภูเสือ อยู่ในท้องที่อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม สูง 641 เมตร จากระดับน้ำทะเลเป็นภูเขาที่สูงที่สุดของอุทยานแห่งชาติภูผายล สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่าต้นน้ำลำธารไหลลงสู่ลำน้ำหลายแห่ง เช่น ลำน้ำพุง ลำน้ำห้วยหวด ลำน้ำห้วยบางทราย ลำน้ำห้วยเลา และมีอ่างเก็บน้ำที่อยู่ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผายล และบริเวณรอบ ๆ แนวเขตอุทยานแห่งชาติ จำนวน 24 อ่าง เช่น อ่างเก็บน้ำห้วยหวด อ่างเก็บน้ำห้วยโท อ่างเก็บน้ำห้วยไร่ เป็นต้น

ลักษณะภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศแบ่งออกเป็น 3 ฤดูกาล คือ ฤดูฝน ระหว่างเดือนพฤษภาคม ถึงตุลาคม จะมีฝนตกชุกในเดือนสิงหาคม ปริมาณน้ำฝน โดยเฉลี่ย 1,484 มิลลิเมตร/ปี ฤดูหนาว ระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงมกราคม อุณหภูมิต่ำสุดในเดือนธันวาคม อุณหภูมิโดยเฉลี่ยประมาณ 16 องศาเซลเซียส ฤดูร้อนระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงเมษายน อุณหภูมิสูงสุดในเดือนเมษายน อุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ 32 องศาเซลเซียส

ป่าไม้

อุทยานแห่งชาติภูผายล มีสภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าที่อุดมสมบูรณ์ภูมิประเทศเป็นภูเขาสลับกับที่ราบระหว่างหุบเขา สามารถจำแนกสังคมพืชได้เป็นลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

ป่าเต็ง รัง (Dry Dipterocarp Fores) อยู่บริเวณเนินเขาไหล่เขา และเชิงเขา พบว่าพื้นดินจะมีหินโผล่ให้เห็น พันธุ์ไม้ที่พบ เช่น เต็ง รัง เหียง ประดู่ มะขามป้อม มะกอกเลื่อม ส้าน มะม่วงหาวแมลงวัน อ้อยช้าง ยอป่า ดี้ว มะกอกป่า และรูกฟ้า เป็นต้น พืชชั้นล่างประกอบด้วย หญ้าชนิดต่าง ๆ

ป่าเบญจพรรณ (Mixed Deciduous Fores) พบขึ้นอยู่บริเวณริมห้วย และตามหุบเขา พันธุ์ไม้ที่พบ เช่น แดง ประดู่ มะค่าโมง ชิงชัน ตะแบก สมอภิเพก ตีนนก กะบก มะค่าแต้ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีไม้ไผ่ เช่น ไม้ป่า และไม้รวก รวมทั้งหญ้าชนิดต่าง ๆ

ป่าดิบแล้ง (Dry Evergreen Fores) พบบริเวณตามหุบเขาและริมห้วย ที่ระดับความสูง 400 เมตร ขึ้นไป พันธุ์ไม้ที่พบ เช่น กะบาก มะไฟป่า ตะเคียนทอง มะหวด ตะเคียนหิน ไม้ตระกูลยาง ชิงชัน และมะค่าโมง เป็นต้น ส่วนพืชชั้นล่างส่วนใหญ่ประกอบด้วยไม้ไผ่

สัตว์ป่า

ตามสภาพที่ปรากฏปัจจุบัน มีพันธุ์สัตว์ป่าหลายชนิด สามารถจำแนกออกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ ดังนี้

สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม ได้แก่ เก้ง หมูป่า กระต่าย ค้างคาว กระรอก ฯลฯ

นกประเภทต่าง ๆ เช่น เหยี่ยว นกเป็ดน้ำ นกนางแอ่น นกจาบคา

สัตว์เลื้อยคลาน ได้แก่ ตะกวด งูชนิดต่าง ๆ

ด้านการท่องเที่ยวและนันทนาการ

แหล่งท่องเที่ยว

อุทยานแห่งชาติภูผายล มีสภาพธรรมชาติเป็นป่าดิบแล้ง ป่าเบญจพรรณ ป่าเต็งรัง บางส่วน และมีสัตว์ป่าหลายชนิด สภาพทั่วไปของอุทยานแห่งชาติ เป็นสันเขาและภูเขาที่เป็นแหล่งต้นน้ำลำธารของลำห้วยพุง ลำน้ำห้วยบางทราย มีลักษณะธรณีวิทยาเป็นเขาหินทราย หินกรวดมน และหินดินดาน นอกจากนี้ยังมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี บางประการ ดังนั้น จึงมีพื้นที่ที่สวยงามเหมาะแก่การท่องเที่ยว และพักผ่อนของประชาชน อุทยานแห่งชาติภูผายล มีบริเวณพื้นที่ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือเป็นจุดเด่นที่น่าสนใจ ดังนี้

อ่างเก็บน้ำห้วยหวด เป็นอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ อยู่ห่างจากที่ทำการอุทยานแห่งชาติภูผายล ประมาณ 500 เมตร ตั้งอยู่ในท้องที่บ้านห้วยหวด ตำบลจันทร์เพ็ญ อำเภอต่างอย จังหวัดสกลนคร มีจุดชมวิวยุทธสถานเขื่อน และหน้าผาใกล้ขอบอ่างหลายแห่ง มีลานหินโชดหินที่สวยงาม วางตัวตามธรรมชาติเหมาะที่จะมาท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจเที่ยวชมธรรมชาติที่สวยงาม

น้ำตกค่าน้ำสร้าง เป็นน้ำตกที่สูงที่สุดของอุทยานแห่งชาติภูผายล อยู่ห่างจากที่ทำการอุทยานแห่งชาติภูผายล ประมาณ 1.5 กิโลเมตร ตั้งอยู่ในท้องที่บ้านห้วยหวด ตำบลจันทร์เพ็ญ อำเภอต่างอย จังหวัดสกลนคร ลักษณะน้ำตกสูงประมาณ 25 เมตร ไหลมาจากห้วยค่าน้ำสร้าง ไหลลงสู่อ่างเก็บน้ำห้วยหวด สามารถเดินชมได้ทั้งด้านบนและด้านล่างของน้ำตก ซึ่งมีพืชพรรณและดอกไม้ป่า ๆ ชนิดขึ้นอยู่มากมายตามฤดูกาล

ภูก่อ เป็นภูเขาที่สูงที่สุดในจังหวัดสกลนคร อยู่ห่างจากที่ทำการอุทยานแห่งชาติภูผายล ประมาณ 2.5 กิโลเมตร ตั้งอยู่ในท้องที่บ้านนางอย ตำบลต่างอย อำเภอต่างอย จังหวัดสกลนคร มีลักษณะเป็นหน้าผาสูงชันคล้ายกำแพง ความสูงของภูเขาทำให้มองเห็นทัศนียภาพที่งดงาม มองเห็นภูเขาหลาย ๆ ลูก ที่สลับซับซ้อนกัน และเป็นจุดชมทะเลหมอกของอุทยานแห่งชาติภูผายลอีกแห่งหนึ่ง ซึ่งจะพบในช่วงเดือนธันวาคม - มกราคม

ภูผายล หรือ ถ้ำผายล เป็นภาพแกะสลักลงบนหิน อยู่ห่างจากที่ทำการอุทยานแห่งชาติภูผายลประมาณ 40 กิโลเมตร ตั้งอยู่ในท้องที่บ้านนาผาง ตำบลกกปลาซิว อำเภอภูพาน จังหวัดสกลนคร เป็นศิลปะวัฒนธรรมก่อนประวัติศาสตร์ มีอายุราว 3,500 - 4,000 ปี เป็นภาพแกะสลักลงบนหน้าผาหินมีรูปภาพแกะสลักต่าง ๆ เช่น รูปต้นไม้ คน สัตว์ และภาพเครื่องหมาย สัตว์ลักษณะต่าง ๆ ซึ่งแสดงถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ในสมัยก่อน และเป็นภาพแกะสลักที่แสดงเรื่องราวไว้มากที่สุดและมีขนาดใหญ่ที่สุดในบรรดาศิลปะเดียวกันในภาคอีสาน

น้ำตกแก่งโพธิ์ อยู่ห่างจากที่ทำการอุทยานแห่งชาติภูผายล ประมาณ 35 กิโลเมตร ตั้งอยู่ในท้องที่บ้านนาหินกอง ตำบลกกตม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร เป็นน้ำตกที่สวยงามมาก และมีน้ำไหลตลอดทั้งปี สูงประมาณ 10 เมตร กว้างประมาณ 14 เมตร สามารถเที่ยวชมน้ำตก ชมแก่ง เล่นน้ำตก และถ่ายภาพนอกจากนั้นยังมีพื้นที่สำหรับกางเต็นท์พักผ่อน ค้างคืนที่เป็นบริเวณกว้างติดกับน้ำตก

น้ำตกห้วยเลา อยู่ห่างจากที่ทำการอุทยานแห่งชาติภูผายล ประมาณ 50 กิโลเมตร ตั้งอยู่ในท้องที่บ้านห้วยเลา ตำบลพังแดง อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร เป็นน้ำตกที่สวยงามอีกแห่งหนึ่ง มีน้ำไหลตลอดทั้งปี แต่ช่วงฤดูแล้งน้ำตกจะมีน้ำน้อย สูงประมาณ 8 เมตร กว้างประมาณ 15 เมตร

ถ้ำพระด่านแร้ง อยู่ห่างจากที่ทำการอุทยานแห่งชาติภูผายล ประมาณ 350 เมตร ตั้งอยู่ในท้องที่บ้านห้วยหวด ตำบลจันทร์เพ็ญ อำเภอเต่างอย จังหวัดสกลนคร เป็นแหล่งศิลปะวัฒนธรรมยุคก่อนประวัติศาสตร์อีกแห่งหนึ่ง เป็นภาพแกะสลักลงบนหน้าผาหิน

ผาพญาเต่างอย อยู่ห่างจากที่ทำการอุทยานแห่งชาติภูผายล ประมาณ 7 กิโลเมตร ตั้งอยู่ในท้องที่บ้านโคกกลาง ตำบลจันทร์เพ็ญ อำเภอเต่างอย จังหวัดสกลนคร ลักษณะเป็นหินทรายที่มีรูปร่างคล้ายเต่า ตั้งอยู่ริมน้ำพุและหันหน้าลงสู่น้ำพุ จึงเรียกว่าเต่างอย กว้าง 5 เมตร หนา 5 เมตร โดยเชื่อกันว่าบริเวณใดที่มีเต่าอาศัยอยู่มาก บริเวณนั้นเป็นพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ เลยเป็นตำนานเรียกชื่อ บ้านเต่างอย ในปัจจุบัน

ลานดุสิตา อยู่ห่างจากที่ทำการอุทยานแห่งชาติภูผายล ประมาณ 50 เมตร ตั้งอยู่ในท้องที่บ้านห้วยหวด ตำบลจันทร์เพ็ญ อำเภอเต่างอย จังหวัดสกลนคร ดุสิตา เป็นชื่อดอกไม้ที่สมเด็จพระบรมราชินีนาถได้ทรงพระราชทานนาม ลักษณะเป็นดอกไม้ตระกูลหญ้ากินแมลงเป็นอาหาร ออกดอกสีม่วงเข้ม ขึ้นอยู่รวมกันเป็นกลุ่มบนลานหินที่มีความชุ่มชื้น จะออกดอกในช่วงฤดูหนาว

ถ้ำม่วง อยู่ห่างจากที่ทำการอุทยานแห่งชาติภูผายล ประมาณ 8 กิโลเมตร ตั้งอยู่ในท้องที่บ้านนาหลวง ตำบลจันทร์เพ็ญ อำเภอต่างอย จังหวัดสกลนคร เป็นแหล่งศิลปะวัฒนธรรมทางประวัติศาสตร์ เป็นภาพแกะสลักลงบนหน้าผาหิน และเป็นถ้ำลึกลงไปใต้ดิน ภายในถ้ำมีความกว้างใหญ่มาก บริเวณหน้าถ้ำจะมีต้นมะม่วงขนาดใหญ่หนึ่งต้นขึ้นอยู่และออกผลสองชนิดในต้นเดียวกัน จึงเป็นที่มาของชื่อ ถ้ำม่วง

ถ้ำพระเวส อยู่ห่างจากที่ทำการอุทยานแห่งชาติภูผายลประมาณ 70 กิโลเมตร ตั้งอยู่ในท้องที่บ้านด่านสาวคอย ตำบลนาแก อำเภอนาแก จังหวัดนครพนม มีลักษณะเป็นหน้าผาหินทรายยื่นออกมาเป็นเพิงผามีความยาวมากและสวยงามมาก

ทางเดินศึกษาธรรมชาติ

อุทยานแห่งชาติภูผายล มีเส้นทางเดินป่าศึกษาธรรมชาติ รวม 3 แห่ง ประกอบด้วยเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ อ่างเก็บน้ำห้วยหวด ระยะทาง 2,500 เมตร ใช้เวลาเดินเท้าประมาณ 2 ชั่วโมง โดยมีจุดเริ่มต้นบริเวณพลับพลาที่ประทับริมอ่างเก็บน้ำห้วยหวด ผ่านน้ำตกกรากไทรย้อย น้ำตกผาผึ้ง น้ำตกค่าน้ำสร้าง และสภาพป่าเต็งรัง ป่าเบญจพรรณ ไปสิ้นสุดบริเวณพลับพลาที่ประทับเป็นวงรอบ

เส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ ลานดุสิตา ระยะทาง 1,300 เมตร ใช้เวลาเดินเท้าประมาณ 45 นาที จุดเริ่มต้นบริเวณที่ทำการอุทยานแห่งชาติภูผายล ผ่านลานดุสิตา และถ้ำพระदानร้างแหล่งภาพเขียนประวัติศาสตร์ และสภาพป่าเต็งรัง ไปสิ้นสุดบริเวณป้ายอุทยานแห่งชาติภูผายล

เส้นทางศึกษาธรรมชาติ น้ำตกแก่งโพธิ์ ระยะทาง 1,900 เมตร ใช้เวลาเดินทางประมาณ 1 ชั่วโมง 30 นาที มีจุดเริ่มต้นที่บริเวณที่ทำการหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติภูผายล ที่ ภย.12 (แก่งโพธิ์) ผ่านลำห้วย ลานดอกกระเจียว ปรงโบราณ ไปสิ้นสุดบริเวณน้ำตกแก่งโพธิ์เป็นวงรอบ

สถิตินักท่องเที่ยว

สถิตินักท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติภูผายล เกือบทั้งหมดเป็นชาวไทย มีชาวต่างประเทศน้อย ส่วนใหญ่เป็นนักทัศนอาจร ซึ่งแสดงว่าประชาชนทั่วไปยังเป็นกลุ่มที่ให้ความสนใจอุทยานแห่งชาติ โดยเป็นการสนใจในแหล่งท่องเที่ยวที่แวะชมเท่านั้น โดยเฉพาะบริเวณอ่างเก็บน้ำห้วยหวด ซึ่งอยู่ใกล้ที่ทำการอุทยานแห่งชาติ สำหรับนักเรียนนักศึกษา และชาวต่างประเทศมีสัดส่วนการพักแรมสูง เพราะเป็นกลุ่มที่สนใจสัมผัสธรรมชาติ

เมื่อถึงฤดูการท่องเที่ยว ช่วงเดือนสิงหาคม - กุมภาพันธ์ เป็นช่วงที่มีนักท่องเที่ยวจำนวนมากที่สุด เพราะเป็นช่วงปลายฤดูฝนต้นฤดูหนาว สภาพธรรมชาติสวยงาม น้ำตกมีปริมาณน้ำมาก

การบริการรองรับนักท่องเที่ยว

บ้านพักรับรอง ตั้งอยู่บริเวณที่ทำการอุทยานแห่งชาติภูผายล รับนักท่องเที่ยวได้ประมาณ 50 คน นอกจากนั้นยังมีเต็นท์พักแรมให้บริการ

ศาลาพักผ่อน มีศาลาพักผ่อนสำหรับนักท่องเที่ยวบริเวณอ่างเก็บน้ำห้วยหวด น้ำตกแก่งโพธิ์ ซึ่งเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกที่จัดทำขึ้นโดยอุทยานแห่งชาติภูผายล

ป้ายชื่อป้ายบอกทาง มีจำนวนมากพอสมควร ได้แก่ บริเวณอ่างเก็บน้ำห้วยหวด น้ำตกแก่งโพธิ์ และที่ทำการอุทยานแห่งชาติภูผายล

การเดินทางและเส้นทางคมนาคม

การเดินทางเข้าสู่อุทยานแห่งชาติภูผายล มีความสะดวกเนื่องจากอุทยานแห่งชาติภูผายล เดินทางเข้าได้หลายทิศทาง การเดินทางจากกรุงเทพมหานคร ไปสู่อุทยานแห่งชาติภูผายล ระยะทางประมาณ 682 กิโลเมตร เริ่มต้นเดินทางไปตามทางหลวงหมายเลข 1 (ถนนพหลโยธิน) ผ่านจังหวัดสระบุรี ต่อด้วยทางหลวงหมายเลข 2 (ถนนมิตรภาพ) ผ่านจังหวัดนครราชสีมา จนถึงจังหวัดขอนแก่น ทางหลวงหมายเลข 209 (ขอนแก่น - กาฬสินธุ์) และทางหลวงหมายเลข 213 (กาฬสินธุ์ - สกลนคร) ถึงตัวเมืองสกลนคร การเดินทางเข้าสู่อุทยานแห่งชาติภูผายล ได้โดยการเดินทางจากจังหวัดสกลนคร สู่อำเภอเต่างอย ตามทางหลวงหมายเลข 2339 แยกเข้าที่ทำการอุทยานแห่งชาติภูผายล ระยะทาง 35 กิโลเมตรโดยมีรถยนต์โดยสารประเภทรับจ้างแบบที่นั่ง 2 แถว วิ่งประจำในเส้นทางดังกล่าว

ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผายล มีเส้นทางคมนาคมสายหลัก คือ ทางหลวงหมายเลข 2339, 2330, 2287 เป็นเส้นทางที่ตัดผ่านพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูผายล นอกนั้นยังมีเส้นทางถนนลูกรังของกรมทางหลวงชนบท เชื่อมระหว่างเส้นทางสายหลักที่ไปยังหมู่บ้าน และเป็นเส้นทางตรวจการณ์ของอุทยานแห่งชาติด้วย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เฉลิมชัย ปัญญาดี (2543) ได้ศึกษาการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และเพื่อประเมินผลการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผลการศึกษาสภาพปัญหาและความจำเป็นในการพัฒนาการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่าชุมชนบ้านถ้ำลอดประสบปัญหาสำคัญ คือ สภาพบริเวณในถ้ำลอดถูกทำลาย นักท่องเที่ยวบางส่วนขีดเขียนทำลายถ้ำ ทำให้สภาพถ้ำทรุดโทรมเป็น

อย่างมาก ในด้านความต้องการพบว่าสมาชิกในชุมชนถ้าลดต้องการเข้าไปดำเนินการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนเอง โดยเฉพาะความต้องการดูแลรักษาถ้าไม่ให้เสื่อมโทรม และต้องการด้านรายได้จากการท่องเที่ยวในชุมชน ซึ่งสมาชิกในชุมชนได้วิเคราะห์และได้ข้อสรุปร่วมกันว่าชุมชนต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชน

ในส่วนของพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนนั้น จากผลการประเมินสะท้อนให้เห็นว่าชุมชนมีความเข้มแข็ง และมีขีดความสามารถในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพิ่มสูงขึ้น สามารถจัดระบบการท่องเที่ยวในชุมชนค่อนข้างดี โดยเอื้อให้สมาชิกมีส่วนร่วมและมีรายได้จากการมีส่วนร่วม โดยเฉพาะรายได้จากการให้บริการเช่าเต๊นท์ เช่าชมถ้ำ เช่าแพ รับประทานอาหาร เครื่องดื่ม และของที่ระลึก

นิรุรินทร์ ไฉ่พันธ์ (2544) ได้ศึกษาถึงศักยภาพและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อุทยานแห่งชาติภูจองนายอย จังหวัดอุบลราชธานี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพของอุทยานแห่งชาติภูจองนายอยในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และศึกษาหาแนวทางในการพัฒนาอุทยานแห่งชาติภูจองนายอยให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถามและการสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยสำรวจความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 299 คน แบ่งเป็นเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติภูจองนายอย 25 คน ประชาชนในท้องถิ่น 174 คน และนักท่องเที่ยว 100 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติอย่างง่าย คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และใช้วิธีถ่วงน้ำหนัก (Weighting score method) เพื่อคำนวณระดับศักยภาพในด้านพื้นที่ธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นสิ่งแวดล้อมศึกษา และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว

ผลการศึกษาสรุปได้ว่าอุทยานแห่งชาติภูจองนายอยมีศักยภาพด้านพื้นที่ธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศและด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนสูงเหมาะสมต่อการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ส่วนด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นสิ่งแวดล้อมศึกษามีศักยภาพปานกลาง และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวมีศักยภาพต่ำ ซึ่งผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการศึกษาระดับศักยภาพมาวิเคราะห์เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาอุทยานแห่งชาติภูจองนายอยให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 6 ด้าน คือ ด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม ด้านการให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึก ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการส่งเสริมการตลาดและการนำเที่ยว ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการบริการ และด้านการส่งเสริมการลงทุน

ปิยะวดี หิริกมล (2545) ได้ศึกษาถึงพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย ต่อการท่องเที่ยวในจังหวัดสุโขทัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทย ต่อการท่องเที่ยวในจังหวัดสุโขทัย และหาเหตุผลเหตุจูงใจที่ทำให้นักท่องเที่ยวชาวไทยตัดสินใจไปท่องเที่ยวที่จังหวัดสุโขทัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางไปท่องเที่ยวในจังหวัดสุโขทัย จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม ใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบความสัมพันธ์ด้วยวิธี Chi – Square ซึ่งผลการวิจัยพบว่า

1. กลุ่มตัวอย่างเพศหญิงและเพศชายมีสัดส่วนใกล้เคียงกัน มีอายุระหว่าง 23 – 30 ปี ส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และอาชีวศึกษา มีรายได้ระหว่าง 5,001-10,000 บาท ทำงานในบริษัทเอกชน

2. เดินทางไปจังหวัดสุโขทัยเพื่อศึกษาค้นคว้าความรู้ทางประวัติศาสตร์ ส่วนใหญ่ไม่พักค้างคืน ประทับใจในความสวยงาม แต่ต้องการให้ปรับปรุงเรื่องความสะดวกสบายของแหล่งท่องเที่ยว และจะกลับไปเที่ยวอีกแน่นอน

3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวพบว่า อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลพื้นฐานของประชากรกับมูลเหตุจูงใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างมูลเหตุจูงใจในการตัดสินใจไปท่องเที่ยวจังหวัดสุโขทัยกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวนั้นพบว่า มูลเหตุจูงใจด้านผลิตภัณฑ์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เพ็ญลักษณ์ เกตุทัต (2546) ได้ศึกษาถึงทัศนคติและพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวในเกาะเสม็ด ซึ่งศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 15 – 24 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพพนักงานบริษัท/รับจ้าง มีรายได้ 24,000 – 37,999 บาทต่อเดือน และมีสถานภาพโสด ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยวที่แตกต่างกันมีทัศนคติต่อการท่องเที่ยวแตกต่างกัน ยกเว้นเพศที่ต่างกันมีทัศนคติต่อการท่องเที่ยวไม่แตกต่างกัน และลักษณะทางประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยวที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวแตกต่างกัน ยกเว้นระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวไม่แตกต่างกัน ทัศนคติด้านความปลอดภัย และด้านสิ่งอำนวยความสะดวกของนักท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยว

ส่วนทัศนคติด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์ และด้านส่งเสริมการขายไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวในเกาะเสม็ด

วิโรจน์ ทองอินทร์ (2546) ได้ศึกษาถึงการกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสำหรับสถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าเขาท่าเพชร จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและชีวภาพของพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าเขาท่าเพชร จังหวัดสุราษฎร์ธานี และศึกษาภูมิหลัง ความรู้ ความเข้าใจ ความคิดเห็น และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นต่อสิ่งอำนวยความสะดวกและการดำเนินงานเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสำหรับสถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าเขาท่าเพชร จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่าพื้นที่สถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าเขาท่าเพชร จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีศักยภาพปานกลางต่อการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ค่าศักยภาพ 3.64) นักท่องเที่ยวมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสูง มีความคิดเห็นด้านศักยภาพของสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและชีวภาพในระดับดี และมีความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกระดับมาก ประชาชนในท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสูง มีความคิดเห็นด้านศักยภาพของสิ่งแวดล้อมทางกายภาพและชีวภาพในระดับพอใช้ และมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ระดับปานกลาง

สมัย ผลบุญ (2547) ได้ทำการศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องรวมทั้งผลกระทบของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณปากแม่น้ำบางปะกง ผลการวิจัยพบว่าความเป็นไปได้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณปากแม่น้ำบางปะกงจะเกิดขึ้นจากความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติป่าชายเลนบริเวณเกาะธรรมชาติซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าและนกนานาชนิด รวมทั้งปลาโลมาที่พบได้ในเขตบริเวณปากแม่น้ำบางปะกงจึงทำให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศขึ้นได้ในระยะเวลาสั้น ส่วนในเรื่องความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณปากแม่น้ำบางปะกง ส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับท้องถิ่นให้เหมือนที่อื่น แต่ในปัจจุบันไม่สามารถที่จะดำเนินการได้เพราะมีเรื่องพื้นที่บริเวณเกาะธรรมชาติที่เป็นจุดที่น่าสนใจของการท่องเที่ยวบริเวณปากแม่น้ำบางปะกง โดยที่เจ้าหน้าที่รับผิดชอบพื้นที่ของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งยังไม่อนุญาตให้ใช้พื้นที่บริเวณเกาะธรรมชาติเพราะขัดต่อมติคณะรัฐมนตรี จึงเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวบริเวณปากแม่น้ำบางปะกงไม่สามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง ด้านผลกระทบส่วนใหญ่จะเป็นไปในด้านเชิงบวกมากกว่าเชิงลบ

เพราะการท่องเที่ยวเกิดในระยะเวลาสั้นไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนและสภาพสิ่งแวดล้อม แต่ยังมีส่วนช่วยเพิ่มรายได้และทำให้เกิดอาชีพใหม่เกิดขึ้นแก่ชุมชน ดังนั้นสรุปได้ว่าความเป็นไปได้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณปากแม่น้ำบางปะกงมีการพัฒนาในระยะเวลาสั้น ๆ อย่างค่อยเป็นค่อยไปแบบต่อเนื่อง โดยมีเอกลักษณ์ที่เป็นจุดเด่นเฉพาะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวมาเที่ยวได้ในช่วงระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น

ฉลอง ของเดิม (2548) ได้ทำการศึกษาบริบทและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ศึกษาศักยภาพของอุทยานแห่งชาติสาละวินในการส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติสาละวิน เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของอุทยานแห่งชาติสาละวินให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผลการวิจัยพบว่าศักยภาพของอุทยานแห่งชาติสาละวินในด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ความปลอดภัย ความสามารถในการรองรับ การบริการของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติสาละวินอยู่ในระดับดี ในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก การประชาสัมพันธ์ อยู่ในระดับพอใช้ และในด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การคมนาคมหรือการเข้าถึง อยู่ในระดับต้องปรับปรุง ปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติสาละวิน ได้แก่ ขาดความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ บุคลากรไม่เพียงพอ ข้อจำกัดด้านงบประมาณ ขาดสิ่งอำนวยความสะดวกหลายด้าน ได้แก่ ป้ายบอกทาง ตู้โทรศัพท์สาธารณะ ระบบไฟฟ้า ระบบประปา ขาดสิ่งอำนวยความสะดวกในบ้านพัก ไม่มีบริเวณที่เล่นรอบกองไฟ ถึงจะมีไม่เพียงพอ ชุมชนในท้องถิ่นไม่ได้รับโอกาสแสวงหารายได้จากการท่องเที่ยว ขาดการประชาสัมพันธ์เชิงรุก และการจัดเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยว

จักรกฤษณ์ เรืองเวช (2550) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (จังหวัดชลบุรี) โดยเปรียบเทียบพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล วัตถุประสงค์ในการท่องเที่ยว และความรู้พื้นฐานด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการท่องเที่ยวศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (จังหวัดชลบุรี) ซึ่งผลการวิจัยพบว่า

1. นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาศูนย์ศึกษาธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (จังหวัดชลบุรี) ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 21-30 ปี มีระดับ

การศึกษาระดับปริญญาตรี มีอาชีพนักเรียน / นักศึกษา มีรายได้ต่อเดือน 5,001-10,000 บาท ส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด และมีวัตถุประสงค์ในการท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อน / สัมผัสธรรมชาติ

2. การเปรียบเทียบพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในศูนย์ศึกษารวมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (จังหวัดชลบุรี) จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล วัตถุประสงค์ในการท่องเที่ยว และความรู้พื้นฐานด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่าไม่แตกต่างกัน ยกเว้นอาชีพและสถานภาพสมรส พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูผายล ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาอุทยานแห่งชาติภูผายลให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อกำหนดแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร จำนวน 10,470 คน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

1.1 นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูผายล ซึ่งจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูผายลประจำปี พ.ศ. 2550 มีจำนวนทั้งสิ้น 3,349 คน (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช, 2551)

1.2 ภาครัฐ และภาคเอกชน ประกอบด้วย

1.2.1 เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติภูผายล จำนวน 153 คน แบ่งเป็นข้าราชการ 2 คน พนักงานราชการ 100 คน ลูกจ้างประจำ 20 คน ลูกจ้างชั่วคราว 1 คน และพนักงานจ้างเหมา 30 คน

1.2.2 องค์การบริหารส่วนตำบลจันทร์เพ็ญ คือ นายกองค้การบริหารส่วนตำบลจันทร์เพ็ญ

1.2.3 องค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร คือ นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร

1.2.4 ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการจังหวัดสกลนคร คือ ผู้อำนวยการศูนย์การท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการจังหวัดสกลนคร

1.2.5 ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวที่นำนักท่องเที่ยวเดินทางไปยังจังหวัดสกลนคร และใกล้เคียง

1.3 ประชาชนในท้องถิ่น จำนวน 6,960 คน เลือกศึกษาเฉพาะหมู่บ้านในตำบล จันทรพิบูล อำเภอดงหลวง จังหวัดสกลนคร ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ห่างจากแนวเขตอุทยานแห่งชาติภูผายลไม่เกิน 5 กิโลเมตร (อุทยานแห่งชาติภูผายล, 2550)

2. กลุ่มตัวอย่าง

จากจำนวนประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวนทั้งหมด 10,470 คน ดังนั้นผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ระดับความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ ซึ่งคำนวณหาจำนวนตัวอย่างที่สามารถเป็นตัวแทนของประชากรทั้งหมด (Systematic Random) โดยแทนค่าในสูตรของ Taro Yamane ดังนี้

สูตรการคำนวณ

$$n = \frac{N}{1+N(e)^2}$$

เมื่อ n = จำนวนประชากรตัวอย่าง
 N = จำนวนประชากรทั้งหมด
 e = ความคลาดเคลื่อนที่กำหนดว่าจะให้มีระดับ
 นัยสำคัญเป็น 0.05

แทนค่าสูตร

$$n = \frac{10,470}{1+10,470(0.05)^2}$$

$$n = 385.28059 \sim 386$$

ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้จึงได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างไม่น้อยกว่า 386 คน ผู้วิจัยจึงได้ทำการแจกแบบสอบถามจำนวน 400 ชุด เพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นของข้อมูล โดยจำแนกจำนวนกลุ่มตัวอย่างเป็นส่วน (Proportion) ดังนี้

2.1 นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูผายล จำนวน 128 คน

2.2 ภาครัฐ และภาคเอกชน จำนวน 7 คน ประกอบด้วย

2.2.1 เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติภูผายล จำนวน 2 คน คือ หัวหน้าอุทยานแห่งชาติภูผายลและหัวหน้าศูนย์บริการนักท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติภูผายล

2.2.2 องค์การบริหารส่วนตำบลจันทร์เพ็ญ คือ นายกององค์การบริหารส่วนตำบลจันทร์เพ็ญ

2.2.3 องค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร คือ นายกององค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร

2.2.4 ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการจังหวัดสกลนคร คือ ผู้อำนวยการศูนย์การท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการจังหวัดสกลนคร

2.2.5 ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวที่นำนักท่องเที่ยวเดินทางไปยังจังหวัดสกลนคร และใกล้เคียง จำนวน 2 คน

2.3 ประชาชนในท้องถิ่น เลือกศึกษาเฉพาะหมู่บ้านในตำบลจันทร์เพ็ญ อำเภอต่างอย จังหวัดสกลนคร จำนวน 8 หมู่บ้าน จำนวน 265 คน

ตาราง 2 แสดงสรุปจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่ม	ประชากร (จำนวน)	กลุ่มตัวอย่าง (จำนวน)
1. นักท่องเที่ยว	3,349	128
2. ภาครัฐ และภาคเอกชน		
2.1 เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติภูผายล	153	2
2.2 องค์การบริหารส่วนตำบลจันทร์เพ็ญ	1	1
2.3 องค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร	1	1
2.4 ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการจังหวัดสกลนคร	1	1
2.5 ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยว	5	2
3. ประชาชนในท้องถิ่น	6,960	265
รวม	10,470	400

ในการสุ่มกลุ่มตัวอย่างนั้น ผู้วิจัยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบไม่คำนึงถึงความน่าจะเป็น (Non-Probability) และใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม ดังนี้

1. นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูผายล ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยความบังเอิญ (Accidental sampling)

2. ภาครัฐ และภาคเอกชน ใช้วิธีการสุ่มอย่างเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling)
3. ประชาชนในท้องถิ่น ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยความบังเอิญ (Accidental sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) โดยแบบสอบถามสำหรับเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้จัดทำขึ้นแบ่งเป็น 2 ชุด แต่ละชุดประกอบด้วยคำถามส่วนต่าง ๆ ดังนี้

ชุดที่ 1 แบบสอบถามกลุ่มนักท่องเที่ยว ประกอบด้วยคำถาม 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยว ได้แก่ ยานพาหนะที่เดินทางมา จำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทาง ลักษณะในการเดินทาง วัตถุประสงค์ในการเดินทาง และช่องทางการรับรู้ข่าวสารหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายลเป็นคำถามเป็นคำถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) 5 ระดับ

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่เห็นว่ามีผลต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายลเป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended questions)

ชุดที่ 2 แบบสอบถามกลุ่มภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนในท้องถิ่น ประกอบด้วยคำถาม 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายลเป็นคำถามเป็นคำถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) 5 ระดับ

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่เห็นว่ามีผลต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายลเป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended questions)

แบบสอบถามมีการกำหนดเกณฑ์ในการให้คะแนนเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับคะแนน 5 หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ระดับคะแนน 4 หมายถึง เห็นด้วย

ระดับคะแนน 3 หมายถึง ปานกลาง

ระดับคะแนน 2 หมายถึง ไม่เห็นด้วย

ระดับคะแนน 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจะทำการทดสอบหาความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อถือได้ (Reliability) ของแบบสอบถาม ดังนี้

1. การหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยนำแบบสอบถามที่ได้เรียบเรียงนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบสำนวนภาษาความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content validity) เพื่อขอคำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไข และเลือกเฉพาะข้อความที่มีความเที่ยงตรงแล้วนำไปสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลจริง

2. นำแบบทดสอบที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดสอบความเชื่อถือได้ (Reliability) โดยนำไปทดลองใช้ (Try - out) กับกลุ่มตัวอย่างที่คล้ายคลึงกับกลุ่มประชากรที่จะศึกษาจำนวน 30 ชุด เพื่อตรวจสอบว่าคำถามแต่ละข้อแต่ละตอนของแบบสอบถามสามารถสื่อความหมายได้ตรงตามที่ผู้วิจัยต้องการ และคำถามมีความเหมาะสมหรือไม่ เพียงใด แล้วหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของ Cronbach ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.981 และภายหลังจากที่กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามเรียบร้อยแล้วให้นำมาส่งคืน ผู้วิจัยจะทำการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์อีกครั้งเพื่อความครบถ้วนของข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาวิจัยเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายลนั้นผู้วิจัยได้ศึกษาจากแหล่งข้อมูล 2 แหล่ง ดังนี้

1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) ได้แก่ ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูผายล และความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล ได้จากการสำรวจโดยแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม คือ นักท่องเที่ยว ภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนในท้องถิ่น รวมถึงปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาอุทยานแห่งชาติภูผายลให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศซึ่งได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์หัวหน้าอุทยานแห่งชาติภูผายล

1.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) เป็นข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติ การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค ข้อมูลเกี่ยวกับอุทยานแห่งชาติภูผายล จากการศึกษาค้นคว้าตำรา เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รายงาน บทความทางวิชาการ และแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ได้แก่ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยนเรศวร ศูนย์วิทยบริการกรุงเทพมหานคร ห้องสมุดการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย หอสมุดแห่งชาติ อุทยานแห่งชาติภูผายล และสถานที่อื่น ๆ

2. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลภาคสนามโดยใช้แบบสอบถาม ผู้วิจัยจะใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นเพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามจากกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาด้วยตนเอง โดยขอความร่วมมือจากกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา ซึ่งได้แก่นักท่องเที่ยว ภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนในท้องถิ่นให้ตอบคำถามหรือให้ข้อมูลตามความเป็นจริง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ที่ได้จากการแสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ จากการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured interview) ซึ่งรายงานเป็นการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive analysis) ในส่วนของข้อมูลที่ได้จากการแจกแบบสอบถาม ได้รวบรวมนำมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และวิเคราะห์ข้อมูลโดย

1. วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ซึ่งได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) ซึ่งได้แก่ การวิเคราะห์สมมุติฐานทั้ง 2 ข้อ โดยมีการใช้สถิติการวิจัยดังนี้

2.1 สมมุติฐานข้อที่ 1 วิเคราะห์โดยหาค่าสถิติทดสอบไค-สแควร์ (Chi – square test)

2.2 สมมุติฐานข้อที่ 2 วิเคราะห์โดยใช้สถิติทดสอบหาความแตกต่างค่า t-test เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง 2 กลุ่ม และจะใช้สถิติทดสอบหาค่าเอฟ (F-test) หรือการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป และการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ (Multiple comparisons) ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe)

3. การแปลผลพิจารณาจากระดับคะแนนเฉลี่ยช่วงคะแนน 5 ระดับ (กัลยา วาณิชย์บัญชา, 2544, หน้า 29) สามารถนำมาวิเคราะห์ด้วยการกำหนดอันตรภาคชั้น ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{อันตรภาคชั้น (Class Interval)} &= \frac{\text{พิสัย (Range)}}{\text{จำนวนชั้น}} \\
 &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\
 &= \frac{5 - 1}{5} \\
 &= 0.80
 \end{aligned}$$

ดังนั้น จึงกำหนดระดับค่าคะแนนเป็น 5 ระดับ แต่ละระดับมีค่าคะแนนแตกต่างกัน 0.80 ดังนี้

- 4.21 – 5.00 หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง
- 3.41 – 4.20 หมายถึง เห็นด้วย
- 2.61 – 3.40 หมายถึง ปานกลาง
- 1.81 – 2.60 หมายถึง ไม่เห็นด้วย
- 1.00 – 1.80 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

n	แทน	กลุ่มตัวอย่าง
\bar{x}	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
χ^2	แทน	ค่าสถิติของการทดสอบไค – สแควร์ (Chi – Square test)
F	แทน	ค่าทดสอบความแตกต่าง ระหว่างค่าเฉลี่ยสองกลุ่มขึ้นไป
t	แทน	ค่าทดสอบความแตกต่าง ระหว่างค่าเฉลี่ยสองกลุ่ม
Sig. (2-sided)	แทน	ค่าแห่งความน่าจะเป็น (Probability) 2 ข้าง
*	แทน	ค่าความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
H ₀	แทน	สมมุติฐานหลัก (Null Hypothesis)
H ₁	แทน	สมมุติฐานรอง (Alternative Hypothesis)

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 6 ตอน โดยเรียงลำดับตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย และสมมุติฐานของการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการหาความถี่และร้อยละในแต่ละข้อ แล้วนำเสนอในรูปแบบของตารางและแปลผลด้วยการบรรยาย

ตอนที่ 2 ข้อมูลลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร โดยการหาความถี่และร้อยละในแต่ละข้อ แล้วนำเสนอในรูปแบบของตารางและแปลผลด้วยการบรรยาย

ตอนที่ 3 ข้อมูลความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร โดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานในแต่ละข้อ แล้วนำเสนอในรูปแบบของตารางและแปลผลด้วยการบรรยาย

ตอนที่ 4 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์หัวหน้าอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาอุทยานแห่งชาติภูผายลให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์สมมุติฐานข้อที่ 1 คือ ข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร วิเคราะห์โดยหาค่าสถิติทดสอบไค – สแควร์ (Chi – Square test)

ตอนที่ 6 ผลการวิเคราะห์สมมุติฐานข้อที่ 2 คือ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายลแตกต่างกันวิเคราะห์โดยใช้ t-test และ F-test

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำนวณค่าความถี่และค่าร้อยละของข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ นำเสนอในรูปของตารางและแปรผลด้วยการบรรยาย

ตาราง 3 แสดงจำนวนและค่าร้อยละของข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลส่วนบุคคล	นักท่องเที่ยว		ภาครัฐและภาคเอกชน		ประชาชน		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ								
ชาย	71	55.50	6	85.70	125	47.20	202	50.50
หญิง	57	44.50	1	14.30	140	52.80	198	49.50
รวม	128	100.00	7	100.00	265	100.00	400	100.00
อายุ								
ไม่เกิน 20 ปี	102	79.70	0	0.00	8	3.00	110	27.50
21 - 30 ปี	23	18.00	0	0.00	72	27.20	95	23.75
31 - 40 ปี	0	0.00	0	0.00	82	30.90	82	20.50
41 - 50 ปี	0	0.00	5	71.40	56	21.10	61	15.25
51 - 60 ปี	3	2.30	2	28.60	37	14.00	42	10.50
61 ปีขึ้นไป	0	0.00	0	0.00	10	3.80	10	2.50
รวม	128	100.00	7	100.00	265	100.00	400	100.00

ตาราง 3 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล	นักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยว		ภาครัฐและภาคเอกชน		ประชาชน		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
การศึกษา								
ต่ำกว่าประถมศึกษา	0	0.00	0	0.00	60	22.60	60	15.00
ประถมศึกษา	0	0.00	0	0.00	92	34.70	92	23.00
มัธยมศึกษาตอนต้น	29	22.70	1	14.30	48	18.10	78	19.50
มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.	71	55.50	0	0.00	34	12.80	105	26.25
อนุปริญญา / ปวส.	3	2.30	0	0.00	8	3.00	11	2.75
ปริญญาตรี	22	17.20	2	28.60	20	7.50	44	11.00
สูงกว่าปริญญาตรี	3	2.30	4	57.10	3	1.10	10	2.50
รวม	128	100.00	7	100.00	265	100.00	400	100.00
อาชีพ								
เกษตรกร	2	1.60	0	0.00	186	70.20	178	44.50
นักเรียน / นักศึกษา	100	78.10	0	0.00	21	7.90	121	30.25
รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	8	6.30	5	71.40	15	5.70	38	9.50
บริษัทเอกชน	18	14.10	2	28.6	13	4.90	33	8.25
ประกอบอาชีพส่วนตัว	0	0.00	0	0.00	30	11.30	30	7.50
รวม	128	100.00	7	100.00	265	100.00	400	100.00
รายได้								
ไม่เกิน 5,000 บาท	93	76.90	0	0.00	162	61.10	245	61.25
5,001 - 10,000 บาท	8	6.60	0	0.00	50	18.90	75	18.75
10,001 - 15,000 บาท	8	6.60	0	0.00	28	10.60	36	9.00
15,001 - 20,000 บาท	6	5.00	2	28.60	20	7.50	28	7.00
20,001 บาทขึ้นไป	6	5.00	5	71.40	5	1.90	16	4.00
รวม	128	100.00	7	100.00	265	100.00	400	100.00

จากตาราง 3 พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 71 คน (ร้อยละ 55.50) และเป็นเพศหญิง จำนวน 57 คน (ร้อยละ 44.50) มีอายุไม่เกิน 20 ปี จำนวน 102 คน (ร้อยละ 79.70) รองลงมา คือ อายุระหว่าง 21 – 30 ปี จำนวน 23 คน (ร้อยละ 18.00) และอายุระหว่าง 51 – 60 ปี จำนวน 3 คน (ร้อยละ 2.30) มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช. จำนวน 71 คน (ร้อยละ 55.50) รองลงมา คือ มัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 29 คน (ร้อยละ 22.70) และปริญญาตรี จำนวน 22 คน (ร้อยละ 17.20) ประกอบอาชีพนักเรียน /

นักศึกษา จำนวน 100 คน (ร้อยละ 78.10) รองลงมา คือ ทำงานบริษัทเอกชน จำนวน 18 คน (ร้อยละ 14.10) และรับราชการ / รัฐวิสาหกิจ จำนวน 8 คน (ร้อยละ 6.30) และส่วนใหญ่รายได้ไม่เกิน 5,000 บาท จำนวน 93 คน (ร้อยละ 76.90) และส่วนใหญ่มีรายได้ไม่เกิน 5,000 บาท จำนวน 93 คน (ร้อยละ 76.90)

ภาครัฐ และภาคเอกชนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 6 คน (ร้อยละ 85.70) และเป็นเพศหญิง จำนวน 1 คน (ร้อยละ 14.30) มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี จำนวน 5 คน (ร้อยละ 71.40) และอายุระหว่าง 51 – 60 ปี จำนวน 2 คน (ร้อยละ 28.60) มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 4 คน (ร้อยละ 57.10) รองลงมา คือ ปริญญาตรี จำนวน 2 คน (ร้อยละ 28.60) และมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 1 คน (ร้อยละ 14.30) ประกอบอาชีพนักเรียน / นักศึกษา จำนวน 100 คน (ร้อยละ 78.10) รองลงมา คือ ทำงานบริษัทเอกชน จำนวน 18 คน (ร้อยละ 14.10) และรับราชการ / รัฐวิสาหกิจ จำนวน 8 คน (ร้อยละ 6.30) และส่วนใหญ่มีรายได้ 20,001 บาทขึ้นไป จำนวน 5 คน (ร้อยละ 71.40) รองลงมา คือ 15,001 - 20,000 บาท จำนวน 2 คน (ร้อยละ 28.60)

ประชาชนในท้องถิ่นส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 140 คน (ร้อยละ 52.80) และเป็นเพศชาย จำนวน 125 คน (ร้อยละ 47.20) มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี จำนวน 82 คน (ร้อยละ 30.90) รองลงมา คือ อายุระหว่าง 21 – 30 ปี จำนวน 72 คน (ร้อยละ 21.30) และอายุระหว่าง 41 – 50 ปี จำนวน 56 คน (ร้อยละ 21.10) มีการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 92 คน (ร้อยละ 34.70) รองลงมา คือ ต่ำกว่าประถมศึกษา จำนวน 60 คน (ร้อยละ 22.60) และมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 48 คน (ร้อยละ 18.10) ประกอบอาชีพเกษตรกร จำนวน 186 คน (ร้อยละ 70.20) รองลงมา คือ ประกอบอาชีพส่วนตัว จำนวน 30 คน (ร้อยละ 11.30) และนักเรียน / นักศึกษา จำนวน 21 คน (ร้อยละ 7.90) และส่วนใหญ่มีรายได้ไม่เกิน 5,000 บาท จำนวน 162 คน (ร้อยละ 61.10) รองลงมา คือ รายได้ระหว่าง 5,001 - 10,000 บาท จำนวน 50 คน (ร้อยละ 18.90) และรายได้ระหว่าง 10,001 - 15,000 บาท จำนวน 28 คน (ร้อยละ 10.60)

สรุป กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 202 คน (ร้อยละ 50.50) และเป็นเพศหญิง จำนวน 198 คน (ร้อยละ 49.50) มีอายุไม่เกิน 20 ปี จำนวน 110 คน (ร้อยละ 27.50) รองลงมา คือ อายุระหว่าง 21 – 30 ปี จำนวน 95 คน (ร้อยละ 23.75) และอายุระหว่าง 31 – 40 ปี จำนวน 82 คน (ร้อยละ 20.50) มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช. จำนวน 105 คน (ร้อยละ 26.25) รองลงมา คือ ประถมศึกษา จำนวน 92

คน (ร้อยละ 23.00) และมีมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 78 คน (ร้อยละ 19.50) ประกอบอาชีพเกษตรกร จำนวน 178 คน (ร้อยละ 44.50) รองลงมา คือ นักเรียน / นักศึกษา จำนวน 121 คน (ร้อยละ 30.25) และรับราชการ / รัฐวิสาหกิจ จำนวน 38 คน (ร้อยละ 9.50) และส่วนใหญ่มีรายได้ไม่เกิน 5,000 บาท จำนวน 245 คน (ร้อยละ 61.25) รองลงมา คือ รายได้ระหว่าง 5,001 - 10,000 บาท จำนวน 75 คน (ร้อยละ 18.75) และรายได้ระหว่าง 10,001 - 15,000 บาท จำนวน 36 คน (ร้อยละ 9.00)

ตอนที่ 2 ข้อมูลลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร

คำนวณค่าความถี่และค่าร้อยละของข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร ได้แก่ ยานพาหนะที่เดินทางมา จำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทาง ลักษณะในการเดินทางท่องเที่ยว วัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยวครั้งนี้ และสื่อที่ทราบข่าวหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล นำเสนอในรูปของตารางและแปลผลด้วยการบรรยาย

ตาราง 4 แสดงจำนวนและค่าร้อยละของลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านยานพาหนะที่เดินทางมา

ยานพาหนะที่เดินทางมา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รถจักรยานยนต์ส่วนตัว	57	44.53
รถยนต์ของบริษัททัวร์	41	32.03
รถยนต์ส่วนตัว	30	23.44
รวม	128	100.00

จากตาราง 4 พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้รถจักรยานยนต์ส่วนตัวเป็นยานพาหนะในการเดินทางมา จำนวน 57 คน (ร้อยละ 44.53) รองลงมา คือ รถยนต์ของบริษัททัวร์ จำนวน 41 คน (ร้อยละ 32.03) และรถยนต์ส่วนตัว จำนวน 30 คน (ร้อยละ 23.44)

**ตาราง 5 แสดงจำนวนและค่าร้อยละของลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยว
ด้านจำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทาง**

จำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทาง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เดินทางคนเดียว	2	1.56
2 - 4 คน	27	21.09
5 - 7 คน	33	25.78
8 - 10 คน	34	26.56
11 คนขึ้นไป	32	25.00
รวม	128	100.00

จากตาราง 5 พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร ระหว่าง 8-10 คน จำนวน 34 คน (ร้อยละ 26.56) รองลงมา คือ ระหว่าง 5 - 7 คน จำนวน 33 คน (ร้อยละ 25.78) และตั้งแต่ 11 คนขึ้นไป จำนวน 32 คน (ร้อยละ 25.00)

**ตาราง 6 แสดงจำนวนและค่าร้อยละของลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยว
ด้านลักษณะในการเดินทางท่องเที่ยว**

ลักษณะในการเดินทางท่องเที่ยว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มาพร้อมกับสถาบันการศึกษา	81	63.28
กลุ่มเพื่อน	34	26.56
ครอบครัว	13	10.16
รวม	128	100.00

จากตาราง 6 พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร โดยมาพร้อมกับสถาบันการศึกษา จำนวน 81 คน (ร้อยละ 63.28) รองลงมา คือ กลุ่มเพื่อน จำนวน 34 คน (ร้อยละ 26.56) และครอบครัว จำนวน 13 คน (ร้อยละ 10.16)

ตาราง 7 แสดงจำนวนและค่าร้อยละของลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยว
ด้านวัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยว

วัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ศึกษาหาความรู้	70	54.69
ออกกำลังกาย	30	23.44
สัมผัสธรรมชาติ	18	14.06
พักผ่อน	8	6.25
ผจญภัย	2	1.56
รวม	128	100.00

จากตาราง 7 พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ของการเดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร คือ ศึกษาหาความรู้ จำนวน 70 คน (ร้อยละ 54.69) รองลงมา คือ ออกกำลังกาย จำนวน 30 คน (ร้อยละ 23.44) และสัมผัสธรรมชาติ จำนวน 18 คน (ร้อยละ 14.06)

ตาราง 8 แสดงจำนวนและค่าร้อยละของลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยว
ด้านสื่อที่ทราบข่าวหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติ

สื่อที่ทราบข่าวหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ของอุทยานแห่งชาติภูผายล	จำนวน (คำตอบ)	ร้อยละ
คนรู้จักแนะนำ (เช่น เพื่อน / ครู อาจารย์)	81	34.32
วิทยุ	32	13.56
ป้ายโฆษณา	27	11.44
หนังสือท่องเที่ยว / นิตยสาร / วารสาร	21	8.90
การประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานด้านการท่องเที่ยว	21	8.90
เว็บไซต์	19	8.05
โบรชัวร์ / แผ่นพับ / แผ่นปลิว / โปสเตอร์	16	6.78
โทรทัศน์	12	5.08
รวม	236	100.00

จากตาราง 8 พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ทราบข่าวหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของของอุทยานแห่งชาติภูผายล จากสื่อคนรู้จักแนะนำ (เช่น เพื่อน / ครู อาจารย์) จำนวน 81 คำตอบ (ร้อยละ 34.32) รองลงมา คือ วิทยุ จำนวน 32 คำตอบ (ร้อยละ 13.56) และป้ายโฆษณา จำนวน 27 คำตอบ (ร้อยละ 11.44)

ตอนที่ 3 ข้อมูลความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร

คำนวณค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนครของนักท่องเที่ยว ดังนี้ ด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม ด้านการให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึก ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการส่งเสริมการตลาดและการนำเที่ยว ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการบริการ และด้านการส่งเสริมการลงทุน นำเสนอในรูปแบบของตารางและแปรผลด้วยการบรรยาย

ตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร จำแนกรายด้าน

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในอุทยานแห่งชาติภูผายล	Mean	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
ด้านการส่งเสริมการตลาดและการนำเที่ยว	4.10	0.73	เห็นด้วย
ด้านการส่งเสริมการลงทุน	4.08	0.85	เห็นด้วย
ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการบริการ	4.08	0.75	เห็นด้วย
ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	4.05	0.68	เห็นด้วย
ด้านการให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึก	4.03	0.67	เห็นด้วย
ด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม	3.95	0.59	เห็นด้วย
รวม	4.05	0.62	เห็นด้วย

จากตาราง 9 พบว่า ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร ภาพรวม อยู่ในระดับ

เห็นด้วย ($\bar{X}=4.05$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการส่งเสริมการตลาดและการนำเที่ยว ($\bar{X}=4.10$) อยู่ในระดับเห็นด้วย รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมการลงทุน และด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการบริการ ($\bar{X}=4.08$) อยู่ในระดับเห็นด้วย และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ($\bar{X}=4.05$) อยู่ในระดับเห็นด้วย

ตาราง 10 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร ด้านการส่งเสริมการตลาดและการนำเที่ยว จำแนกรายข้อ

ด้านการส่งเสริมการตลาดและการนำเที่ยว	Mean	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
1. จัดทำ ส่งเสริม และเผยแพร่รายการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล	4.28	0.85	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
2. มีการรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้นักท่องเที่ยว	4.14	0.84	เห็นด้วย
3. ปรับปรุงและพัฒนามาตรฐานการบริการนำเที่ยวและความคุ้มครองกิจกรรมนักท่องเที่ยวให้เป็นนักท่องเที่ยวที่ดี	4.13	0.87	เห็นด้วย
4. จัดให้มีการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการบริการและความรู้ของบุคลากรในธุรกิจการบริการและชุมชนท้องถิ่น	4.08	0.89	เห็นด้วย
5. จัดทำคู่มือการขายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยแนะนำผู้ประกอบการ นักท่องเที่ยวให้มีวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้อง	4.00	0.93	เห็นด้วย
6. มีการสำรวจ ศึกษา และรวบรวมข้อมูลด้านตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และประเมินความต้องการของตลาด	3.95	0.94	เห็นด้วย
รวม	4.10	0.73	เห็นด้วย

จากตาราง 10 พบว่า ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร ด้านการส่งเสริมการตลาดและการนำเที่ยว ภาพรวม อยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{X}=4.10$) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ จัดทำ ส่งเสริม และเผยแพร่รายการท่องเที่ยว

ในแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล ($\bar{X}=4.28$) อยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง รองลงมา คือ มีการรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้นักท่องเที่ยว ($\bar{X}=4.14$) อยู่ในระดับเห็นด้วย และปรับปรุงและพัฒนามาตรฐานการบริการนำเที่ยวและควบคุมพฤติกรรมนักท่องเที่ยวให้เป็นนักท่องเที่ยวที่ดี ($\bar{X}=4.13$) อยู่ในระดับเห็นด้วย

ตาราง 11 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร ด้านการส่งเสริมการลงทุนจำแนกรายข้อ

ด้านการส่งเสริมการลงทุน	Mean	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. สนับสนุนการลงทุนของธุรกิจชุมชนโดยลดข้อจำกัดทางด้านกฎระเบียบและกฎหมาย	4.13	1.05	เห็นด้วย
2. พัฒนารูปแบบการลงทุนที่ก่อให้เกิดผลตอบแทนที่ดีมีการกระจายรายได้ และการมีส่วนร่วมในการประกอบการ	4.12	1.02	เห็นด้วย
3. ให้องค์กรพัฒนาเอกชนจัดหางบประมาณเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ	4.09	0.97	เห็นด้วย
4. สนับสนุนการลงทุนผลิตอุปกรณ์ เครื่องใช้สำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ผลิตในประเทศไทยให้มีต้นทุนต่ำ	4.08	0.96	เห็นด้วย
5. มีการสนับสนุนผู้ประกอบการที่มีการลงทุนได้มาตรฐาน โดยให้การสนับสนุนผ่านกลไกต่าง ๆ ของรัฐ	4.08	0.93	เห็นด้วย
6. มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อสนับสนุนการลงทุนธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยเฉพาะการลงทุนโดยชุมชนท้องถิ่น	4.02	0.98	เห็นด้วย
รวม	4.08	0.85	เห็นด้วย

จากตาราง 11 พบว่า ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร ด้านการส่งเสริมการลงทุน ภาพรวม อยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{X}=4.08$) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ สนับสนุนการลงทุนของธุรกิจชุมชนโดยลดข้อจำกัดทางด้าน

กฎระเบียบและกฎหมาย ($\bar{X}=4.13$) อยู่ในระดับเห็นด้วย รองลงมา คือ พัฒนารูปแบบการลงทุนที่ก่อให้เกิดผลตอบแทนที่ดีมีการกระจายรายได้ และการมีส่วนร่วมในการประกอบการ ($\bar{X}=4.12$) อยู่ในระดับเห็นด้วย และให้องค์กรพัฒนาเอกชนจัดหางบประมาณเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ ($\bar{X}=4.09$) อยู่ในระดับเห็นด้วย

ตาราง 12 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการบริการ จำแนกรายข้อ

ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการบริการ	Mean	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
1. มีการสนับสนุนการจัดบริการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนท้องถิ่น	4.16	0.90	เห็นด้วย
2. มีการสนับสนุนการรวมกลุ่มบริการในเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	4.09	0.92	เห็นด้วย
3. ส่งเสริมการบริการที่มีคุณภาพโดยให้มีมาตรฐานสากลด้านคุณภาพที่สากลยอมรับ เช่น มาตรฐานระบบการบริหารงานคุณภาพ (ISO 9000) เป็นต้น	4.07	0.82	เห็นด้วย
4. ประสานให้ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศร่วมหรือเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริการการท่องเที่ยว	4.07	0.89	เห็นด้วย
5. มีการกำหนดประเภท และมาตรฐานของโครงสร้างพื้นฐานและบริการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสม	4.07	0.87	เห็นด้วย
6. มีการวางมาตรการกำกับ ดูแล และควบคุมการพัฒนาให้อยู่ในมาตรฐานที่กำหนดอย่างเหมาะสม	4.00	0.87	เห็นด้วย
รวม	4.08	0.75	เห็นด้วย

จากตาราง 12 พบว่า ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร ด้านการพัฒนา

โครงสร้างพื้นฐานและบริการ ภาพรวม อยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{X}=4.08$) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ มีการสนับสนุนการจัดบริการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนท้องถิ่น ($\bar{X}=4.16$) อยู่ในระดับเห็นด้วย รองลงมา คือ มีการสนับสนุนการรวมกลุ่มบริการในเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ($\bar{X}=4.09$) อยู่ในระดับเห็นด้วย และส่งเสริมการบริการที่มีคุณภาพโดยให้มีมาตรฐานสากลด้านคุณภาพที่สากลยอมรับ เช่น มาตรฐานระบบการบริหารงานคุณภาพ (ISO 9000) เป็นต้น และประสานให้ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศร่วมหรือเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริการการท่องเที่ยวและมีการกำหนดประเภท และมาตรฐานของโครงสร้างพื้นฐานและบริการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสม ($\bar{X}=4.07$) อยู่ในระดับเห็นด้วย

ตาราง 13 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน จำแนกรายข้อ

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	Mean	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
1. ให้องค์กรผู้รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยว เช่น กรมป่าไม้ จังหวัด ททท. เป็นผู้ประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องในชุมชน	4.12	0.87	เห็นด้วย
2. ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมทั้งมีส่วนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	4.07	0.79	เห็นด้วย
3. มีการกำหนดช่องทางการจัดหาเงินทุนเพื่อดำเนินการจัดการโครงการที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างโปร่งใส	4.07	0.85	เห็นด้วย
4. จัดอบรมให้ความรู้ในบทบาทของชุมชนเพื่อการมีส่วนร่วมในกระบวนการท่องเที่ยวให้มากขึ้น	4.03	0.86	เห็นด้วย
5. จัดให้มีระบบองค์กร กลไก เครื่องมือ และงบประมาณในการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง	4.03	0.90	เห็นด้วย
6. วางระบบให้ผู้ประกอบการนำเที่ยวดำเนินการอย่างมีส่วนร่วมกับชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ให้มากขึ้น	3.96	0.92	เห็นด้วย
รวม	4.05	0.68	เห็นด้วย

จากตาราง 13 พบว่า ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ภาพรวม อยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{X}=4.05$) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ให้องค์กรผู้รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยว เช่น กรมป่าไม้ จังหวัด ททท. เป็นผู้ประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องในชุมชน ($\bar{X}=4.12$) อยู่ในระดับเห็นด้วย รองลงมา คือ ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมทั้งมีส่วนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและมีการกำหนดช่องทางการจัดหาเงินทุนเพื่อดำเนินการจัดการโครงการที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างโปร่งใส ($\bar{X}=4.07$) อยู่ในระดับเห็นด้วย และจัดอบรมให้ความรู้ในบทบาทของชุมชนเพื่อการมีส่วนร่วมในกระบวนการท่องเที่ยวให้มากขึ้นและจัดให้มีระบบองค์กร กลไก เครื่องมือ และงบประมาณในการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X}=4.03$) อยู่ในระดับเห็นด้วย

ตาราง 14 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล ด้านการให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึก จำแนกรายข้อ

ด้านการให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึก	Mean	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
1. จัดให้มีข้อมูลเบื้องต้นพร้อมการปฐมนิเทศนักท่องเที่ยวก่อนเดินทางท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูผายล	4.16	0.83	เห็นด้วย
2. จัดฝึกอบรม สัมมนา เพื่อพัฒนาทักษะความรู้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องและประชาชนในท้องถิ่น	4.12	0.81	เห็นด้วย
3. พัฒนาสื่อความหมายธรรมชาติ เช่น ป้ายสื่อความหมาย คู่มือท่องเที่ยว รวมทั้งจัดคนนำทางและมัคคุเทศก์ไว้รองรับโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วม	4.05	0.87	เห็นด้วย
4. พัฒนาลักสูตรการเรียนการสอนเพื่อสร้างจิตสำนึกในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสำหรับเยาวชน ผู้เกี่ยวข้องในการจัดการ และประชาชนในท้องถิ่น	3.99	0.89	เห็นด้วย

ตาราง 14 (ต่อ)

ด้านการให้การศึกษและสร้างจิตสำนึก	Mean	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
5. จัดให้มีความร่วมมือในการพัฒนาการให้การศึกษและสร้าง จิตสำนึกให้มีรูปแบบ และสื่อต่าง ๆ ที่หลากหลาย	3.95	0.89	เห็นด้วย
6. พัฒนารายการในสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เอกสาร การท่องเที่ยวให้มีวิธีการนำเสนอที่เหมาะสม	3.91	0.96	เห็นด้วย
รวม	4.03	0.67	เห็นด้วย

จากตาราง 14 พบว่า ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร ด้านการให้การศึกษและสร้างจิตสำนึก ภาพรวม อยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{X}=4.03$) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ จัดให้มีข้อมูลเบื้องต้นพร้อมการปฐมนิเทศนักท่องเที่ยวก่อนเดินทางท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูผายล ($\bar{X}=4.16$) อยู่ในระดับเห็นด้วย รองลงมา คือ จัดฝึกอบรม สัมมนา เพื่อพัฒนาทักษะความรู้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องและประชาชนในท้องถิ่น ($\bar{X}=4.12$) อยู่ในระดับเห็นด้วย และพัฒนาสื่อความหมายธรรมชาติ เช่น ป้ายสื่อความหมายคู่มือท่องเที่ยว รวมทั้งจัดคนนำทางและมัคคุเทศก์ไว้รองรับโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วม ($\bar{X}=4.05$) อยู่ในระดับเห็นด้วย

ตาราง 15 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร ด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม จำแนกรายข้อ

ด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม	Mean	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม	4.10	0.85	เห็นด้วย
2. จัดให้มีกิจกรรมและสื่อในการศึกษาเรียนรู้ทรัพยากรไว้รองรับการท่องเที่ยว	4.08	0.84	เห็นด้วย
3. มีการควบคุมการพัฒนาพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวด้านการใช้ประโยชน์ให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมในพื้นที่	3.96	0.82	เห็นด้วย
4. มีการกำหนดเกณฑ์และดำเนินการจัดแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพที่เหมาะสม	3.95	0.88	เห็นด้วย
5. มีการจัดเขตพื้นที่ (Zoning) เพื่อการใช้ประโยชน์ในการท่องเที่ยวหรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่เหมาะสม	3.90	0.79	เห็นด้วย
6. มีการประเมินขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวและจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสม	3.71	0.89	เห็นด้วย
รวม	3.95	0.59	เห็นด้วย

จากตาราง 15 พบว่า ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร ด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม ภาพรวม อยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{X}=3.95$) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ($\bar{X}=4.10$) อยู่ในระดับเห็นด้วย รองลงมา คือ จัดให้มีกิจกรรมและสื่อในการศึกษาเรียนรู้ทรัพยากรไว้รองรับการท่องเที่ยว ($\bar{X}=4.08$) อยู่ในระดับเห็นด้วย และมีการควบคุมการพัฒนาพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวด้านการใช้ประโยชน์ให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมในพื้นที่ ($\bar{X}=3.96$) อยู่ในระดับเห็นด้วย

ตอนที่ 4 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์หัวหน้าอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัด สกลนคร เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาอุทยานแห่งชาติภูผายลให้เป็น แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์หัวหน้าอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัด สกลนคร เพื่อศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาอุทยานแห่งชาติภูผายลให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้งด้านสถานที่ท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้าน การประชาสัมพันธ์และการให้ข้อมูลการท่องเที่ยว และด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของ อุทยานแห่งชาติภูผายล และแนวทางแก้ไข ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ด้านสถานที่ท่องเที่ยว

ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไข

1. สถานที่ท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายลมีจำนวนมากแต่กระจายอยู่ห่างไกลกัน ไม่เป็นหมวดหมู่และยังขาดจุดขายโดดเด่นเพียงพอที่จะดึงดูดใจนักท่องเที่ยวได้ สถานที่ท่องเที่ยว สำคัญบางแห่งยังเข้าไม่ถึง หรือยังไม่ได้ประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวทราบ ทั้งนี้เนื่องจากยังขาด การเชื่อมโยงเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ให้สามารถจัดโปรแกรมหรือเส้นทางท่องเที่ยวที่ ต่อเนื่องกัน นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะรู้จักเฉพาะอ่างเก็บน้ำห้วยหวด เนื่องจากตั้งอยู่ใกล้กับ บริเวณศูนย์บริการนักท่องเที่ยว จึงควรมีการประชาสัมพันธ์และเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวอื่นให้โดดเด่นเพิ่มเติมขึ้นมา

2. ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายลยังไม่ได้เรียบเรียงอย่างเป็นระบบ ขาดการรวบรวมจุดเด่นของสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่งไว้เป็นฐานข้อมูลที่สมบูรณ์ และยังมีแหล่ง ท่องเที่ยวที่ไม่ได้ประชาสัมพันธ์อีกจำนวนมาก โดยเฉพาะภาครัฐยังไม่ได้เข้ามาสนับสนุนอย่าง เต็มที่ ดังนั้น จึงควรมีการสำรวจและจัดทำฐานข้อมูลจุดเด่นของสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่ง ซึ่งจะเป็นข้อมูลที่จะทำให้ได้รับงบประมาณในการดูแล รักษาสถานที่ท่องเที่ยวต่อไปด้วย

3. สถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งเสื่อมโทรม ขาดการดูแลรักษา นอกจากนั้นยังขาดการ ควบคุมสถานที่ท่องเที่ยวจากนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูผายล ทำให้สถานที่ ท่องเที่ยวบางแห่งมีเศษขยะ มูลฝอย

4. ขาดป้ายบอกทางและข้อมูลที่สำคัญของสถานที่ท่องเที่ยว นอกจากนั้นยังขาดป้าย ประชาสัมพันธ์ที่จะเชื่อมโยงไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่น

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไข

1. สิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ที่จอดรถ ห้องน้ำ บ้านพักรับรองยังไม่ได้มาตรฐานเพียงพอที่จะบริการแก่นักท่องเที่ยวได้ โดยเฉพาะห้องน้ำมีจำนวนไม่เพียงพอ บ้านพักรับรองมีจำนวนแค่ 2 หลังซึ่งยังไม่เพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่ต้องการมาพักผ่อนในบ้านพักรับรอง ดังนั้น จึงควรมีการเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น โดยภาครัฐควรจัดสรรงบประมาณส่วนหนึ่งเพื่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกและปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณโดยรอบอุทยานแห่งชาติภูผายล

2. การเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งไม่สะดวก โดยเฉพาะถนนบริเวณทางเข้าเขตอุทยานแห่งชาติภูผายลนั้นยังไม่ได้มาตรฐานดีพอ จึงควรปรับปรุงถนนภายในเขตอุทยานแห่งชาติภูผายลให้ได้มาตรฐานที่ดี

ด้านการประชาสัมพันธ์และการให้ข้อมูลการท่องเที่ยว

ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไข

1. จังหวัดสกลนครมีเว็บไซต์ประชาสัมพันธ์จังหวัด แต่ไม่มีการปรับปรุงข้อมูลเป็นปัจจุบัน ข้อมูลในเว็บไซต์ตอบสนองกับการศึกษาและการปกครองมากกว่าการท่องเที่ยว ดังนั้น จึงควรต้องมีการจัดระบบการให้ข้อมูลทางเว็บไซต์ใหม่เพื่อให้สามารถนำมาใช้ในการประชาสัมพันธ์จูงใจสำหรับการท่องเที่ยวได้

2. ภาครัฐยังให้การสนับสนุนไม่เพียงพอ และขาดผู้นำภาครัฐที่จะดูแลด้านการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของจังหวัดสกลนคร อีกทั้งจังหวัดสกลนครจะเน้นให้ความสำคัญกับการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมากกว่าที่จะเน้นประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

3. ข้อมูลการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายลไม่กระจายไปในหน่วยงานท่องเที่ยวและกลุ่มเป้าหมายอย่างเพียงพอ เช่น โรงแรมและรีสอร์ทที่นักท่องเที่ยวเข้าพักไม่มีเอกสารข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวจังหวัดสกลนคร จึงทำให้นักท่องเที่ยวไม่ได้รับทราบข้อมูลการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล ดังนั้น ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว และกระจายข้อมูลไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว หน่วยราชการ และเชื่อมโยงข้อมูลการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายลเข้าในประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของจังหวัดสกลนคร

ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไข

1. ระบบการบริหารจัดการของอุทยานแห่งชาติภูผายลขาดการเชื่อมโยงแบบบูรณาการทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนในท้องถิ่น รวมทั้งขาดการเชื่อมโยงและดำเนินการให้สอดคล้องกันระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน

2. ประชาชนในท้องถิ่นยังขาดการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวทั้งในด้านการตัดสินใจ การแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ รวมถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล ซึ่งทางอุทยานแห่งชาติภูผายลก็ได้พยายามให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว เช่น จัดทำอาหารเพื่อมาบริการนักท่องเที่ยวที่มาพักผ่อนในอุทยานแห่งชาติภูผายล เนื่องจากบุคลากรของอุทยานแห่งชาติภูผายลมีไม่เพียงพอในการที่จะประกอบอาหารเพื่อบริการนักท่องเที่ยว ดังนั้น ทางอุทยานแห่งชาติภูผายลจึงควรที่จะให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ตัดสินใจ และแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายลด้วย

3. อุทยานแห่งชาติภูผายลขาดงบประมาณและเงินทุนหมุนเวียนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

4. บุคลากรของอุทยานแห่งชาติภูผายลยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนั้น จึงควรมีการฝึกอบรมให้กับบุคลากรเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้มากขึ้น

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์สมมุติฐานข้อที่ 1 คือ ข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร วิเคราะห์โดยหาค่าสถิติทดสอบไค - สแควร์ (Chi - Square test) ซึ่งสามารถวิเคราะห์สมมุติฐานรายข้อ ดังนี้

1. เพศ

1.1 เพศ มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านยานพาหนะที่เดินทางมา

H_0 : เพศ ไม่มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านยานพาหนะที่เดินทางมา

H_1 : เพศ มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านยานพาหนะที่เดินทางมา

ตาราง 16 แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยว ด้านยานพาหนะที่เดินทางมา

ยานพาหนะที่เดินทางมา	เพศ		รวม	Chi-Square	Sig. (2-sided)
	ชาย	หญิง			
รถยนต์ส่วนตัว					
จำนวน	30	0	30		
% เพศ	42.3%	0.0%	23.4%		
รถจักรยานยนต์ส่วนตัว					
จำนวน	0	57	57	128.00*	0.00
% เพศ	0.0%	100.0%	44.5%		
รถยนต์ของบริษัททัวร์					
จำนวน	41	0	41		
% เพศ	57.7%	0.0%	32.0%		
รวม					
จำนวน	71	57	128		
% เพศ	100.0%	100.0%	100.0%		

* มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

จากตาราง 16 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านยานพาหนะที่เดินทางมา เมื่อใช้สถิติ Chi-Square test (χ^2) ในการทดสอบพบว่า มีค่าความน่าจะเป็น Sig.(2-sided) <0.05 นั่นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า เพศ มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านยานพาหนะที่เดินทางมา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยส่วนใหญ่มา รถจักรยานยนต์ส่วนตัว ร้อยละ 44.5 ซึ่งเป็นเพศหญิงทั้งหมด ร้อยละ 100.0

1.2 เพศ มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านจำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทาง

H_0 : เพศ ไม่มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านจำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทาง

H_1 : เพศ มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านจำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทาง

ตาราง 17 แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านจำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทาง

จำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทาง	เพศ		รวม	Chi-Square	Sig. (2-sided)
	ชาย	หญิง			
เดินทางคนเดียว					
จำนวน	2	0	2		
% เพศ	2.8%	0.0%	1.6%		
2 - 4 คน					
จำนวน	16	11	27		
% เพศ	22.5%	19.3%	21.1%	39.34*	0.00
5 - 7 คน					
จำนวน	24	9	33		
% เพศ	33.8%	15.8%	25.8%		

ตาราง 17 (ต่อ)

จำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทาง	เพศ		รวม	Chi-Square	Sig. (2-sided)
	ชาย	หญิง			
8 - 10 คน					
จำนวน	26	8	34		
% เพศ	36.6%	14.0%	26.6%		
11 คนขึ้นไป					
จำนวน	3	29	32		
% เพศ	4.2%	50.9%	25.0%		
รวม					
จำนวน	71	57	128		
% เพศ	100.0%	100.0%	100.0%		

* มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

จากตาราง 17 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านจำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทาง เมื่อใช้สถิติ Chi-Square test (χ^2) ในการทดสอบพบว่า มีค่าความน่าจะเป็น Sig.(2-sided) <0.05 นั่นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า เพศ มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านจำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยส่วนใหญ่ระหว่าง 8 - 10 คน ร้อยละ 26.6 ซึ่งเป็นเพศชายมากที่สุด ร้อยละ 36.6

1.3 เพศ มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านลักษณะในการเดินทางท่องเที่ยว

H_0 : เพศ ไม่มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านลักษณะในการเดินทางท่องเที่ยว

H_1 : เพศ มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านลักษณะในการเดินทางท่องเที่ยว

ตาราง 18 แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านลักษณะในการเดินทางท่องเที่ยว

ลักษณะในการเดินทางท่องเที่ยว	เพศ		รวม	Chi-Square	Sig. (2-sided)
	ชาย	หญิง			
ครอบครัว					
จำนวน	9	4	13		
% เพศ	12.7%	7.0%	10.2%		
กลุ่มเพื่อน					
จำนวน	16	18	34		
% เพศ	22.5%	31.6%	26.6%		
มาพร้อมกับสถาบันการศึกษา					
จำนวน	46	35	81		
% เพศ	64.8%	61.4%	63.3%		
รวม					
จำนวน	71	57	128	2.03	0.36
% เพศ	100.0%	100.0%	100.0%		

* มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

จากตาราง 18 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านลักษณะในการเดินทางท่องเที่ยว เมื่อใช้สถิติ Chi-Square test (χ^2) ในการทดสอบพบว่า มีค่าความน่าจะเป็น Sig.(2-sided) >0.05 นั่นคือ ปฏิเสธสมมุติฐานรอง (H_1) และยอมรับสมมุติฐานหลัก (H_0) หมายความว่า เพศ ไม่มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านลักษณะในการเดินทางท่องเที่ยว

1.4 เพศ มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านวัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยว

H_0 : เพศ ไม่มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านวัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยว

H_1 : เพศ มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านวัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยว

ตาราง 19 แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านวัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยว

วัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยว	เพศ		รวม	Chi-Square	Sig. (2-sided)
	ชาย	หญิง			
พักผ่อน					
จำนวน	6	2	8		
% เพศ	8.5%	3.5%	6.3%		
สัมผัสธรรมชาติ					
จำนวน	9	9	18		
% เพศ	12.7%	15.8%	14.1%		
ศึกษาหาความรู้					
จำนวน	40	30	70	4.08	0.40
% เพศ	56.3%	52.6%	54.7%		

ตาราง 19 (ต่อ)

วัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยว	เพศ		รวม	Chi-Square	Sig. (2-sided)
	ชาย	หญิง			
ผจญภัย					
จำนวน	2	0	2		
% เพศ	2.8%	0.0%	1.6%		
ออกกำลังกาย					
จำนวน	14	16	30		
% เพศ	19.7%	28.1%	23.4%		
รวม					
จำนวน	71	57	128		
% เพศ	100.0%	100.0%	100.0%		

* มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

จากตาราง 19 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านวัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยว เมื่อใช้สถิติ Chi-Square test (χ^2) ในการทดสอบพบว่า มีค่าความน่าจะเป็น Sig.(2-sided) >0.05 นั่นคือ ปฏิเสธสมมติฐานรอง (H_1) และยอมรับสมมติฐานหลัก (H_0) หมายความว่า เพศ ไม่มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านวัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยว

1.5 เพศ มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านสื่อที่ทราบข่าวหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล

H_0 : เพศ ไม่มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านสื่อที่ทราบข่าวหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล

H_1 : เพศ มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านสื่อที่ทราบข่าวหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล

ตาราง 20 แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านสื่อที่ทราบข่าวหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล

สื่อที่ทราบข่าวหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล	เพศ		รวม	Chi-Square	Sig. (2-sided)
	ชาย	หญิง			
โทรทัศน์					
จำนวน	4	8	12	2.63	0.11
% เพศ	3.1%	7.4%	5.1%		
วิทยุ					
จำนวน	19	13	32	0.26	0.61
% เพศ	14.8%	12.0%	13.6%		
หนังสือพิมพ์					
จำนวน	4	3	7	0.01	0.93
% เพศ	3.1%	2.8%	3.0%		
หนังสือท่องเที่ยว / นิตยสาร / วารสาร					
จำนวน	15	6	21	2.59	0.11
% เพศ	11.7%	5.6%	8.9%		
ป้ายโฆษณา					
จำนวน	15	12	27	0.00	0.99
% เพศ	11.7%	11.1%	11.4%		

ตาราง 20 (ต่อ)

สื่อที่ทราบข่าวหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการ ท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล	เพศ		รวม	Chi- Square	Sig. (2- sided)
	ชาย	หญิง			
โบรชัวร์/ แผ่นพับ / แผ่นปลิว / โปสเตอร์					
จำนวน	11	5	16	1.31	0.25
% เพศ	8.6%	4.6%	6.8%		
คนรู้จักแนะนำ (เช่น เพื่อน / ครู อาจารย์)					
จำนวน	36	45	81	10.85*	0.00
% เพศ	28.1%	41.7%	34.3%		
การประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานด้านการ ท่องเที่ยว					
จำนวน	13	8	21	0.42	0.52
% เพศ	10.2%	7.4%	8.9%		
เว็บไซต์					
จำนวน	11	8	19	0.05	0.82
% เพศ	8.6%	7.4%	8.1%		
รวม					
จำนวน	128	108	236		
% เพศ	100.0%	100.0%	100.0%		

* มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

จากตาราง 20 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านสื่อที่ทราบข่าวหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล เมื่อให้สถิติ Chi-Square test (χ^2) ในการทดสอบพบว่า มีค่าความน่าจะเป็น Sig.(2-sided) <0.05 นั่นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า

ว่าเพศมีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านสื่อคนรู้จักแนะนำ (เช่น เพื่อน / ครู อาจารย์) เกี่ยวกับการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สื่อนอกนั้นไม่มีความสัมพันธ์ โดยส่วนใหญ่คนรู้จักแนะนำ (เช่น เพื่อน / ครู อาจารย์) ร้อยละ 34.3 ซึ่งเป็นเพศหญิงมากที่สุด ร้อยละ 41.7

2. อายุ

2.1 อายุ มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านยานพาหนะที่เดินทางมา

H_0 : อายุ ไม่มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านยานพาหนะที่เดินทางมา

H_1 : อายุ มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านยานพาหนะที่เดินทางมา

ตาราง 21 แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านยานพาหนะที่เดินทางมา

ยานพาหนะที่เดินทางมา	อายุ			รวม	Chi-Square	Sig. (2-sided)
	ไม่เกิน 20 ปี	21 - 30 ปี	51 - 60 ปี			
รถยนต์ส่วนตัว						
จำนวน	15	12	3	30		
% อายุ	14.7%	52.2%	100.0%	23.4%		
รถจักรยานยนต์ส่วนตัว						
จำนวน	46	11	0	57	30.78*	0.00
% อายุ	45.1%	47.8%	0.0%	44.5%		
รถยนต์ของบริษัททัวร์						
จำนวน	41	0	0	41		
% อายุ	40.2%	0.0%	0.0%	32.0%		
รวม						
จำนวน	102	23	3	128		
% อายุ	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%		

* มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

จากตาราง 21 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับลักษณะพฤติกรรม การเดินทางท่องเที่ยวด้านยานพาหนะที่เดินทางมา เมื่อใช้สถิติ Chi-Square test (χ^2) ในการทดสอบพบว่า มีค่าความน่าจะเป็น Sig.(2-sided) <0.05 นั่นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า อายุ มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรม การเดินทางท่องเที่ยวด้านยานพาหนะที่เดินทางมา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยส่วนใหญ่เดินทางมาโดยรถจักรยานยนต์ส่วนตัว ร้อยละ 44.5 ซึ่งมีอายุระหว่าง 21 - 30 ปีมากที่สุด ร้อยละ 47.8

2.2 อายุ มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านจำนวน สมาชิกที่ร่วมเดินทาง

H_0 : อายุ ไม่มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้าน จำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทาง

H_1 : อายุ มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้าน จำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทาง

ตาราง 22 แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับลักษณะพฤติกรรม การเดินทางท่องเที่ยวด้านจำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทาง

จำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทาง	อายุ			รวม	Chi-Square	Sig. (2-sided)
	ไม่เกิน 20 ปี	21 - 30 ปี	51 - 60 ปี			
เดินทางคนเดียว						
จำนวน	2	0	0	2		
% อายุ	2.0%	0.0%	0.0%	1.6%		
2 - 4 คน						
จำนวน	4	23	0	27	113.35*	0.00
% อายุ	3.9%	100.0%	0.0%	21.1%		
5 - 7 คน						
จำนวน	33	0	0	33		
% อายุ	32.4%	0.0%	0.0%	25.8%		

ตาราง 22 (ต่อ)

จำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทาง	อายุ			รวม	Chi-Square	Sig. (2-sided)
	ไม่เกิน 20 ปี	21 - 30 ปี	51 - 60 ปี			
8 - 10 คน						
จำนวน	34	0	0	34		
% อายุ	33.3%	0.0%	0.0%	26.6%		
11 คนขึ้นไป						
จำนวน	29	0	3	32		
% อายุ	28.4%	0.0%	100.0%	25.0%		
รวม						
จำนวน	102	23	3	128		
% อายุ	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%		

* มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

จากตาราง 22 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านจำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทาง เมื่อใช้สถิติ Chi-Square test (χ^2) ในการทดสอบพบว่า มีค่าความน่าจะเป็น Sig.(2-sided) <0.05 นั่นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า อายุ มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านจำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยส่วนใหญ่ระหว่าง 8 - 10 คน ร้อยละ 26.6 ซึ่งอายุไม่เกิน 20 ปีมากที่สุด ร้อยละ 33.3

2.3 อายุ มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านลักษณะในการเดินทางท่องเที่ยว

H_0 : อายุ ไม่มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านลักษณะในการเดินทางท่องเที่ยว

H_1 : อายุ มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านลักษณะในการเดินทางท่องเที่ยว

ตาราง 23 แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านลักษณะในการเดินทางท่องเที่ยว

ลักษณะในการเดินทางท่องเที่ยว	อายุ			รวม	Chi-Square	Sig. (2-sided)
	ไม่เกิน 20 ปี	21 - 30 ปี	51 - 60 ปี			
ครอบครัว						
จำนวน	3	10	0	13		
% อายุ	2.9%	43.5%	0.0%	10.2%		
กลุ่มเพื่อน						
จำนวน	27	6	1	34	35.52*	0.00
% อายุ	26.5%	26.1%	33.3%	26.6%		
มาพร้อมกับสถาบันการศึกษา						
จำนวน	72	7	2	81		
% อายุ	70.6%	30.4%	66.7%	63.3%		
รวม						
จำนวน	102	23	3	128		
% อายุ	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%		

* มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

จากตาราง 23 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับลักษณะพฤติกรรม การเดินทางท่องเที่ยวด้านลักษณะในการเดินทางท่องเที่ยว เมื่อใช้สถิติ Chi-Square test (χ^2) ในการทดสอบพบว่า มีค่าความน่าจะเป็น Sig.(2-sided) <0.05 นั่นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า อายุ มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรม การเดินทางท่องเที่ยวด้านลักษณะในการเดินทางท่องเที่ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยส่วนใหญ่มาพร้อมกับสถาบันการศึกษา ร้อยละ 63.3 ซึ่งอายุไม่เกิน 20 ปีมากที่สุด ร้อยละ 70.6

2.4 อายุ มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้าน วัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยว

H_0 : อายุ ไม่มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้าน วัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยว

H_1 : อายุ มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้าน วัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยว

ตาราง 24 แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับลักษณะพฤติกรรม การเดินทางท่องเที่ยวด้านวัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยว

วัตถุประสงค์ของ การเดินทางท่องเที่ยว	อายุ			รวม	Chi-Square	Sig. (2-sided)
	ไม่เกิน 20 ปี	21 - 30 ปี	51 - 60 ปี			
พักผ่อน						
จำนวน	0	5	3	8		
% อายุ	0.0%	21.7%	100.0%	6.3%		
สัมผัสธรรมชาติ						
จำนวน	2	16	0	18	153.44*	0.00
% อายุ	2.0%	69.6%	0.0%	14.1%		
ศึกษาหาความรู้						
จำนวน	70	0	0	70		
% อายุ	68.6%	0.0%	0.0%	54.7%		

ตาราง 24 (ต่อ)

วัตถุประสงค์ของ การเดินทางท่องเที่ยว	อายุ			รวม	Chi- Square	Sig. (2- sided)
	ไม่เกิน 20 ปี	21 - 30 ปี	51 - 60 ปี			
ผจญภัย						
จำนวน	0	2	0	2		
% อายุ	0.0%	8.7%	0.0%	1.6%		
ออกกำลังกาย						
จำนวน	30	0	0	30		
% อายุ	29.4%	0.0%	0.0%	23.4%		
รวม						
จำนวน	102	23	3	128		
% อายุ	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%		

* มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

จากตาราง 24 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านวัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยว เมื่อใช้สถิติ Chi-Square test (χ^2) ในการทดสอบพบว่า มีค่าความน่าจะเป็น Sig.(2-sided) <0.05 นั่นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า อายุ มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านวัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยส่วนใหญ่มาเพื่อศึกษาหาความรู้ ร้อยละ 54.7 ซึ่งอายุไม่เกิน 20 ปี มากที่สุด ร้อยละ 68.6

2.5 อายุ มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านสื่อที่ทราบข่าวหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล

H_0 : อายุ ไม่มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านสื่อที่ทราบข่าวหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล

H_1 : อายุ มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านสื่อที่ทราบข่าวหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล

ตาราง 25 แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านสื่อที่ทราบข่าวหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล

สื่อที่ทราบข่าวหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล	อายุ			รวม	Chi-Square	Sig. (2-sided)
	ไม่เกิน 20 ปี	21 - 30 ปี	51 - 60 ปี			
โทรทัศน์						
จำนวน	10	2	0	12	0.34	0.84
% อายุ	4.9%	7.4%	0.0%	5.1%		
วิทยุ						
จำนวน	32	0	0	32	10.88*	0.00
% อายุ	15.5%	0.0%	0.0%	13.6%		
หนังสือพิมพ์						
จำนวน	7	0	0	7	1.89	0.39
% อายุ	3.4%	0.0%	0.0%	3.0%		
หนังสือหน้าเที่ยว / นิตยสาร / วารสาร						
จำนวน	21	0	0	21	6.40*	0.04
% อายุ	10.2%	0.0%	0.0%	8.9%		
ป้ายโฆษณา						
จำนวน	25	2	0	27	3.64	0.16
% อายุ	12.1%	7.4%	0.0%	11.4%		

ตาราง 25 (ต่อ)

สื่อที่ทราบข่าวหรือกิจกรรมเกี่ยวกับ การท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติ ภูผายล	อายุ			รวม	Chi- Square	Sig. (2-sided)
	ไม่เกิน 20 ปี	21 - 30 ปี	51 - 60 ปี			
โบรชัวร์/ แผ่นพับ / แผ่นปลิว / โปสเตอร์						
จำนวน	14	2	0	16	0.87	0.65
% อายุ	6.8%	7.4%	0.0%	6.8%		
คนรู้จักแนะนำ (เช่น เพื่อน / ครู อาจารย์)						
จำนวน	63	18	0	81	7.49*	0.02
% อายุ	30.6%	66.7%	0.0%	34.3%		
การประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานด้าน การท่องเที่ยว						
จำนวน	21	0	0	21	6.40*	0.04
% อายุ	10.2%	0.0%	0.0%	8.9%		
เว็บไซต์						
จำนวน	13	3	3	19	17.62*	0.00
% อายุ	6.3%	11.1%	100.0%	8.1%		
รวม						
จำนวน	206	27	3	236		
% อายุ	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%		

* มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

จากตาราง 25 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับลักษณะพฤติกรรม
การเดินทางท่องเที่ยวด้านสื่อที่ทราบข่าวหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติ
ภูผายล เมื่อใช้สถิติ Chi-Square test (χ^2) ในการทดสอบพบว่า มีค่าความน่าจะเป็น Sig.(2-
sided) <0.05 นั่นคือ ปฏิเสธสมมุติฐานหลัก (H_0) และยอมรับสมมุติฐานรอง (H_1) หมายความว่า
อายุ มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านสื่อวิทยุ หนังสือพิมพ์ /

นิตยสาร/วารสาร คนรู้จักแนะนำ (เช่น เพื่อน/ครู อาจารย์) การประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานด้านการท่องเที่ยว และเว็บไซต์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สื่อนอกนั้นไม่มีความสัมพันธ์ โดยส่วนใหญ่ทราบจากคนรู้จักแนะนำ (เช่น เพื่อน/ครู อาจารย์) ร้อยละ 34.3 ซึ่งมีอายุระหว่าง 21 - 30 ปี มากที่สุด ร้อยละ 66.7

3. การศึกษา

3.1 การศึกษา มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านยานพาหนะที่เดินทางมา

H_0 : การศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านยานพาหนะที่เดินทางมา

H_1 : การศึกษา มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านยานพาหนะที่เดินทางมา

ตาราง 26 แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านยานพาหนะที่เดินทางมา

ยานพาหนะที่เดินทางมา	การศึกษา					รวม	Chi-Square	Sig. (2-sided)
	มัธยมศึกษาตอนต้น	มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	อนุปริญญา/ปวส.	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี			
รถยนต์ส่วนตัว								
จำนวน	13	0	3	11	3	30		
% การศึกษา	44.8%	0.0%	100.0%	50.0%	100.0%	23.4%		
รถจักรยานยนต์ส่วนตัว								
จำนวน	16	30	0	11	0	57	80.49*	0.00
% การศึกษา	55.2%	42.3%	0.0%	50.0%	0.0%	44.5%		
รถยนต์ของบริษัททัวร์								
จำนวน	0	41	0	0	0	41		
% การศึกษา	0.0%	57.7%	0.0%	0.0%	0.0%	32.0%		
รวม								
จำนวน	29	71	3	22	3	128		
% การศึกษา	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%		

* มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

จากตาราง 26 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับลักษณะพฤติกรรม การเดินทางท่องเที่ยวด้านยานพาหนะที่เดินทางมา เมื่อใช้สถิติ Chi-Square test (χ^2) ในการทดสอบพบว่า มีค่าความน่าจะเป็น Sig.(2-sided) <0.05 นั่นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า การศึกษา มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรม การเดินทางท่องเที่ยวด้านยานพาหนะที่เดินทางมา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยส่วนใหญ่มารถจักรยานยนต์ส่วนตัว ร้อยละ 44.5 ซึ่งเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มากที่สุด ร้อยละ 55.2

3.2 การศึกษา มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้าน จำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทาง

H_0 : การศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยว ด้านจำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทาง

H_1 : การศึกษา มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้าน จำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทาง

ตาราง 27 แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับลักษณะพฤติกรรม การเดินทางท่องเที่ยวด้านจำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทาง

จำนวนสมาชิก ที่ร่วมเดินทาง	การศึกษา					รวม	Chi- Square	Sig. (2- sided)
	มัธยมศึกษา ตอนต้น	มัธยมศึกษา ตอนปลาย/ ปวช.	อนุปริญญา/ ปวส.	ปริญญา ตรี	สูงกว่า ปริญญา ตรี			
เดินทางคนเดียว								
จำนวน	0	1	0	1	0	2		
% การศึกษา	0.0%	1.4%	0.0%	4.5%	0.0%	1.6%		
2 - 4 คน								
จำนวน	2	4	0	18	3	27	117.29*	0.00
% การศึกษา	6.9%	5.6%	0.0%	81.8%	100.0%	21.1%		
5 - 7 คน								
จำนวน	20	13	0	0	0	33		
% การศึกษา	69.0%	18.3%	0.0%	0.0%	0.0%	25.8%		

ตาราง 27 (ต่อ)

จำนวนสมาชิก ที่ร่วมเดินทาง	การศึกษา					รวม	Chi- Square	Sig. (2- sided)
	มัธยมศึกษา ตอนต้น	มัธยมศึกษา ตอนปลาย / ปวช.	อนุปริญญา / ปวส.	ปริญญา ตรี	สูงกว่า ปริญญา ตรี			
8 - 10 คน								
จำนวน	4	27	3	0	0	34		
% การศึกษา	13.8%	38.0%	100.0%	0.0%	0.0%	26.6%		
11 คนขึ้นไป								
จำนวน	3	26	0	3	0	32		
% การศึกษา	10.3%	36.6%	0.0%	13.6%	0.0%	25.0%		
รวม								
จำนวน	29	71	3	22	3	128		
% การศึกษา	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%		

* มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

จากตาราง 27 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับลักษณะพฤติกรรม
การเดินทางท่องเที่ยวด้านจำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทาง เมื่อใช้สถิติ Chi-Square test (χ^2) ใน
การทดสอบพบว่า มีค่าความน่าจะเป็น Sig.(2-sided) <0.05 นั่นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก
(H_0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า การศึกษา มีความสัมพันธ์กับลักษณะ
พฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านจำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ 0.05 โดยส่วนใหญ่มาระหว่าง 8 - 10 คน ร้อยละ 26.6 ซึ่งเรียนในระดับอนุปริญญา /
ปวส. มากที่สุด ร้อยละ 100.0

3.3 การศึกษา มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านลักษณะในการเดินทางท่องเที่ยว

H_0 : การศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านลักษณะในการเดินทางท่องเที่ยว

H_1 : การศึกษา มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านลักษณะในการเดินทางท่องเที่ยว

ตาราง 28 แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านลักษณะในการเดินทางท่องเที่ยว

ลักษณะในการเดินทางท่องเที่ยว	การศึกษา					รวม	Chi-Square	Sig.(2-sided)
	มัธยมศึกษาตอนต้น	มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.	อนุปริญญา / ปวส.	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี			
ครอบครัว								
จำนวน	0	0	3	7	3	13		
% การศึกษา	0.0%	0.0%	100.0%	31.8%	100.0%	10.2%		
กลุ่มเพื่อน								
จำนวน	29	0	0	5	0	34	185.84*	0.00
% การศึกษา	100.0%	0.0%	0.0%	22.7%	0.0%	26.6%		
มาพร้อมกับสถาบันการศึกษา								
จำนวน	0	71	0	10	0	81		
% การศึกษา	0.0%	100.0%	0.0%	45.5%	0.0%	63.3%		
รวม								
จำนวน	29	71	3	22	3	128		
% การศึกษา	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%		

* มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

จากตาราง 28 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านลักษณะในการเดินทางท่องเที่ยว เมื่อใช้สถิติ Chi-Square test (χ^2)

ในการทดสอบพบว่า มีค่าความน่าจะเป็น Sig.(2-sided) <0.05 นั่นคือ ปฏิเสธสมมุติฐานหลัก (H_0) และยอมรับสมมุติฐานรอง (H_1) หมายความว่า การศึกษา มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวทางด้านลักษณะในการเดินทางท่องเที่ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยส่วนใหญ่มาพร้อมกับสถาบันการศึกษา ร้อยละ 63.3 ซึ่งเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.มากที่สุด ร้อยละ 100.0

3.4 การศึกษา มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านวัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยว

H_0 : การศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านวัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยว

H_1 : การศึกษา มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านวัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยว

ตาราง 29 แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านวัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยว

วัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยว	การศึกษา					รวม	Chi-Square	Sig. (2-sided)
	มัธยมศึกษาตอนต้น	มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.	อนุปริญญา / ปวส.	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี			
พักผ่อน								
จำนวน	0	0	0	5	3	8		
% การศึกษา	0.0%	0.0%	0.0%	22.7%	100.0%	6.3%		
สัมพันธ์ธรรมชาติ								
จำนวน	0	1	0	17	0	18		
% การศึกษา	0.0%	1.4%	0.0%	77.3%	0.0%	14.1%		
							286.78*	0.00
ศึกษาหาความรู้								
จำนวน	0	70	0	0	0	70		
% การศึกษา	0.0%	98.6%	0.0%	0.0%	0.0%	54.7%		
ผจญภัย								
จำนวน	2	0	0	0	0	2		
% การศึกษา	6.9%	0.0%	0.0%	0.0%	0.0%	1.6%		

ตาราง 29 (ต่อ)

วัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยว	การศึกษา					รวม	Chi-Square	Sig. (2-sided)
	มัธยมศึกษาตอนต้น	มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.	อนุปริญญา / ปวส.	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี			
ออกกำลังกาย								
จำนวน	27	0	3	0	0	30		
% การศึกษา	93.1%	0.0%	100.0%	0.0%	0.0%	23.4%		
รวม								
จำนวน	29	71	3	22	3	128		
% การศึกษา	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%		

* มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

จากตาราง 29 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษา กับลักษณะพฤติกรรม การเดินทางท่องเที่ยวด้านวัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยว เมื่อใช้สถิติ Chi-Square test (χ^2) ในการทดสอบพบว่า มีค่าความน่าจะเป็น Sig.(2-sided) < 0.05 นั่นคือ ปฏิเสธสมมุติฐานหลัก (H_0) และยอมรับสมมุติฐานรอง (H_1) หมายความว่า การศึกษา มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านวัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยส่วนใหญ่มาเพื่อศึกษาหาความรู้ ร้อยละ 54.7 ซึ่งเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช. มากที่สุด ร้อยละ 98.6

3.5 การศึกษา มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านสื่อที่ทราบข่าวหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล

H_0 : การศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านสื่อที่ทราบข่าวหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล

H_1 : การศึกษา มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านสื่อที่ทราบข่าวหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล

ตาราง 30 แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับลักษณะพฤติกรรม
การเดินทางท่องเที่ยวด้านสื่อที่ทราบข่าวหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการ
การท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล

สื่อที่ทราบข่าวหรือ กิจกรรมเกี่ยวกับการ ท่องเที่ยวของอุทยาน แห่งชาติภูผายล	การศึกษา					รวม	Chi- Square	Sig. (2- sided)
	มัธยมศึกษา ตอนต้น	มัธยมศึกษา ตอนปลาย / ปวช.	อนุปริญญา / ปวส.	ปริญญา ตรี	สูงกว่า ปริญญาตรี			
โทรทัศน์								
จำนวน	5	7	0	0	0	12	5.03	0.28
% การศึกษา	8.9%	5.2%	0.0%	0.0%	0.0%	5.1%		
วิทยุ								
จำนวน	13	16	3	0	0	32	23.64*	0.00
% การศึกษา	23.2%	11.9%	14.3%	0.0%	0.0%	13.6%		
หนังสือพิมพ์								
จำนวน	1	6	0	0	0	7	3.07	0.55
% การศึกษา	1.8%	4.5%	0.0%	0.0%	0.0%	3.0%		
หนังสือแนะนำ / นิตยสาร / วารสาร								
จำนวน	3	15	3	0	0	21	22.12*	0.00
% การศึกษา	5.4%	11.2%	14.3%	0.0%	0.0%	8.9%		
ป้ายโฆษณา								
จำนวน	7	17	3	0	0	27	18.41*	0.00
% การศึกษา	12.5%	12.7%	14.3%	0.0%	0.0%	11.4%		
โบรชัวร์/ แผ่นพับ / แผ่น ปลิว / โปสเตอร์								
จำนวน	4	9	3	0	0	16	24.62*	0.00
% การศึกษา	7.1%	6.7%	14.3%	0.0%	0.0%	6.8%		
คนรู้จักแนะนำ (เช่น เพื่อน / ครู อาจารย์)								
จำนวน	17	43	3	15	3	81	4.21	0.38
% การศึกษา	30.4%	32.1%	14.3%	68.2%	100.0%	34.3%		

ตาราง 30 (ต่อ)

สื่อที่ทราบข่าวหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล	การศึกษา					รวม	Chi-Square	Sig. (2-sided)
	มัธยมศึกษาตอนต้น	มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	อนุปริญญา/ปวส.	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี			
การประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานด้านการท่องเที่ยว								
จำนวน	5	13	3	0	0	21	20.39*	0.00
%	8.9%	9.7%	14.3%	0.0%	0.0%	8.9%		
การศึกษา								
เว็บไซต์								
จำนวน	1	8	3	7	0	19	26.45*	0.00
%	1.8%	6.0%	14.3%	31.8%	0.0%	8.1%		
การศึกษา								
หนังสือพิมพ์								
จำนวน	1	6	0	0	0	7	4.21	0.38
%	1.8%	4.5%	0.0%	0.0%	0.0%	3.0%		
การศึกษา								
รวม								
จำนวน	56	134	21	22	3	236		
%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%		
การศึกษา								

* มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

จากตาราง 30 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษา กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านสื่อที่ทราบข่าวหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล เมื่อใช้สถิติ Chi-Square test (χ^2) ในการทดสอบพบว่า มีค่าความน่าจะเป็น Sig.(2-sided) < 0.05 นั่นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า การศึกษา มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านสื่อวิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร / วารสาร, ป้ายโฆษณา โบรชัวร์/ แผ่นพับ / แผ่นปลิว / โปสเตอร์ การประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานด้านการท่องเที่ยว และเว็บไซต์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สื่ออื่นนั้นไม่มีความสัมพันธ์ โดยส่วน

ใหญ่ทราบจากคนรู้จักแนะนำ (เช่น เพื่อน / ครู อาจารย์) ร้อยละ 34.3 ซึ่งมีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมากที่สุด ร้อยละ 100.0

4. อาชีพ

4.1 อาชีพ มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านยานพาหนะที่เดินทางมา

H_0 : อาชีพ ไม่มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านยานพาหนะที่เดินทางมา

H_1 : อาชีพ มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านยานพาหนะที่เดินทางมา

ตาราง 31 แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านยานพาหนะที่เดินทางมา

ยานพาหนะที่เดินทางมา	อาชีพ				รวม	Chi-Square	Sig. (2-sided)
	รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	บริษัทเอกชน	เกษตรกร	นักเรียน / นักศึกษา			
รถยนต์ส่วนบุคคล							
จำนวน	6	8	2	14	30		
% อาชีพ	75.0%	44.4%	100.0%	14.0%	23.4%		
รถจักรยานยนต์ส่วนบุคคล							
จำนวน	2	9	0	46	57		
% อาชีพ	25.0%	50.0%	0.0%	46.0%	44.5%		
รถยนต์ของบริษัททัวร์							
จำนวน	0	1	0	40	41		
% อาชีพ	0.0%	5.6%	0.0%	40.0%	32.0%		
รวม							
จำนวน	8	18	2	100	128		
% อาชีพ	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%		

* มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

จากตาราง 31 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านยานพาหนะที่เดินทางมา เมื่อใช้สถิติ Chi-Square test (χ^2) ในการทดสอบพบว่า มีค่าความน่าจะเป็น Sig.(2-sided) <0.05 นั่นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า อาชีพ มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านยานพาหนะที่เดินทางมา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยส่วนใหญ่มารดจักรยานยนต์ส่วนตัว ร้อยละ 44.5 ซึ่งมีอาชีพทำงานบริษัทเอกชนมากที่สุด ร้อยละ 50.0

4.2 อาชีพ มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านจำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทาง

H_0 : อาชีพ ไม่มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านจำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทาง

H_1 : อาชีพ มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านจำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทาง

ตาราง 32 แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านจำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทาง

จำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทาง	อาชีพ				รวม	Chi-Square	Sig. (2-sided)
	รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	บริษัทเอกชน	เกษตรกร	นักเรียน / นักศึกษา			
เดินทางคนเดียว							
จำนวน	0	2	0	0	2		
% อาชีพ	0.0%	11.1%	0.0%	0.0%	1.6%		
2 - 4 คน							
จำนวน	5	16	2	4	27	102.60*	0.00
% อาชีพ	62.5%	88.9%	100.0%	4.0%	21.1%		
5 - 7 คน							
จำนวน	0	0	0	33	33		
% อาชีพ	0.0%	0.0%	0.0%	33.0%	25.8%		

ตาราง 32 (ต่อ)

จำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทาง	อาชีพ				รวม	Chi-Square	Sig. (2-sided)
	รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	บริษัทเอกชน	เกษตรกร	นักเรียน / นักศึกษา			
8 - 10 คน							
จำนวน	0	0	0	34	34		
% อาชีพ	0.0%	0.0%	0.0%	34.0%	26.6%		
11 คนขึ้นไป							
จำนวน	3	0	0	29	32		
% อาชีพ	37.5%	0.0%	0.0%	29.0%	25.0%		
รวม							
จำนวน	8	18	2	100	128		
% อาชีพ	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%		

* มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

จากตาราง 32 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านจำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทาง เมื่อใช้สถิติ Chi-Square test (χ^2) ในการทดสอบพบว่า มีค่าความน่าจะเป็น Sig.(2-sided) <0.05 นั่นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า อาชีพ มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านจำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยส่วนใหญ่มา 8 - 10 คน ร้อยละ 26.6 ซึ่งมีอาชีพนักเรียน / นักศึกษามากที่สุด ร้อยละ 34.0

4.3 อาชีพ มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านลักษณะในการเดินทางท่องเที่ยว

H_0 : อาชีพ ไม่มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านลักษณะในการเดินทางท่องเที่ยว

H_1 : อาชีพ มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านลักษณะในการเดินทางท่องเที่ยว

ตาราง 33 แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับลักษณะพฤติกรรม
การเดินทางท่องเที่ยวด้านลักษณะในการเดินทางท่องเที่ยว

ลักษณะในการเดินทาง ท่องเที่ยว	อาชีพ				รวม	Chi- Square	Sig. (2- sided)
	รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	บริษัทเอกชน	เกษตรกร	นักเรียน / นักศึกษา			
ครอบครัว							
จำนวน	3	7	0	3	13		
% อาชีพ	37.5%	38.9%	0.0%	3.0%	10.2%		
กลุ่มเพื่อน							
จำนวน	2	3	2	27	34		
% อาชีพ	25.0%	16.7%	100.0%	27.0%	26.6%	34.33*	0.00
มาพร้อมกับสถาบันการศึกษา							
จำนวน	3	8	0	70	81		
% อาชีพ	37.5%	44.4%	0.0%	70.0%	63.3%		
รวม							
จำนวน	8	18	2	100	128		
% อาชีพ	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%		

* มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

จากตาราง 33 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านลักษณะในการเดินทางท่องเที่ยว เมื่อใช้สถิติ Chi-Square test (χ^2) ในการทดสอบพบว่า มีค่าความน่าจะเป็น Sig.(2-sided) <0.05 นั่นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า อาชีพ มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านลักษณะในการเดินทางท่องเที่ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยส่วนใหญ่มาพร้อมกับสถาบันการศึกษา ร้อยละ 63.3 ซึ่งมีอาชีพนักเรียน / นักศึกษามากที่สุด ร้อยละ 70.0

4.4 อาชีพ มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้าน
วัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยว

H_0 : อาชีพ ไม่มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้าน
วัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยว

H_1 : อาชีพ มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้าน
วัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยว

ตาราง 34 แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับลักษณะพฤติกรรม
การเดินทางท่องเที่ยวด้านวัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยว

วัตถุประสงค์ของการเดินทาง ท่องเที่ยว	อาชีพ					รวม	Chi- Square	Sig. (2- sided)
	รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	บริษัทเอกชน	เกษตรกร	นักเรียน / นักศึกษา				
พักผ่อน								
จำนวน	8	0	0	0	8			
% อาชีพ	100.0%	0.0%	0.0%	0.0%	6.3%			
สัมผัสธรรมชาติ								
จำนวน	0	18	0	0	18			
% อาชีพ	0.0%	100.0%	0.0%	0.0%	14.1%			
ศึกษาหาความรู้								
จำนวน	0	0	0	70	70			
% อาชีพ	0.0%	0.0%	0.0%	70.0%	54.7%			
ผจญภัย								
จำนวน	0	0	2	0	2			
% อาชีพ	0.0%	0.0%	100.0%	0.0%	1.6%			
ออกกำลังกาย								
จำนวน	0	0	0	30	30			
% อาชีพ	0.0%	0.0%	0.0%	30.0%	23.4%			
รวม								
จำนวน	8	18	2	100	128			
% อาชีพ	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%			

* มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

จากตาราง 34 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านวัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยว เมื่อใช้สถิติ Chi-Square test (χ^2) ในการทดสอบพบว่า มีค่าความน่าจะเป็น Sig.(2-sided) <0.05 นั่นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า อาชีพ มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านวัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยส่วนใหญ่มาเพื่อศึกษาหาความรู้ ร้อยละ 54.7 ซึ่งมีอาชีพนักเรียน / นักศึกษามากที่สุด ร้อยละ 70.0

4.5 อาชีพ มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านสื่อที่ทราบข่าวหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล

H_0 : อาชีพ ไม่มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านสื่อที่ทราบข่าวหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล

H_1 : อาชีพ มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านสื่อที่ทราบข่าวหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล

ตาราง 35 แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านสื่อที่ทราบข่าวหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล

สื่อที่ทราบข่าวหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล	อาชีพ					Chi-Square	Sig. (2-sided)
	รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	บริษัทเอกชน	เกษตรกร	นักเรียน / นักศึกษา	รวม		
โทรทัศน์							
จำนวน	0	0	2	10	12	22.07*	0.00
% อาชีพ	0.0%	0.0%	33.3%	4.9%	5.1%		
วิทยุ							
จำนวน	0	1	0	31	32	8.88*	0.03
% อาชีพ	0.0%	5.6%	0.0%	15.2%	13.6%		

ตาราง 35 (ต่อ)

สื่อที่ทราบข่าวหรือกิจกรรม เกี่ยวกับการท่องเที่ยวของ อุทยานแห่งชาติภูผายล	อาชีพ				รวม	Chi- Square	Sig. (2- sided)
	รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	บริษัทเอกชน	เกษตรกร	นักเรียน / นักศึกษา			
หนังสือพิมพ์							
จำนวน	0	0	0	7	7	2.07	0.56
% อาชีพ	0.0%	0.0%	0.0%	3.4%	3.0%		
หนังสือแนะนำเที่ยว / นิตยสาร / วารสาร							
จำนวน	0	0	0	21	21	7.03	0.07
% อาชีพ	0.0%	0.0%	0.0%	10.3%	8.9%		
ป้ายโฆษณา							
จำนวน	0	0	2	25	27	15.35*	0.00
% อาชีพ	0.0%	0.0%	33.3%	12.3%	11.4%		
โบรชัวร์/ แผ่นพับ / แผ่นปลิว / โปสเตอร์							
จำนวน	0	0	2	14	16	17.92*	0.00
% อาชีพ	0.0%	0.0%	33.3%	6.9%	6.8%		
คนรู้จักแนะนำ (เช่น เพื่อน/ ครู อาจารย์)							
จำนวน	3	15	0	63	81	8.85*	0.03
% อาชีพ	37.5%	83.3%	0.0%	30.9%	34.3%		
การประชาสัมพันธ์จาก หน่วยงานด้านการท่องเที่ยว							
จำนวน	0	0	0	21	21	7.03	0.07
% อาชีพ	0.0%	0.0%	0.0%	10.3%	8.9%		
เว็บไซต์							
จำนวน	5	2	0	12	19	15.56*	0.00
% อาชีพ	62.5%	11.1%	0.0%	5.9%	8.1%		
รวม							
จำนวน	8	18	6	204	236		
% อาชีพ	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%		

* มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

จากตาราง 35 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านสื่อที่ทราบข่าวหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล เมื่อใช้สถิติ Chi-Square test (χ^2) ในการทดสอบพบว่า มีค่าความน่าจะเป็น Sig.(2-sided) < 0.05 นั่นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า อาชีพมีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านสื่อโทรทัศน์ วิทยุ ป้ายโฆษณา โบรชัวร์/ แผ่นพับ / แผ่นปลิว / โปสเตอร์ คนรู้จักแนะนำ (เช่น เพื่อน / ครู อาจารย์) และเว็บไซต์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สื่อนอกนั้นไม่มีความสัมพันธ์ โดยส่วนใหญ่ทราบจากคนรู้จักแนะนำ (เช่น เพื่อน / ครู อาจารย์) ร้อยละ 34.3 ซึ่งอาชีพทำงานบริษัทเอกชนมากที่สุด ร้อยละ 83.3

5. รายได้

5.1 รายได้ มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านยานพาหนะที่เดินทางมา

H_0 : รายได้ ไม่มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านยานพาหนะที่เดินทางมา

H_1 : รายได้ มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านยานพาหนะที่เดินทางมา

ตาราง 36 แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านยานพาหนะที่เดินทางมา

ยานพาหนะที่เดินทางมา	รายได้					รวม	Chi-Square	Sig. (2-sided)
	ไม่เกิน 5,000 บาท	5,001 - 10,000 บาท	10,001 - 15,000 บาท	15,001 - 20,000 บาท	20,001 บาทขึ้นไป			
รถยนต์ส่วนตัว	จำนวน 12	7	3	6	2	30	39.10*	0.00
% รายได้	12.9%	46.7%	37.5%	100.0%	33.3%	23.4%		
รถจักรยานยนต์ส่วนตัว	จำนวน 46	2	5	0	4	57		
% รายได้	49.5%	13.3%	62.5%	0.0%	66.7%	44.5%		

ตาราง 36 (ต่อ)

ยานพาหนะที่เดินทางมา	รายได้					รวม	Chi-Square	Sig. (2-sided)
	ไม่เกิน 5,000 บาท	5,001 - 10,000 บาท	10,001 - 15,000 บาท	15,001 - 20,000 บาท	20,001 บาทขึ้นไป			
รถยนต์ของบริษัททัวร์								
จำนวน	35	6	0	0	0	41		
% รายได้	37.6%	40.0%	0.0%	0.0%	0.0%	32.0%		
รวม								
จำนวน	93	15	8	6	6	128		
% รายได้	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%		

* มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

จากตาราง 36 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านยานพาหนะที่เดินทางมา เมื่อใช้สถิติ Chi-Square test (χ^2) ในการทดสอบพบว่า มีค่าความน่าจะเป็น Sig.(2-sided) <0.05 นั่นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า รายได้ มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านยานพาหนะที่เดินทางมา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยส่วนใหญ่มารถจักรยานยนต์ส่วนตัว ร้อยละ 44.5 ซึ่งมีรายได้ตั้งแต่ 20,001 บาทขึ้นไปมากที่สุด ร้อยละ 66.7

5.2 รายได้ มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านจำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทาง

H_0 : รายได้ ไม่มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านจำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทาง

H_1 : รายได้ มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านจำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทาง

ตาราง 37 แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับลักษณะพฤติกรรม
การเดินทางท่องเที่ยวด้านจำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทาง

จำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทาง	รายได้					รวม	Chi-Square	Sig. (2-sided)
	ไม่เกิน 5,000 บาท	5,001 - 10,000 บาท	10,001 - 15,000 บาท	15,001 - 20,000 บาท	20,001 บาทขึ้นไป			
เดินทางคนเดียว								
จำนวน	0	1	0	0	1	2		
% รายได้	0.0%	6.7%	0.0%	0.0%	16.7%	1.6%		
2 - 4 คน								
จำนวน	4	7	8	3	5	27		
% รายได้	4.3%	46.7%	100.0%	50.0%	83.3%	21.1%		
5 - 7 คน								
จำนวน	28	5	0	0	0	33		
% รายได้	30.1%	33.3%	0.0%	0.0%	0.0%	25.8%	91.82*	0.00
8 - 10 คน								
จำนวน	32	2	0	0	0	34		
% รายได้	34.4%	13.3%	0.0%	0.0%	0.0%	26.6%		
11 คนขึ้นไป								
จำนวน	29	0	0	3	0	32		
% รายได้	31.2%	0.0%	0.0%	50.0%	0.0%	25.0%		
รวม								
จำนวน	93	15	8	6	6	128		
% รายได้	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%		

* มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

จากตาราง 37 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านจำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทาง เมื่อใช้สถิติ Chi-Square test (χ^2) ในการทดสอบพบว่า มีค่าความน่าจะเป็น Sig.(2-sided) <0.05 นั่นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า รายได้ มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านจำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

โดยส่วนใหญ่มีระหว่าง 8-10 คน ร้อยละ 26.6 ซึ่งมีรายได้ไม่เกิน 5,000 บาท มากที่สุด ร้อยละ 34.4

5.3 รายได้ มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านลักษณะในการเดินทางท่องเที่ยว

H_0 : รายได้ ไม่มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านลักษณะในการเดินทางท่องเที่ยว

H_1 : รายได้ มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านลักษณะในการเดินทางท่องเที่ยว

ตาราง 38 แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านลักษณะในการเดินทางท่องเที่ยว

ลักษณะในการเดินทางท่องเที่ยว	รายได้					รวม	Chi-Square	Sig. (2-sided)
	ไม่เกิน 5,000 บาท	5,001 - 10,000 บาท	10,001 - 15,000 บาท	15,001 - 20,000 บาท	20,001 บาทขึ้นไป			
ครอบครัว								
จำนวน	2	2	3	3	3	13		
% รายได้	2.2%	13.3%	37.5%	50.0%	50.0%	10.2%		
กลุ่มเพื่อน								
จำนวน	26	5	2	1	0	34		
% รายได้	28.0%	33.3%	25.0%	16.7%	0.0%	26.6%		
มาพร้อมกับสถาบันการศึกษา							35.55*	0.00
จำนวน	65	8	3	2	3	81		
% รายได้	69.9%	53.3%	37.5%	33.3%	50.0%	63.3%		
รวม								
จำนวน	93	15	8	6	6	128		
% รายได้	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%		

* มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

จากตาราง 38 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวที่วัดด้านลักษณะในการเดินทางท่องเที่ยว เมื่อใช้สถิติ Chi-Square test (χ^2) ในการทดสอบพบว่า มีค่าความน่าจะเป็น Sig.(2-sided) <0.05 นั่นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า รายได้ มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวที่วัดด้านลักษณะในการเดินทางท่องเที่ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยส่วนใหญ่มาพร้อมกับสถาบันการศึกษา ร้อยละ 63.3 ซึ่งมีรายได้ไม่เกิน 5,000 บาทมากที่สุด ร้อยละ 69.9

5.4 รายได้ มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวที่วัดวัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยว

H_0 : รายได้ ไม่มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวที่วัดวัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยว

H_1 : รายได้ มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวที่วัดวัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยว

ตาราง 39 แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวที่วัดวัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยว

วัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยว	รายได้					รวม	Chi-Square	Sig. (2-sided)
	ไม่เกิน 5,000 บาท	5,001 - 10,000 บาท	10,001 - 15,000 บาท	15,001 - 20,000 บาท	20,001 บาทขึ้นไป			
พักผ่อน								
จำนวน	0	2	0	6	0	8		
% รายได้	0.0%	13.3%	0.0%	100.0%	0.0%	6.3%		
สัมผัสธรรมชาติ								
จำนวน	0	4	8	0	6	18	219.70*	0.00
% รายได้	0.0%	26.7%	100.0%	0.0%	100.0%	14.1%		
ศึกษาหาความรู้								
จำนวน	65	5	0	0	0	70		
% รายได้	69.9%	33.3%	0.0%	0.0%	0.0%	54.7%		

ตาราง 39 (ต่อ)

วัตถุประสงค์ของการเดินทาง ท่องเที่ยว	รายได้					รวม	Chi- Square	Sig. (2- sided)
	ไม่เกิน 5,000 บาท	5,001 - 10,000 บาท	10,001 - 15,000 บาท	15,001 - 20,000 บาท	20,001 - บาทขึ้นไป			
ผจญภัย								
จำนวน	0	2	0	0	0	2		
% รายได้	0.0%	13.3%	0.0%	0.0%	0.0%	1.6%		
ออกกำลังกาย								
จำนวน	28	2	0	0	0	30		
% รายได้	30.1%	13.3%	0.0%	0.0%	0.0%	23.4%		
รวม								
จำนวน	93	15	8	6	6	128		
% รายได้	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%		

* มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

จากตาราง 39 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านวัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยว เมื่อใช้สถิติ Chi-Square test (χ^2) ในการทดสอบพบว่า มีค่าความน่าจะเป็น Sig.(2-sided) <0.05 นั่นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า รายได้ มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านวัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยส่วนใหญ่มาเพื่อศึกษาหาความรู้ ร้อยละ 54.7 ซึ่งมีรายได้ไม่เกิน 5,000 บาทมากที่สุด ร้อยละ 69.9

5.5 รายได้ มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้วยยานพาหนะหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล

H_0 : รายได้ ไม่มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้วยยานพาหนะหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล

H_1 : รายได้ มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้วยยานพาหนะหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล

ตาราง 40 แสดงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้วยยานพาหนะหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล

สื่อที่ทราบข่าวหรือกิจกรรม เกี่ยวกับการท่องเที่ยวของ อุทยานแห่งชาติภูผายล	รายได้					รวม	Chi- Square	Sig. (2- sided)
	ไม่เกิน 5,000 บาท	5,001 - 10,000 บาท	10,001 - 15,000 บาท	15,001 - 20,000 บาท	20,001 - บาทขึ้นไป			
โทรทัศน์								
จำนวน	10	2	0	0	0	12	2.55	0.64
% รายได้	5.3%	7.4%	0.0%	0.0%	0.0%	5.1%		
วิทยุ								
จำนวน	29	3	0	0	0	32	8.76	0.07
% รายได้	15.3%	11.1%	0.0%	0.0%	0.0%	13.6%		
หนังสือพิมพ์								
จำนวน	6	1	0	0	0	7	1.37	0.85
% รายได้	3.2%	3.7%	0.0%	0.0%	0.0%	3.0%		
หนังสือแนะนำเที่ยว / นิตยสาร / วารสาร								
จำนวน	19	2	0	0	0	21	5.13	0.28
% รายได้	10.1%	7.4%	0.0%	0.0%	0.0%	8.9%		
ป้ายโฆษณา								
จำนวน	23	4	0	0	0	27	6.37	0.17
% รายได้	12.2%	14.8%	0.0%	0.0%	0.0%	11.4%		

ตาราง 40 (ต่อ)

สื่อที่ทราบข่าวหรือกิจกรรม เกี่ยวกับการท่องเที่ยวของ อุทยานแห่งชาติภูผายล	รายได้					รวม	Chi- Square	Sig. (2- sided)
	ไม่เกิน 5,000 บาท	5,001 - 10,000 บาท	10,001 - 15,000 บาท	15,001 - 20,000 บาท	20,001 - บาทขึ้นไป			
โบรชัวร์/ แผ่นพับ / แผ่นปลิว / โปสเตอร์								
จำนวน	12	4	0	0	0	16	5.62	0.23
% รายได้	6.3%	14.8%	0.0%	0.0%	0.0%	6.8%		
คนรู้จักแนะนำ (เช่น เพื่อน / ครู อาจารย์)								
จำนวน	59	7	8	3	4	81	6.91	0.14
% รายได้	31.2%	25.9%	100.0%	50.0%	66.7%	34.3%		
การประชาสัมพันธ์จากหน่วยงาน ด้านการท่องเที่ยว								
จำนวน	20	1	0	0	0	21	6.73	0.15
% รายได้	10.6%	3.7%	0.0%	0.0%	0.0%	8.9%		
เว็บไซต์								
จำนวน	11	3	0	3	2	19	9.87*	0.04
% รายได้	5.8%	11.1%	0.0%	50.0%	33.3%	8.1%		
รวม								
จำนวน	189	27	8	6	6	236		
% รายได้	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%		

* มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

จากตาราง 40 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านสื่อที่ทราบข่าวหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล เมื่อใช้สถิติ Chi-Square test (χ^2) ในการทดสอบพบว่า มีค่าความน่าจะเป็น Sig.(2-sided) < 0.05 นั่นคือ ปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) และยอมรับสมมติฐานรอง (H_1) หมายความว่า รายได้ มีความสัมพันธ์กับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวด้านสื่อเว็บไซต์ เกี่ยวกับ

การท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สื่อนอกนั้นไม่มีความสัมพันธ์ โดยส่วนใหญ่ทราบจากรู้จักแนะนำ (เช่น เพื่อน / ครู อาจารย์) ร้อยละ 34.3 ซึ่งมีรายได้ตั้งแต่ 20,001 บาทขึ้นไปมากที่สุด ร้อยละ 66.7

ตอนที่ 6 ผลการวิเคราะห์สมมุติฐานข้อที่ 2 คือ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายลแตกต่างกันวิเคราะห์โดยใช้ t-test และ F-test

1. เพศ ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายลแตกต่างกัน

H_0 : เพศ ที่แตกต่างกัน ไม่มีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายลแตกต่างกัน

H_1 : เพศ ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายลแตกต่างกัน

ตาราง 41 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร จำแนกตามเพศ

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล	เพศ	Mean	S.D.	t	df	Sig. (2-tailed)
ด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม	ชาย	3.99	0.59	1.42	398	0.156
	หญิง	3.91	0.60			
ด้านการให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึก	ชาย	4.03	0.66	0.02	398	0.987
	หญิง	4.03	0.68			
ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	ชาย	4.08	0.66	0.92	398	0.358
	หญิง	4.02	0.70			
ด้านการส่งเสริมการตลาดและการนำเที่ยว	ชาย	4.13	0.70	0.91	398	0.366
	หญิง	4.06	0.77			

ตาราง 41 (ต่อ)

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว เชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล	เพศ	Mean	S.D.	t	df	Sig. (2-tailed)
ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และการบริการ	ชาย	4.13	0.72	1.40	398	0.162
	หญิง	4.02	0.77			
ด้านการส่งเสริมการลงทุน	ชาย	4.11	0.81	0.65	398	0.516
	หญิง	4.06	0.88			

* มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

จากตาราง 41 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร จำแนกตามเพศ โดยใช้การทดสอบทางสถิติ t-test เพื่อการทดสอบสมมติฐาน เนื่องจากค่า Sig.(2-tailed) > 0.05 จึงสรุปได้ว่า เพศที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายลไม่แตกต่างกันในทุก ๆ ด้าน คือ ด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม ด้านการให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึก ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการส่งเสริมการตลาดและการนำเที่ยว ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการบริการ และด้านการส่งเสริมการลงทุน

2. อายุ ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายลแตกต่างกัน

H_0 : อายุ ที่แตกต่างกัน ไม่มีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายลแตกต่างกัน

H_1 : อายุ ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายลแตกต่างกัน

ตาราง 42 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของ
ผู้ตอบแบบสอบถามต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศใน
อุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร จำแนกตามอายุ

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว เชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล	อายุ	Mean	S.D.	F	df	Sig. (2-tailed)
ด้านการจัดการทรัพยากรการ ท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม	ไม่เกิน 20 ปี	3.96	0.57	0.87	399	0.502
	21 - 30 ปี	4.03	0.61			
	31 - 40 ปี	3.89	0.59			
	41 - 50 ปี	3.97	0.56			
	51 - 60 ปี	3.85	0.66			
	61 ปีขึ้นไป	3.85	0.54			
ด้านการให้การศึกษาและสร้าง จิตสำนึก	ไม่เกิน 20 ปี	3.96	0.64	0.89	399	0.489
	21 - 30 ปี	4.08	0.69			
	31 - 40 ปี	4.03	0.69			
	41 - 50 ปี	4.07	0.65			
	51 - 60 ปี	3.95	0.73			
	61 ปีขึ้นไป	4.32	0.43			
ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	ไม่เกิน 20 ปี	3.97	0.57	1.69	399	0.136
	21 - 30 ปี	4.11	0.71			
	31 - 40 ปี	4.04	0.71			
	41 - 50 ปี	4.11	0.69			
	51 - 60 ปี	3.92	0.79			
	61 ปีขึ้นไป	4.48	0.33			

ตาราง 42 (ต่อ)

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว เชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล	อายุ	Mean	S.D.	F	df	Sig. (2-tailed)
ด้านการส่งเสริมการตลาดและการ นำเที่ยว	ไม่เกิน 20 ปี	3.98	0.61	1.68	399	0.138
	21 - 30 ปี	4.18	0.77			
	31 - 40 ปี	4.11	0.77			
	41 - 50 ปี	4.16	0.77			
	51 - 60 ปี	3.98	0.84			
	61 ปีขึ้นไป	4.48	0.43			
ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และการบริการ	ไม่เกิน 20 ปี	3.98	0.64	1.86	399	0.101
	21 - 30 ปี	4.16	0.77			
	31 - 40 ปี	4.08	0.78			
	41 - 50 ปี	4.18	0.75			
	51 - 60 ปี	3.89	0.87			
	61 ปีขึ้นไป	4.43	0.41			
ด้านการส่งเสริมการลงทุน	ไม่เกิน 20 ปี	3.92	0.68	3.30*	399	0.006
	21 - 30 ปี	4.21	0.86			
	31 - 40 ปี	4.13	0.91			
	41 - 50 ปี	4.20	0.84			
	51 - 60 ปี	3.83	1.03			
	61 ปีขึ้นไป	4.68	0.31			

* มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

จากตาราง 42 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร จำแนกตามอายุ โดยใช้การทดสอบทางสถิติ F-test เพื่อการทดสอบสมมติฐาน

เนื่องจากค่า Sig.(2-tailed) < 0.05 จึงสรุปได้ว่า อายุ ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายลแตกต่างกันในด้านการส่งเสริมการลงทุน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำผลการวิเคราะห์มาทดสอบต่อไปว่า ระดับความคิดเห็นในด้านการส่งเสริมการลงทุน จำแนกตามช่วงอายุใด ที่มีระดับความคิดเห็นแตกต่างกัน โดยใช้วิธีแบบ Scheffe ผลดังตาราง 43

ตาราง 43 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ตามวิธี Scheffe ของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร จำแนกตามอายุ

อายุ	Mean	ไม่เกิน 20	21 - 30	31 - 40	41 - 50	51 - 60	61 ปี	
		ปี	ปี	ปี	ปี	ปี	ขึ้นไป	
		3.92	4.21	4.13	4.20	3.83	4.68	
ด้านการส่งเสริมการลงทุน	ไม่เกิน 20 ปี	3.92	0.00	-0.29 (0.32)	-0.21 (0.73)	-0.28 (0.50)	0.09 (0.99)	-0.76 (0.18)
	21 - 30 ปี	4.21		0.00 (0.99)	0.08 (0.10)	0.38 (0.33)	-0.47 (0.70)	
	31 - 40 ปี	4.13			0.00 (0.99)	-0.07 (0.64)	0.30 (0.55)	
	41 - 50 ปี	4.20				0.00 (0.44)	0.37 (0.72)	
	51 - 60 ปี	3.83					0.00 (0.01)	
	61 ปีขึ้นไป	4.68						-0.85* (0.01)

* มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

จากตาราง 43 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ตามวิธี Scheffe ของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร จำแนกตามอายุ โดยใช้การทดสอบทางสถิติแบบ Scheffe เนื่องจากค่า Sig.(2-tailed) < 0.05 จึงสรุปได้ว่า กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีช่วงอายุตั้งแต่ 61 ปีขึ้นไป มีระดับความคิดเห็น เกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุน มากกว่า กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีช่วงอายุระหว่าง 51 - 60 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

และกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีช่วงอายุไม่เกิน 20 ปี มีระดับความคิดเห็น เกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุน ไม่แตกต่างกับ กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีช่วงอายุตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไป กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีช่วงอายุระหว่าง 21 - 30 ปี มีระดับความคิดเห็น เกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุน ไม่แตกต่างกับ กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีช่วงอายุตั้งแต่ 31 ปีขึ้นไป กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีช่วงอายุระหว่าง 31 - 40 ปี มีระดับความคิดเห็น เกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุน ไม่แตกต่างกับ กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีช่วงอายุตั้งแต่ 41 ปีขึ้นไป และกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีช่วงอายุระหว่าง 41 - 50 ปี มีระดับความคิดเห็น เกี่ยวกับการส่งเสริมการลงทุน ไม่แตกต่างกับ กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีช่วงอายุตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป

3. การศึกษา ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายลแตกต่างกัน

H_0 : การศึกษา ที่แตกต่างกัน ไม่มีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายลแตกต่างกัน

H_1 : การศึกษา ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายลแตกต่างกัน

ตาราง 44 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร จำแนกตามการศึกษา

แนวทางการพัฒนา	การศึกษา	Mean	S.D.	F	df	Sig. (2-tailed)
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในอุทยานแห่งชาติภูผายล	ต่ำกว่าประถมศึกษา	3.94	0.57			
	ประถมศึกษา	3.87	0.57			
	มัธยมศึกษาตอนต้น	3.98	0.58			
	มัธยมศึกษาตอน ปลาย / ปวช.	3.88	0.59	2.84*	399	0.010
	อนุปริญญา / ปวส.	4.08	0.68			
	ปริญญาตรี	4.10	0.66			
	สูงกว่าปริญญาตรี	4.53	0.36			
	ต่ำกว่าประถมศึกษา	4.07	0.65			
	ประถมศึกษา	3.97	0.71			
	มัธยมศึกษาตอนต้น	4.10	0.57			
	มัธยมศึกษาตอน ปลาย / ปวช.	3.90	0.71	1.99	399	0.066
	อนุปริญญา / ปวส.	4.15	0.61			
ปริญญาตรี	4.13	0.65				
สูงกว่าปริญญาตรี	4.48	0.52				

ตาราง 44 (ต่อ)

แนวทางการพัฒนา การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในอุทยานแห่งชาติภูผายล	การศึกษา	Mean	S.D.	F	df	Sig. (2-tailed)
ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	ต่ำกว่าประถมศึกษา	4.11	0.69	3.18*	399	0.005
	ประถมศึกษา	3.98	0.72			
	มัธยมศึกษาตอนต้น	4.14	0.66			
	มัธยมศึกษาตอน ปลาย / ปวช.	3.89	0.61			
	อนุปริญญา / ปวส.	4.23	0.61			
	ปริญญาตรี	4.14	0.71			
	สูงกว่าปริญญาตรี	4.67	0.37			
ด้านการส่งเสริมการตลาด และการนำเที่ยว	ต่ำกว่าประถมศึกษา	4.16	0.77	1.61	399	0.143
	ประถมศึกษา	4.07	0.78			
	มัธยมศึกษาตอนต้น	4.13	0.68			
	มัธยมศึกษาตอน ปลาย / ปวช.	3.96	0.70			
	อนุปริญญา / ปวส.	4.26	0.59			
	ปริญญาตรี	4.17	0.79			
	สูงกว่าปริญญาตรี	4.57	0.45			

ตาราง 44 (ต่อ)

แนวทางการพัฒนา การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในอุทยานแห่งชาติภูผายล	การศึกษา	Mean	S.D.	F	df	Sig. (2-tailed)
ด้านการพัฒนาโครงสร้าง พื้นฐานและการบริการ	ต่ำกว่าประถมศึกษา	4.19	0.76	2.68*	399	0.015
	ประถมศึกษา	4.00	0.79			
	มัธยมศึกษาตอนต้น	4.18	0.69			
	มัธยมศึกษาตอน ปลาย / ปวช.	3.89	0.72			
	อนุปริญญา / ปวส.	4.30	0.61			
	ปริญญาตรี	4.19	0.78			
	สูงกว่าปริญญาตรี	4.50	0.45			
ด้านการส่งเสริมการลงทุน	ต่ำกว่าประถมศึกษา	4.26	0.84	2.71*	399	0.014
	ประถมศึกษา	4.03	0.92			
	มัธยมศึกษาตอนต้น	4.16	0.83			
	มัธยมศึกษาตอน ปลาย / ปวช.	3.85	0.78			
	อนุปริญญา / ปวส.	4.29	0.58			
	ปริญญาตรี	4.23	0.86			
	สูงกว่าปริญญาตรี	4.45	0.59			

* มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

จากตาราง 44 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร จำแนกตามการศึกษา โดยใช้การทดสอบทางสถิติ F-test เพื่อการทดสอบสมมุติฐาน เนื่องจากค่า Sig.(2-tailed) < 0.05 จึงสรุปได้ว่า การศึกษา ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร แตกต่างกัน ในด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการ

พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการบริการ และด้านการส่งเสริมการลงทุน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำผลการวิเคราะห์มาทดสอบต่อไปว่า ระดับความคิดเห็นในด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการบริการ และด้านการส่งเสริมการลงทุน จำแนกตามช่วงการศึกษาใดที่มีระดับความคิดเห็นแตกต่างกัน โดยใช้วิธีแบบ Scheffe ผลดังตาราง 45

ตาราง 45 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ตามวิธี Scheffe ของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนครด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม จำแนกตามการศึกษา

การศึกษา	Mean	ด้านการศึกษา						
		ต่ำกว่า ประถมศึกษา	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา ตอนต้น	มัธยมศึกษาตอน ปลาย / ปวช.	อนุปริญญา / ปวส.	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี
		3.94	3.87	3.98	3.88	4.08	4.10	4.53
ต่ำกว่า ประถมศึกษา	3.94	0.00	0.07 (0.99)	-0.04 (1.00)	0.06 (0.99)	-0.14 (0.99)	-0.16 (0.92)	-0.59 (0.18)
ประถมศึกษา	3.87		0.00	-0.11 (0.96)	-0.01 (1.00)	-0.21 (0.97)	-0.23 (0.58)	-0.66* (0.00)
มัธยมศึกษา ตอนต้น	3.98			0.00	0.10 (0.96)	-0.10 (1.00)	-0.12 (0.97)	-0.55 (0.25)
มัธยมศึกษา ตอนปลาย / ปวช.	3.88				0.00	-0.20 (0.98)	-0.22 (0.59)	-0.65* (0.00)

* มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

จากตาราง 45 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ตามวิธี Scheffe ของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร จำแนกตามการศึกษา โดยใช้การทดสอบทางสถิติแบบ Scheffe เนื่องจากค่า Sig.(2-tailed) < 0.05 จึงสรุปได้ว่า กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษา

ตาราง 46 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ตามวิธี Scheffe ของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน จำแนกตามการศึกษา

การศึกษา	Mean	ต่ำกว่า ประถมศึกษา	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา ตอนต้น	มัธยมศึกษาตอน ปลาย / ปวช.	อนุปริญญา / ปวส.	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี
		4.11	3.98	4.14	3.89	4.23	4.14	4.67
ต่ำกว่า ประถมศึกษา	4.11	0.00	0.13 (0.97)	-0.03 (1.00)	0.22 (0.66)	-0.12 (0.99)	-0.03 (1.00)	-0.56 (0.42)
ประถมศึกษา	3.98		0.00	-0.16 (0.89)	0.09 (0.98)	-0.25 (0.97)	-0.16 (0.95)	-0.69 (0.15)
มัธยมศึกษา ตอนต้น	4.14			0.00	0.25 (0.39)	-0.09 (1.00)	0.00 (1.00)	-0.53 (0.47)
มัธยมศึกษา ตอนปลาย / ปวช.	3.89				0.00	-0.34 (0.86)	-0.25 (0.63)	-0.78* (0.04)
อนุปริญญา / ปวส.	4.23					0.00	0.09 (1.00)	-0.44 (0.89)
ปริญญาตรี	4.14						0.00	-0.53 (0.53)
สูงกว่าปริญญา ตรี	4.67							0.00

* มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

จากตาราง 46 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ตามวิธี Scheffe ของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร จำแนกตามการศึกษา โดยใช้การทดสอบทางสถิติแบบ Scheffe เนื่องจากค่า Sig.(2-tailed) < 0.05 จึงสรุปได้ว่า กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนมากกว่ากลุ่ม

ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

และกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับต่ำกว่าประถมศึกษา มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ไม่แตกต่างกับกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช. อนุปริญญา / ปวส. ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี และกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ไม่แตกต่างกับกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช. อนุปริญญา / ปวส. ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี และกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ไม่แตกต่างกับกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช. อนุปริญญา / ปวส. ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี และกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ไม่แตกต่างกับกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา / ปวส. และปริญญาตรี และกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา / ปวส. มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ไม่แตกต่างกับ กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี และกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ไม่แตกต่างกับกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี

ตาราง 47 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ตามวิธี Scheffe ของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการบริการ จำแนกตามการศึกษา

การศึกษา	Mean	ต่ำกว่า ประถมศึกษา	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา ตอนต้น	มัธยมศึกษาตอน ปลาย / ปวช.	อนุปริญญา / ปวส.	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี
		4.19	4.00	4.18	3.89	4.30	4.19	4.50
ต่ำกว่า ประถมศึกษา	4.19	0.00	0.19 (0.88)	0.01 (1.00)	0.30 (0.39)	-0.11 (1.00)	0.00 (1.00)	-0.31 (0.96)
ประถมศึกษา	4.00		0.00	-0.18 (0.87)	0.11 (0.98)	-0.30 (0.95)	-0.19 (0.93)	-0.50 (0.66)
มัธยมศึกษา ตอนต้น	4.18			0.00	0.29* (0.03)	-0.12 (1.00)	-0.01 (1.00)	-0.32 (0.95)
มัธยมศึกษา ตอนปลาย / ปวช.	3.89				0.00	-0.41 (0.79)	-0.30 (0.52)	-0.61 (0.39)
อนุปริญญา / ปวส.	4.30					0.00	0.11 (1.00)	-0.20 (0.99)
ปริญญาตรี	4.19						0.00	-0.31 (0.96)
สูงกว่า ปริญญาตรี	4.50							0.00

* มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

จากตาราง 47 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ตามวิธี Scheffe ของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร จำแนกตามการศึกษา โดยใช้การทดสอบทางสถิติแบบ Scheffe เนื่องจากค่า Sig.(2-tailed) < 0.05 จึงสรุปได้ว่า กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการ

ตาราง 48 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ตามวิธี Scheffe ของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติกุยมาล จังหวัดสกลนคร ด้านการส่งเสริมการลงทุน จำแนกตามการศึกษา

การศึกษา	Mean	ต่ำกว่า ประถมศึกษา	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา ตอนต้น	มัธยมศึกษาตอน ปลาย / ปวช.	อนุปริญญา / ปวส.	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี
		4.26	4.03	4.16	3.85	4.29	4.23	4.45
ต่ำกว่า ประถมศึกษา	4.26	0.00	0.23 (0.83)	0.10 (0.99)	0.41 (0.15)	-0.03 (1.00)	0.03 (1.00)	-0.19 (0.99)
ประถมศึกษา	4.03		0.00	-0.13 (0.98)	0.18 (0.88)	-0.26 (0.99)	-0.20 (0.94)	-0.42 (0.89)
มัธยมศึกษา ตอนต้น	4.16			0.00	0.31 (0.39)	-0.13 (1.00)	-0.07 (1.00)	-0.29 (0.98)
มัธยมศึกษาตอน ปลาย / ปวช.	3.85				0.00	-0.44 (0.84)	-0.38* (0.04)	-0.60 (0.58)
อนุปริญญา / ปวส.	4.29					0.00	0.06 (1.00)	-0.16 (1.00)
ปริญญาตรี	4.23						0.00	-0.22 (0.99)
สูงกว่าปริญญา ตรี	4.45							0.00

* มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

จากตาราง 48 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ตามวิธี Scheffe ของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติกุยมาล จังหวัดสกลนคร จำแนกตามการศึกษา โดยใช้การทดสอบทางสถิติแบบ Scheffe เนื่องจากค่า Sig.(2-tailed) < 0.05 จึงสรุปได้ว่า กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านการส่งเสริมการลงทุนมากกว่ากลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

และกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับต่ำกว่าประถมศึกษา มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านการส่งเสริมการลงทุน ไม่แตกต่างกับกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช. อนุปริญญา / ปวส.ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี และกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านการส่งเสริมการลงทุน ไม่แตกต่างกับกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช. อนุปริญญา / ปวส. ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี และกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านการส่งเสริมการลงทุน ไม่แตกต่างกับกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช. อนุปริญญา / ปวส. ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี และกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา / ปวส. และสูงกว่าปริญญาตรี และกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา / ปวส. มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านการส่งเสริมการลงทุน ไม่แตกต่างกับกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา / ปวส. และสูงกว่าปริญญาตรี และกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี และกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านการส่งเสริมการลงทุน ไม่แตกต่างกับกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี

4. อาชีพ ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายลแตกต่างกัน

H_0 : อาชีพ ที่แตกต่างกัน ไม่มีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายลแตกต่างกัน

H_1 : อาชีพ ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายลแตกต่างกัน

ตาราง 49 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของ
ผู้ตอบแบบสอบถามต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศใน
อุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร จำแนกตามอาชีพ

แนวทางการพัฒนาการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศใน อุทยานแห่งชาติภูผายล	อาชีพ	Mean	S.D.	F	df	Sig. (2-tailed)
ด้านการจัดการทรัพยากร การท่องเที่ยวและ สิ่งแวดล้อม	รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	4.05	0.67	2.38	399	0.052
	บริษัทเอกชน	4.19	0.65			
	ประกอบอาชีพส่วนตัว / ค้าขาย	4.03	0.55			
	เกษตรกร	3.89	0.58			
	นักเรียน / นักศึกษา	3.93	0.56			
ด้านการให้การศึกษาและ สร้างจิตสำนึก	รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	4.12	0.75	1.14	399	0.336
	บริษัทเอกชน	4.21	0.63			
	ประกอบอาชีพส่วนตัว / ค้าขาย	4.10	0.71			
	เกษตรกร	4.00	0.67			
	นักเรียน / นักศึกษา	3.97	0.64			
ด้านการมีส่วนร่วมของ ชุมชน	รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	4.11	0.79	1.58	399	0.178
	บริษัทเอกชน	4.29	0.59			
	ประกอบอาชีพส่วนตัว / ค้าขาย	4.10	0.68			
	เกษตรกร	4.03	0.71			
	นักเรียน / นักศึกษา	3.97	0.61			

ตาราง 49 (ต่อ)

แนวทางการพัฒนาการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศใน อุทยานแห่งชาติภูผายล	อาชีพ	Mean	S.D.	F	df	Sig. (2-tailed)
ด้านการส่งเสริมการตลาด และการนำเที่ยว	รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	4.08	0.80	2.20	399	0.068
	บริษัทเอกชน	4.35	0.62			
	ประกอบอาชีพส่วนตัว / ค้าขาย	4.24	0.76			
	เกษตรกร	4.11	0.76			
ด้านการพัฒนาโครงสร้าง พื้นฐานและการบริการ	นักเรียน / นักศึกษา	3.97	0.67	2.01	399	0.092
	รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	4.02	0.89			
	บริษัทเอกชน	4.34	0.57			
	ประกอบอาชีพส่วนตัว / ค้าขาย	4.24	0.71			
ด้านการส่งเสริมการลงทุน	เกษตรกร	4.08	0.77	3.44*	399	0.009
	นักเรียน / นักศึกษา	3.98	0.69			
	รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	3.85	1.06			
	บริษัทเอกชน	4.41	0.62			
	ประกอบอาชีพส่วนตัว / ค้าขาย	4.31	0.76			
	เกษตรกร	4.12	0.88			
	นักเรียน / นักศึกษา	3.95	0.75			

* มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

จากตาราง 49 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร จำแนกตามอาชีพ โดยใช้การทดสอบทางสถิติ F-test เพื่อการทดสอบสมมติฐาน เนื่องจากค่า Sig.(2-tailed) < 0.05 จึงสรุปได้ว่า อาชีพที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร แตกต่างกันในด้านการส่งเสริมการลงทุน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำผลการวิเคราะห์มาทดสอบต่อไปว่า ระดับความคิดเห็นในด้านการส่งเสริมการลงทุน จำแนกตามช่วงอาชีพใด ที่มีระดับความคิดเห็นแตกต่างกัน โดยใช้วิธีแบบ Scheffe ผลดังตาราง 50

ตาราง 50 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ตามวิธี Scheffe ของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	Mean	รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ		ประกอบอาชีพ ส่วนตัว / ค้าขาย		นักเรียน / นักศึกษา
		รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	บริษัทเอกชน	ส่วนตัว / ค้าขาย	เกษตรกร	
		3.85	4.41	4.31	4.12	3.95
ด้านการส่งเสริมการลงทุน	รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	3.85	0.00	-0.46 (0.29)	-0.27 (0.50)	-0.10 (0.98)
	บริษัทเอกชน	4.41	0.00	0.10 (0.99)	0.29 (0.50)	0.46* (0.00)
	ประกอบ อาชีพส่วนตัว / ค้าขาย	4.31		0.00	0.19 (0.88)	0.36 (0.36)
	เกษตรกร	4.12			0.00	0.17 (0.54)
นักเรียน / นักศึกษา	3.95					0.00

* มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

จากตาราง 50 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ตามวิธี Scheffe ของความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร จำแนกตามอาชีพ โดยใช้การทดสอบทางสถิติแบบ Scheffe เนื่องจากค่า Sig.(2-tailed) < 0.05 จึงสรุปได้ว่า กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพบริษัทเอกชน มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านการส่งเสริมการลงทุนมากกว่ากลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพนักเรียน / นักศึกษา และรับราชการ / รัฐวิสาหกิจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

และกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพรับราชการ / รัฐวิสาหกิจ มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านการส่งเสริมการลงทุน ไม่แตกต่างกับ กลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพประกอบอาชีพส่วนตัว / ค้าขาย เกษตรกร และนักเรียน / นักศึกษา และกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพบริษัทเอกชน มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านการส่งเสริมการลงทุน ไม่แตกต่างกับกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพประกอบอาชีพส่วนตัว / ค้าขาย และเกษตรกร และกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพส่วนตัว / ค้าขาย มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านการส่งเสริมการลงทุน ไม่แตกต่างกับกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพเกษตรกร และนักเรียน / นักศึกษา และกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพเกษตรกร มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านการส่งเสริมการลงทุน ไม่แตกต่างกับกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพนักเรียน / นักศึกษา

5. รายได้ ที่แตกต่างกัน มีความเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายลแตกต่างกัน

H_0 : รายได้ ที่แตกต่างกัน ไม่มีความเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายลแตกต่างกัน

H_1 : รายได้ ที่แตกต่างกัน มีความเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายลแตกต่างกัน

ตาราง 51 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร จำแนกตามรายได้

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล	รายได้	Mean	S.D.	F	df	Sig. (2-tailed)
ด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม	ไม่เกิน 5,000 บาท	3.93	0.58	0.74	399	0.562
	5,001 - 10,000 บาท	3.94	0.56			
	10,001 - 15,000 บาท	4.06	0.66			
	15,001 - 20,000 บาท	3.96	0.72			
	20,001 บาทขึ้นไป	4.13	0.60			
ด้านการให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึก	ไม่เกิน 5,000 บาท	4.00	0.66	0.66	399	0.622
	5,001 - 10,000 บาท	4.00	0.65			
	10,001 - 15,000 บาท	4.12	0.75			
	15,001 - 20,000 บาท	4.15	0.73			
	20,001 บาทขึ้นไป	4.14	0.63			
ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน	ไม่เกิน 5,000 บาท	4.02	0.66	0.71	399	0.586
	5,001 - 10,000 บาท	4.03	0.68			
	10,001 - 15,000 บาท	4.05	0.75			
	15,001 - 20,000 บาท	4.18	0.81			
	20,001 บาทขึ้นไป	4.25	0.62			

ตาราง 51 (ต่อ)

แนวทางการพัฒนาการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยาน แห่งชาติ ภูผายล	รายได้	Mean	S.D.	F	df	Sig. (2-tailed)
ด้านการส่งเสริมการตลาด และการนำเที่ยว	ไม่เกิน 5,000 บาท	4.06	0.72	0.50	399	0.733
	5,001 - 10,000 บาท	4.08	0.72			
	10,001 - 15,000 บาท	4.20	0.75			
	15,001 - 20,000 บาท	4.18	0.88			
	20,001 บาทขึ้นไป	4.21	0.66			
ด้านการพัฒนาโครงสร้าง พื้นฐานและการบริการ	ไม่เกิน 5,000 บาท	4.06	0.73	0.41	399	0.801
	5,001 - 10,000 บาท	4.08	0.75			
	10,001 - 15,000 บาท	4.03	0.80			
	15,001 - 20,000 บาท	4.20	0.89			
	20,001 บาทขึ้นไป	4.23	0.64			
ด้านการส่งเสริมการลงทุน	ไม่เกิน 5,000 บาท	4.08	0.80	0.18	399	0.946
	5,001 - 10,000 บาท	4.07	0.90			
	10,001 - 15,000 บาท	4.02	0.95			
	15,001 - 20,000 บาท	4.17	1.02			
	20,001 บาทขึ้นไป	4.19	0.67			

* มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

จากตาราง 51 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร จำแนกตามรายได้ โดยใช้การทดสอบทางสถิติ F-test เพื่อการทดสอบสมมุติฐาน เนื่องจากค่า Sig.(2-tailed) < 0.05 จึงสรุปได้ว่า รายได้ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายลไม่แตกต่างกันในทุก ๆ ด้าน

คือ ด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม ด้านการให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึก ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการส่งเสริมการตลาดและการนำเที่ยว ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการบริการ และด้านการส่งเสริมการลงทุน

บทที่ 5

บทสรุป

การวิจัย เรื่อง “แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษา อุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร” เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ซึ่งในที่นี้จะดำเนินการสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นประชาชนในท้องถิ่น ร้อยละ 66.25 รองลงมา คือ นักท่องเที่ยว ร้อยละ 32.00 และกลุ่มภาครัฐ/ภาคเอกชน ร้อยละ 1.75 เป็นเพศชาย ร้อยละ 50.50 และเพศหญิง ร้อยละ 49.50 มีอายุไม่เกิน 20 ปี ร้อยละ 27.50 มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช. ร้อยละ 26.25 ประกอบอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 44.50 รองลงมา คือ นักเรียน / นักศึกษา ร้อยละ 30.25 ส่วนใหญ่มีรายได้ไม่เกิน 5,000 บาท ร้อยละ 61.25

ข้อมูลลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร

กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้รถจักรยานยนต์ส่วนตัวเป็นยานพาหนะในการเดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร ร้อยละ 44.53 โดยมีจำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทางมาท่องเที่ยว ระหว่าง 8 - 10 คน ร้อยละ 26.56 ส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวพร้อมกับสถาบันการศึกษา ร้อยละ 63.28 ซึ่งมีวัตถุประสงค์ของการเดินทางมาท่องเที่ยวเพื่อศึกษาหาความรู้ ร้อยละ 54.69 และทราบข่าวหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายลจากสื่อคนรู้จักแนะนำ (เช่น เพื่อน / ครู อาจารย์) ร้อยละ 34.32

ข้อมูลความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร

ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร ภาพรวม อยู่ในระดับเห็นด้วย โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ ด้านการส่งเสริมการตลาดและการนำเที่ยว อยู่ในระดับเห็นด้วย รองลงมา คือ

ด้านการส่งเสริมการลงทุนและด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการบริการ อยู่ในระดับเห็นด้วย และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน อยู่ในระดับเห็นด้วย

ด้านการส่งเสริมการตลาดและการนำเที่ยว ภาพรวม อยู่ในระดับเห็นด้วย โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ จัดทำ ส่งเสริม และเผยแพร่รายการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล อยู่ในระดับเห็นด้วย รองลงมา คือ มีการรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้นักท่องเที่ยว อยู่ในระดับเห็นด้วย และปรับปรุงและพัฒนามาตรฐานการบริการนำเที่ยวและควบคุมพฤติกรรมนักท่องเที่ยวให้เป็นนักท่องเที่ยวที่ดี อยู่ในระดับเห็นด้วย

ด้านการส่งเสริมการลงทุน ภาพรวม อยู่ในระดับเห็นด้วย โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ สนับสนุนการลงทุนของธุรกิจชุมชนโดยลดข้อจำกัดทางด้านกฎระเบียบและกฎหมาย อยู่ในระดับเห็นด้วย รองลงมา คือ พัฒนารูปแบบการลงทุนที่ก่อให้เกิดผลตอบแทนที่ดี มีการกระจายรายได้ และการมีส่วนร่วมในการประกอบการ อยู่ในระดับเห็นด้วย และให้องค์กรพัฒนาเอกชนจัดหางบประมาณเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ อยู่ในระดับเห็นด้วย

ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการบริการ ภาพรวม อยู่ในระดับเห็นด้วย โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ มีการสนับสนุนการจัดบริการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนท้องถิ่น อยู่ในระดับเห็นด้วย รองลงมา คือ มีการสนับสนุนการรวมกลุ่มบริการในเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อยู่ในระดับเห็นด้วย และส่งเสริมการบริการที่มีคุณภาพโดยให้มีมาตรฐานสากลด้านคุณภาพที่สากลยอมรับ เช่น มาตรฐานระบบการบริหารงานคุณภาพ (ISO 9000) เป็นต้น และประสานให้ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศร่วมหรือเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริการการท่องเที่ยวและมีการกำหนดประเภท และมาตรฐานของโครงสร้างพื้นฐานและบริการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสม อยู่ในระดับเห็นด้วย

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ภาพรวม อยู่ในระดับเห็นด้วย โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ ให้องค์กรผู้รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยว เช่น กรมป่าไม้ จังหวัด ททท. เป็นผู้ประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องในชุมชน อยู่ในระดับเห็นด้วย รองลงมา คือ ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมทั้งมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและมีการกำหนดช่องทางในการจัดหาเงินทุนเพื่อดำเนินการจัดการโครงการที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างโปร่งใส อยู่ในระดับเห็นด้วย และจัดอบรมให้ความรู้ในบทบาทของชุมชนเพื่อการมีส่วนร่วมใน

กระบวนการท่องเที่ยวให้มากขึ้น และจัดให้มีระบบองค์กร กลไก เครื่องมือ และงบประมาณในการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง อยู่ในระดับเห็นด้วย

ด้านการให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึก ภาพรวม อยู่ในระดับเห็นด้วย โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ จัดให้มีข้อมูลเบื้องต้นพร้อมการปฐมนิเทศนักท่องเที่ยวก่อนเดินทางท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูผายล อยู่ในระดับเห็นด้วย รองลงมา คือ จัดฝึกอบรมสัมมนา เพื่อพัฒนาทักษะความรู้แก่นักลางที่เกี่ยวข้อและประชาชนในท้องถิ่น อยู่ในระดับเห็นด้วย และพัฒนาสื่อความหมายธรรมชาติ เช่น ป้ายสื่อความหมาย คู่มือท่องเที่ยว รวมทั้งจัดคนนำทางและมัคคุเทศก์ไว้รองรับโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วม อยู่ในระดับเห็นด้วย

ด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม ภาพรวม อยู่ในระดับเห็นด้วย โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับเห็นด้วย รองลงมา คือ จัดให้มีกิจกรรมและสื่อในการศึกษาเรียนรู้ทรัพยากรไว้รองรับการท่องเที่ยว อยู่ในระดับเห็นด้วย และมีการควบคุมการพัฒนาพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวด้านการใช้ประโยชน์ให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมในพื้นที่ อยู่ในระดับเห็นด้วย

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์หัวหน้าอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาอุทยานแห่งชาติภูผายลให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ด้านสถานที่ท่องเที่ยว

1. สถานที่ท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายลมีจำนวนมากแต่กระจายอยู่ห่างไกลกันไม่เป็นหมวดหมู่และยังขาดจุดขายโดดเด่นเพียงพอที่จะดึงดูดใจนักท่องเที่ยวได้ สถานที่ท่องเที่ยวสำคัญบางแห่งยังเข้าไม่ถึง หรือยังไม่ได้ประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวทราบ ทั้งนี้เนื่องจากยังขาดการเชื่อมโยงเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ให้สามารถจัดโปรแกรมหรือเส้นทางการท่องเที่ยวที่ต่อเนื่องกัน นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะรู้จักเฉพาะอ่างเก็บน้ำห้วยหวด เนื่องจากตั้งอยู่ใกล้กับบริเวณศูนย์บริการนักท่องเที่ยว จึงควรมีการประชาสัมพันธ์และเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวอื่นให้โดดเด่นเพิ่มเติมขึ้นมา

2. ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายลยังไม่ได้เรียบเรียงอย่างเป็นระบบขาดการรวบรวมจุดเด่นของสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่งไว้เป็นฐานข้อมูลที่สมบูรณ์ และยังมีแหล่งท่องเที่ยวที่ไม่ได้ประชาสัมพันธ์อีกจำนวนมาก โดยเฉพาะภาครัฐยังไม่ได้เข้ามาสนับสนุนอย่างเต็มที่ ดังนั้น จึงควรมีการสำรวจและจัดทำฐานข้อมูลจุดเด่นของสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่งซึ่งจะเป็นข้อมูลที่จะทำให้ได้รับงบประมาณในการดูแล รักษาสถานที่ท่องเที่ยวต่อไปด้วย

3. สถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งเสื่อมโทรม ขาดการดูแลรักษา นอกจากนั้นยังขาดการควบคุมสถานที่ท่องเที่ยวจากนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูผายล ทำให้สถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งมีเศษขยะ มูลฝอย

4. ขาดป้ายบอกทางและข้อมูลที่สำคัญของสถานที่ท่องเที่ยว นอกจากนั้นยังขาดป้ายประชาสัมพันธ์ที่จะเชื่อมโยงไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่น

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

1. สิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ที่จอดรถ ห้องน้ำ บ้านพักรับรอง ยังไม่ได้มาตรฐานเพียงพอที่จะบริการแก่นักท่องเที่ยวได้ โดยเฉพาะห้องน้ำมีจำนวนไม่เพียงพอ บ้านพักรับรองมีจำนวนแค่ 2 หลังซึ่งยังไม่เพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยวที่ต้องการมาพักผ่อนในบ้านพักรับรอง ดังนั้น จึงควรมีการเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น โดยภาครัฐควรจัดสรรงบประมาณส่วนหนึ่งเพื่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกและปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณโดยรอบอุทยานแห่งชาติภูผายล

2. การเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งไม่สะดวก โดยเฉพาะถนนบริเวณทางเข้าเขตอุทยานแห่งชาติภูผายลนั้นยังไม่ได้มาตรฐานดีพอ จึงควรปรับปรุงถนนภายในเขตอุทยานแห่งชาติภูผายลให้ได้มาตรฐานที่ดี

ด้านการประชาสัมพันธ์และการให้ข้อมูลการท่องเที่ยว

1. จังหวัดสกลนครมีเว็บไซต์ประชาสัมพันธ์จังหวัด แต่ไม่มีการปรับปรุงข้อมูลเป็นปัจจุบัน ข้อมูลในเว็บไซต์ตอบสนองกับการศึกษาและการปกครองมากกว่าการท่องเที่ยว ดังนั้น จึงควรต้องมีการจัดระบบการให้ข้อมูลทางเว็บไซต์ใหม่เพื่อให้สามารถนำมาใช้ในการประชาสัมพันธ์จูงใจสำหรับการท่องเที่ยวได้

2. ภาครัฐยังให้การสนับสนุนไม่เพียงพอ และขาดผู้นำภาครัฐที่จะดูแลด้านการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของจังหวัดสกลนคร อีกทั้งจังหวัดสกลนครจะเน้นให้ความสำคัญกับการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมากกว่าที่จะเน้นประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

3. ข้อมูลการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายลไม่กระจายไปในหน่วยงานท่องเที่ยวและกลุ่มเป้าหมายอย่างเพียงพอ เช่น โรงแรมและรีสอร์ทที่นักท่องเที่ยวเข้าพักไม่มีเอกสารข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวจังหวัดสกลนคร จึงทำให้นักท่องเที่ยวไม่ได้รับทราบข้อมูลการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล ดังนั้น ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว และกระจายข้อมูลไปยัง

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว หน่วยราชการ และเชื่อมโยงข้อมูลการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายลเข้าในประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของจังหวัดสกลนคร

ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล

1. ระบบการบริหารจัดการของอุทยานแห่งชาติภูผายลขาดการเชื่อมโยงแบบบูรณาการทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนในท้องถิ่น รวมทั้งขาดการเชื่อมโยงและดำเนินการให้สอดคล้องกันระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน

2. ประชาชนในท้องถิ่นยังขาดการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวทั้งในด้านการตัดสินใจ การแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ รวมถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล ซึ่งทางอุทยานแห่งชาติภูผายลก็ได้พยายามให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว เช่น จัดทำอาหารเพื่อมาบริการนักท่องเที่ยวที่มาพักผ่อนในอุทยานแห่งชาติภูผายล เนื่องจากบุคลากรของอุทยานแห่งชาติภูผายลมีไม่เพียงพอในการที่จะประกอบอาหารเพื่อบริการนักท่องเที่ยว ดังนั้น ทางอุทยานแห่งชาติภูผายลจึงควรที่จะให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ตัดสินใจ และแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายลด้วย

3. อุทยานแห่งชาติภูผายลขาดงบประมาณและเงินทุนหมุนเวียนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

4. บุคลากรของอุทยานแห่งชาติภูผายลยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนั้น จึงควรมีการฝึกอบรมให้กับบุคลากรเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้มากขึ้น

การวิเคราะห์สมมุติฐาน

ข้อมูลส่วนบุคคลกับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร

1. ลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร เกี่ยวกับยานพาหนะที่เดินทางมา จำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทาง และสื่อที่ทราบข่าวหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล คือ คนรู้จักแนะนำ (เช่น เพื่อน / ครู อาจารย์) มีความสัมพันธ์กับข้อมูลส่วนบุคคลด้านเพศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. ลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร เกี่ยวกับยานพาหนะที่เดินทางมา จำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทาง ลักษณะในการ

เดินทางท่องเที่ยว วัดอุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยวครั้งนี้ และสื่อที่ทราบข่าวหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล คือ วิทยุ หนังสือพิมพ์ / นิตยสาร / วารสาร คนรู้จักแนะนำ (เช่น เพื่อน / ครู อาจารย์) การประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานด้านการท่องเที่ยว และเว็บไซต์ มีความสัมพันธ์กับข้อมูลส่วนบุคคลด้านอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร เกี่ยวกับยานพาหนะที่เดินทางมา จำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทาง ลักษณะในการเดินทางท่องเที่ยว วัดอุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยวครั้งนี้ และสื่อที่ทราบข่าวหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล คือ วิทยุ หนังสือพิมพ์ / นิตยสาร / วารสาร ป้ายโฆษณา โบรชัวร์ / แผ่นพับ / แผ่นปลิว / โปสเตอร์ การประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานด้านการท่องเที่ยว และเว็บไซต์ มีความสัมพันธ์กับข้อมูลส่วนบุคคลด้านการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. ลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร เกี่ยวกับยานพาหนะที่เดินทางมา จำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทาง ลักษณะในการเดินทางท่องเที่ยว วัดอุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยวครั้งนี้ และสื่อที่ทราบข่าวหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล คือ โทรทัศน์ วิทยุ ป้ายโฆษณา โบรชัวร์ / แผ่นพับ / แผ่นปลิว / โปสเตอร์ คนรู้จักแนะนำ (เช่น เพื่อน / ครู อาจารย์) และเว็บไซต์ มีความสัมพันธ์กับข้อมูลส่วนบุคคลด้านอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5. ลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร เกี่ยวกับยานพาหนะที่เดินทางมา จำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทาง ลักษณะในการเดินทางท่องเที่ยว วัดอุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยวครั้งนี้ และสื่อที่ทราบข่าวหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล คือ เว็บไซต์ มีความสัมพันธ์กับข้อมูลส่วนบุคคลด้านรายได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อมูลส่วนบุคคลกับความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร

1. ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายลไม่แตกต่างกันในทุก ๆ ด้าน คือ ด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม ด้านการให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึก ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการส่งเสริมการตลาดและการนำเที่ยว ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการบริการ และด้านการส่งเสริมการลงทุน

2. ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายลแตกต่างกันในด้านการส่งเสริมการลงทุน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีช่วงอายุตั้งแต่ 61 ปีขึ้นไป มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านการส่งเสริมการลงทุนมากกว่ากลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีช่วงอายุระหว่าง 51 - 60 ปี

3. ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายลแตกต่างกันในด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการบริการ และด้านการส่งเสริมการลงทุน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนมากกว่ากลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ส่วนกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและปริญญาตรี มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการบริการและด้านการส่งเสริมการลงทุนมากกว่ากลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.

4. ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายลแตกต่างกันในด้านการส่งเสริมการลงทุน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพทำงานบริษัทเอกชน มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านการส่งเสริมการลงทุนมากกว่ากลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพนักเรียน / นักศึกษา และรับราชการ / รัฐวิสาหกิจ

5. ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายได้ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายลไม่แตกต่างกันในทุก ๆ ด้าน คือ ด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม ด้านการให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึก ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการส่งเสริมการตลาดและการนำเที่ยว ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการบริการ และด้านการส่งเสริมการลงทุน

อภิปรายผลการวิจัย

ความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติ ภูผายล จังหวัดสกลนคร

ด้านการส่งเสริมการตลาดและการนำเที่ยว จากผลการวิจัย พบว่าความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร ด้านการส่งเสริมการตลาดและการนำเที่ยว ส่วนใหญ่เห็นด้วยให้จัดทำ ส่งเสริม และเผยแพร่รายการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ปัจจุบันอุทยานแห่งชาติภูผายลยังไม่เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมาก ซึ่งโดยส่วนมากนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูผายลนั้นจะเป็นคนในท้องถิ่นและจังหวัดใกล้เคียง ดังนั้น ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ซึ่งเป็นคนในท้องถิ่นจึงมีความต้องการให้เพิ่มการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูผายลให้มากขึ้น เพื่อให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับรำไพพรรณ แก้วสุริยะ (ม.ป.ป., หน้า 5-8) ที่ได้เสนอแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนว่า ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวจะต้องประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวในท้องถิ่น โดยสรรหาความโดดเด่นของทรัพยากรในท้องถิ่นนำไปประชาสัมพันธ์และส่งเสริมการขายการท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปเที่ยวให้มากขึ้น เป็นการสร้างรายได้กระจายสู่ประชาชนที่ประกอบการในท้องถิ่น ตัวอย่างเช่น การหาผลิตภัณฑ์และกิจกรรมใหม่ ๆ ในแต่ละตำบล อันเป็นนโยบายของรัฐบาลปัจจุบันก็เพื่อการขยายฐาน สร้างรายได้เสริมให้กับท้องถิ่น

ด้านการส่งเสริมการลงทุน จากผลการวิจัย พบว่าความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร ด้านการส่งเสริมการลงทุน ส่วนใหญ่เห็นด้วยให้มีการสนับสนุนการลงทุนของธุรกิจชุมชนโดยลดข้อจำกัดทางด้านกฎระเบียบและกฎหมาย

ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการบริการ จากผลการวิจัย พบว่าความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการบริการ ส่วนใหญ่เห็นด้วยให้มีการสนับสนุนการจัดบริการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนท้องถิ่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งมีความต้องการที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูผายลให้มีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว เพราะเมื่อแหล่งท่องเที่ยวมีความพร้อมแล้วก็จะทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้ประชาชนในท้องถิ่นมีรายได้จากการบริการการท่องเที่ยวอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ

เฉลิมชัย ปัญญาดี (2543, บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษา เรื่องการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกในชุมชนได้วิเคราะห์และได้ข้อสรุป ร่วมกันว่าชุมชนต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชน

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน จากผลการวิจัย พบว่าความคิดเห็นของผู้ตอบ แบบสอบถามที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัด สกลนคร ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ส่วนใหญ่เห็นด้วยให้องค์กรผู้รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยว เช่น กรมป่าไม้ จังหวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นผู้ประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องในชุมชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าปัจจุบันประชาชนในท้องถิ่นยังขาดการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล ทั้งในด้านการตัดสินใจ การแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ รวมถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายลด้วย และยังไม่มีโอกาสเข้าไปดำเนิน กิจกรรมด้านการท่องเที่ยว จึงทำให้การรวมกลุ่มเป็นชมรมหรือสมาคมเพื่อประกอบการท่องเที่ยว ในอุทยานแห่งชาติภูผายลยังไม่เกิดขึ้น สาเหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากอุทยานแห่งชาติภูผายลยังไม่ เปิดโอกาสให้ประชาชนท้องถิ่นเข้าไปมีส่วนร่วมดำเนินการ เนื่องจากยังไม่มีความพร้อมในด้าน ของสถานที่ จึงทำให้ประชาชนในท้องถิ่นมีความต้องการที่จะมีส่วนร่วมในการการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล ซึ่งสอดคล้องกับบุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542, หน้า 46) ที่กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยมีการให้ ความรู้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องและให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการ เพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์แก่ ชุมชนท้องถิ่นและสร้างจิตสำนึกให้ทุกฝ่ายร่วมมือกันรับผิดชอบต่อระบบนิเวศอย่างยั่งยืน และยัง สอดคล้องกับรำไพพรรณ แก้วสุริยะ (ม.ป.ป., หน้า 5-8) ที่ได้เสนอแนวคิดการท่องเที่ยวอย่าง ยั่งยืนว่า ผู้รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวต้องประสานกับประชาคมในพื้นที่ องค์กรปกครอง ท้องถิ่น กลุ่มผู้ประกอบการท่องเที่ยว สถาบันการศึกษา สถาบันการศาสนา หน่วยงานราชการที่ รับผิดชอบในพื้นที่ ร่วมประชุมปรึกษาหารือ ทั้งการเพิ่มศักยภาพให้กับแหล่งท่องเที่ยว การประเมินผลกระทบการท่องเที่ยว การแก้ไขปัญหาที่เกิดจากผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและด้าน การตลาด โดยจัดการประชุมกันอย่างสม่ำเสมอ เพื่อร่วมปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน เป็นการลด ข้อขัดแย้งในผลประโยชน์ที่ต่างกัน เช่น การกำหนดราคาค่าบริการรถโดยสาร หรือรถรับจ้างใน ท้องถิ่นควรเป็นราคามาตรฐานเดียวกัน หรือการใช้ที่สาธารณะประโยชน์ การใช้น้ำดิบเพื่อบริโภค จากแหล่งเดียวกัน การจัดการขยะ การบำบัดน้ำเสียร่วมกัน เป็นต้น

ด้านการให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึก จากผลการวิจัย พบว่าความคิดเห็นของ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล

จังหวัดสกลนคร ด้านการให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึก ส่วนใหญ่เห็นด้วยให้จัดให้มีข้อมูลเบื้องต้นพร้อมการปฐมนิเทศนักท่องเที่ยวก่อนเดินทางท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูผายล ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นประชาชนในท้องถิ่น จึงมีความรู้สึกหวงแหน และมีความต้องการที่จะอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติภูผายลให้คงอยู่ต่อไป ดังนั้น จึงมีความเห็นด้วยให้ทางอุทยานแห่งชาติภูผายลให้ความรู้ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวที่จะเดินทางท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูผายล เพราะเมื่อนักท่องเที่ยวมีความรู้ความเข้าใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแล้ว นักท่องเที่ยวจะได้ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติภูผายล ซึ่งสอดคล้องกับสุรเชษฐ์ เศรษฐมาลี (2545, หน้า 19-29) ที่ได้กล่าวถึงการจัดการอุทยานแห่งชาติว่าควรนำเอากฎระเบียบ ข้อมูลและการให้การศึกษามาใช้เป็นตัวควบคุมจำนวน ประเภท และพฤติกรรมของผู้มาเยือนเพื่อให้การดำเนินกิจกรรมนั้นทนทานของผู้มาเยือนเอื้อประโยชน์ด้านต่าง ๆ แก่ตนเอง และขณะเดียวกันเพื่อเป็นการป้องกันและลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นแก่ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมของอุทยานแห่งชาติ และสอดคล้องกับวรรณภา วงษ์วานิช (2539, หน้า 74-75) ที่กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่าเป็นมากกว่าการเสนอขายสินค้าทางการท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว หากแต่เป็นการมุ่งประสานผลประโยชน์และความต้องการในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรมเข้ากับการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความต้องการทางเศรษฐกิจ ดังนั้น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่ช่วยส่งเสริมการอนุรักษ์ธรรมชาติและวัฒนธรรม อีกทั้งเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

ด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม จากผลการวิจัย พบว่าความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร ด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม ส่วนใหญ่เห็นด้วยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544, หน้า 2-4) ที่กล่าวถึงองค์ประกอบหลักที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านการมีส่วนร่วมว่าเป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนท้องถิ่น (Involvement of local community) ที่มีส่วนร่วมในการคิด วางแผน ปฏิบัติตามแผน ได้รับประโยชน์ ติดตามตรวจสอบ ตลอดจนร่วมบำรุงรักษาทรัพยากรท่องเที่ยว อันจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ในท้องถิ่น ทั้งกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิตและการได้รับผลตอบแทนเพื่อกลับมาบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วย และในที่สุดแล้วท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

จากผลการวิจัยแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร ดังนี้

ด้านการส่งเสริมการตลาดและการนำเที่ยว

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยควรมีการจัดทำ ส่งเสริม และเผยแพร่รายการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล โดยการพิจารณาถึง ศักยภาพและความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยว เพิ่มการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง เผยแพร่ข้อมูล การท่องเที่ยว มีการจัดเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยว และมีผู้รับฟังความคิดเห็นจากนักท่องเที่ยว เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงต่อไป

2. ประสานความร่วมมือระหว่างชุมชนในท้องถิ่นและอุทยานแห่งชาติภูผายลซึ่งเป็นผู้ควบคุมดูแลพื้นที่ท่องเที่ยวให้มีทิศทางและแนวทางในการพัฒนาตลอดจนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่ถูกต้องเหมาะสมร่วมกัน

3. ปรับปรุงและพัฒนามาตรฐานระบบบริการนำเที่ยว การจัดบริการก่อนการนำเที่ยว ระหว่างการท่องเที่ยว และมีการติดตามหลังการท่องเที่ยวโดยเน้นการให้ความสะดวกปลอดภัย ให้การศึกษารวมชาติและวัฒนธรรม และการควบคุมพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในการปฏิบัติตนเป็น นักท่องเที่ยวที่ดีมีคุณภาพ

4. สร้างเครือข่ายการส่งผ่านข้อมูลไปยังแหล่งท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวเพื่อการ ประสานงานในการนำนักท่องเที่ยวเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวในปริมาณ เวลาที่เหมาะสมตามขีดความสามารถที่รองรับได้ รวมทั้งให้สามารถกระจายการนำเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่นได้ อย่างมีประสิทธิภาพโดยจัดให้มีศูนย์กลางในการพัฒนาระบบข้อมูล ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และศูนย์กลางเครือข่ายในโครงการท่องเที่ยว

5. จัดให้มีองค์กรความร่วมมือในกลุ่มธุรกิจนำเที่ยวเชิงนิเวศและประชาชนในท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาการบริการ การควบคุม ตรวจสอบ ติดตามและประเมินผล และการสร้างสิ่งจูงใจ ในรูปรางวัลหรือฉลากรับรอง

6. จัดให้มีการสัมมนา ฝึกอบรม ศึกษาดูงานเพื่อการปรับปรุงการบริการและพัฒนาความรู้ ความสามารถของบุคลากรในอุทยานแห่งชาติภูผายลและชุมชนท้องถิ่น เช่น การฝึกอบรม มัคคุเทศก์ การเป็นวิทยากรให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์ การใช้เครื่องมือด้าน สารสนเทศ เป็นต้น

ด้านการส่งเสริมการลงทุน

1. ให้องค์กรพัฒนาเอกชนจัดหางบประมาณเพื่อการสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการฟื้นฟูภูมิปัญญาชาวบ้านในด้านที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว

2. สนับสนุนการลงทุนผลิตอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้สำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ผลิตในประเทศไทยให้มีต้นทุนต่ำ เพื่อให้นักท่องเที่ยวและบริการต่าง ๆ สามารถจัดหามาใช้ได้ อย่างมีคุณภาพ ปลอดภัย และในราคาที่เหมาะสม

3. สนับสนุนการลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐานและอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ที่กำหนด เปิดโอกาสให้ภาคเอกชนสามารถพัฒนากระบวนการบริการที่มีคุณภาพ โดยใช้มาตรการทางภาษี การสร้างสิ่งจูงใจอื่น ๆ การตอบแทนในรูปของรางวัล เป็นต้น

4. สนับสนุนการลงทุนของชุมชนท้องถิ่นในรูปแบบต่าง ๆ ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการให้ยืมหรือให้กู้ดอกเบียดำจากสถาบันการเงินของรัฐ

5. ส่งเสริมให้องค์กรธุรกิจเอกชนสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศขององค์กรประชาชน

6. ส่งเสริมการลงทุนผลิตสินค้า อุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ในการจัดกิจกรรมเชิงนิเวศ การจัดการบริการ และการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวขึ้นภายในประเทศ หรือลดต้นทุนการนำเข้าสินค้าที่จำเป็นจากต่างประเทศ

ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการบริการ

1. กำหนดประเภท มาตรฐาน และขนาดของโครงสร้างพื้นฐานและบริการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นแนวทางและข้อกำหนดในการพัฒนา

2. วางมาตรการกำกับ ดูแล และควบคุมการพัฒนาให้อยู่ในมาตรฐานที่กำหนดโดยใช้มาตรการด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมและทางกฎหมาย โดยภาครัฐจัดให้มีการสนับสนุนส่วนที่เป็นพื้นฐานอย่างเหมาะสมเพียงพอ

3. สนับสนุนการรวมกลุ่มบริการในเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

4. ประสานให้ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศร่วมหรือเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดบริการการท่องเที่ยว

5. สนับสนุนการจัดบริการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยประชาชนและชุมชนท้องถิ่นโดยการสร้างโอกาสทางกฎหมายและทางสังคม จัดให้มีการรวมกลุ่ม สนับสนุนด้านเงินทุน และเพิ่มทักษะและขีดความสามารถในการประกอบการ

6. ปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณที่ทำการอุทยานแห่งชาติ หน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวให้สวยงาม ปรับปรุงถนนและเส้นทางที่นักท่องเที่ยวใช้ในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว เพิ่มป้ายบอกทาง จัดบริเวณที่เล่นรอบกองไฟ ติดตั้งตู้โทรศัพท์สาธารณะ ปรับปรุงระบบไฟฟ้าบริเวณหน่วยพิทักษ์อุทยานแห่งชาติ ปรับปรุงระบบประปาบริเวณที่ทำการอุทยานแห่งชาติ เพิ่มห้องน้ำ ห้องสุขา เพิ่มบ้านพัก จัดสิ่งอำนวยความสะดวกในบ้านพัก และจัดให้มีร้านอาหาร เครื่องดื่ม ร้านขายของที่ระลึก บริเวณที่ทำการอุทยานแห่งชาติ รวมทั้งเพิ่มจำนวนถังขยะและแยกประเภทของขยะ มีการคัดแยกขยะ การควบคุมดูแลแหล่งกำจัดขยะเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน

1. ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการกำหนดศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยพิจารณาจากที่ตั้ง กิจกรรม ความพร้อมและความต้องการของชุมชน รวมทั้งมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในรูปของการเป็นคณะกรรมการ การรับผิดชอบดำเนินการ สนับสนุนภาครัฐ เป็นต้น

2. ส่งเสริมการรวมกลุ่มของประชาชนเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการจัดตั้งเป็นองค์กรทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการขึ้นในชุมชน เช่น ชมรม สมาคม สหกรณ์

3. ให้ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการสนับสนุนแผนงาน โครงการ และกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศรวมทั้งสนับสนุนการดำเนินการขององค์กรประชาชนอื่น ๆ

4. ให้องค์กรผู้รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยวระดับพื้นที่ เช่น กรมป่าไม้ กรมศิลปากร จังหวัด เอกชน และ ททท. เป็นกลไกที่สำคัญในการถ่ายทอดประสานงาน ประสานการปฏิบัติกับผู้เกี่ยวข้องในระดับชุมชน ถ่ายโอนอำนาจการกำกับดูแลและควบคุมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ที่ได้กำหนดโดยตกลงร่วมกันอย่างเป็นขั้นตอน

5. แนะนำและวางระบบให้ผู้ประกอบการนำเที่ยวประสานงานและร่วมดำเนินการอย่างมีส่วนร่วมกับชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ให้มากขึ้น

6. จัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจในบทบาทของชุมชนในการมีส่วนร่วมในกระบวนการท่องเที่ยว รวมทั้งการนำความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นและความรู้เพิ่มเติมอื่น ๆ เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม

7. ให้องค์กรท้องถิ่นและชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติภูผายลในทุกๆระดับ ตั้งแต่การศึกษาปัญหา การวางแผนการพัฒนา การแก้ไขปัญหา การติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงาน

8. อุทยานแห่งชาติภูผายลควรเปิดโอกาสให้ชุมชนแสวงหารายได้จากการท่องเที่ยว เช่น การเป็นมัคคุเทศก์นำเที่ยว การขายของที่ระลึก การขายอาหารและเครื่องดื่ม

ด้านการให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึก

1. จัดให้มีรูปแบบองค์กรความร่วมมือด้านการให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึกในระดับชาติภายใต้องค์การความร่วมมือใหญ่ มีหน้าที่ในการกำหนดกรอบ ทิศทาง นโยบายและแนวทางในการปฏิบัติการตลอดจนการส่งเสริม ตรวจสอบ ติดตามและประเมินผล

2. จัดให้มีความร่วมมือในการปรับปรุงและพัฒนาระบบการให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึกในระดับพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้มีรูปแบบ กิจกรรม วิธีการการสื่อความหมาย ธรรมชาติ และการจัดสื่อต่าง ๆ ที่หลากหลาย กระตุ้นความสนใจนักท่องเที่ยวให้เข้าร่วมกิจกรรมโดยสมัครใจ เข้าร่วมแสดงบทบาทในกิจกรรมการเรียนรู้

3. ดำเนินการและพัฒนารายการในสื่อสาธารณะต่างๆ โดยเฉพาะโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และเอกสารการท่องเที่ยวให้มีทิศทาง เนื้อหาและวิธีการนำเสนอที่เหมาะสมสำหรับพัฒนาความรู้และความตระหนักด้านการอนุรักษ์ของนักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไปอย่างต่อเนื่อง

4. พัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษาระดับต่าง ๆ พร้อมทั้งให้มีการค้นคว้า วิจัย และกิจกรรมทางการศึกษาเรียนรู้ที่มีเป้าหมายเพื่อผลทางการให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึกในกระบวนการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างชัดเจนสำหรับเยาวชน ธุรกิจบริการนำเที่ยว และมัคคุเทศก์ ผู้เกี่ยวข้องในการจัดการ และประชาชนในท้องถิ่น

5. จัดฝึกอบรม สัมมนา การออกค่าย เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ และประสบการณ์แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องในการจัดการและประชาชนในท้องถิ่น โดยการเน้นกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานจริงเป็นด้านหลัก รวมทั้งเสริมสร้างความรู้ทางด้านหลักการและทฤษฎีตามแนวของการศึกษารูปแบบอื่น ๆ ทั้งในและนอกระบบ

6. พัฒนาสื่อความหมายธรรมชาติขึ้นภายในแหล่งท่องเที่ยว โดยจัดให้เป็นส่วนสำคัญของแหล่งสื่อที่สำคัญ ได้แก่ ป้ายสื่อความหมาย คู่มือท่องเที่ยว ข้อมูลทรัพยากรของแหล่งนิทรรศการ ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว รวมทั้งจัดคนนำทางและมัคคุเทศก์ไว้รองรับ โดยให้โอกาสการมีส่วนร่วมของประชาชนในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเสริมกระบวนการมากขึ้น

7. จัดและพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีสาระ ให้การเรียนรู้ทางธรรมชาติและวัฒนธรรมควบคู่กับความเพลิดเพลินใจด้วยความสมัครใจของนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ต้องเป็นกิจกรรมที่ไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูผายล

8. จัดให้มีข้อมูลเบื้องต้นพร้อมการปฐมนิเทศนักท่องเที่ยวก่อนเดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูผายล

9. กำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัดเพื่อประเมินผลการจัดให้มีการศึกษาและสร้างจิตสำนึก การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวสำหรับการปรับปรุงกรอบทิศทาง นโยบาย รูปแบบ และวิธีการต่อไป

10. จัดให้มีศูนย์กลางข้อมูล ข้อเสนอแนะ รวบรวมผลการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อการเผยแพร่ ถ่ายทอด แลกเปลี่ยน และพัฒนากระบวนการอย่างต่อเนื่อง

ด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม

1. จัดเขตพื้นที่ (Zoning) ภายในบริเวณอุทยานแห่งชาติภูผายลเพื่อการใช้ประโยชน์ในการท่องเที่ยวหรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่เหมาะสมตามสภาพของทรัพยากรและขนาดของการรองรับของทรัพยากรต่อปริมาณและกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยจัดแบ่งตามความสำคัญของระบบนิเวศและกิจกรรมที่ยอมรับได้

2. ประเมินขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวและกำหนดปริมาณ การควบคุม และมาตรการการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมเพื่อป้องกันปัญหา ความแออัด การคับคั่ง มูลฝอยตกค้าง เสี่ยงรบกวน และการทำลายพืชพรรณและสัตว์

3. ควบคุมการพัฒนาพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวด้านการปลูกสร้างอาคาร การปรับปรุงพื้นที่ การใช้ประโยชน์ที่ดิน กิจกรรม ขนาดสาธารณูปโภค และการตกแต่งเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมองค์ประกอบทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมในพื้นที่ รวมทั้งมีการรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยและการมีระบบป้องกันกำจัดมลพิษที่เหมาะสมในด้านต่าง ๆ เช่น มูลฝอย คุณภาพน้ำ เสียง รวมถึงการรบกวนทรัพยากรชีวภาพ

4. ใช้มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครอง ดูแล รักษาทรัพยากรสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งแหล่งอนุรักษ์ที่มีกฎหมายเฉพาะคุ้มครอง หรือใช้กฎอื่นเสริมการจัดการอย่างเข้มงวดตามระดับของการอนุรักษ์ รวมทั้งให้มีการประกาศเขตคุ้มครองสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้นสำหรับเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าให้กำหนดการใช้ประโยชน์ที่แน่ชัดโดยการปรับปรุงกฎหมายหรือปรับแนวเขตในกรณีที่ต้องการใช้ประโยชน์พื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

5. ใช้มาตรการการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการควบคุมดูแลรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทั้งภายในเขตอนุรักษ์และนอกเขตอนุรักษ์ โดยการกำหนดบทบาท หน้าที่ความรับผิดชอบ และเครื่องมือตามความเหมาะสม

6. ใช้หรือประยุกต์ใช้ระบบจัดการสิ่งแวดล้อม (EMS) ในการจัดการด้านการพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยว การบริการ และกิจกรรมในพื้นที่ด้วย วิธีการที่เหมาะสมภายใต้ขอบเขตของการ

จัดการระยะเวลา หรือกฎหมายที่รองรับ เช่น การศึกษาผลกระทบเบื้องต้น (IEE) การศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) การใช้ระบบคุณภาพ ISO 14000 เป็นต้น

7. จัดให้มีกิจกรรมและสื่อในการศึกษา เรียนรู้ทรัพยากรทั้งทางตรงและทางอ้อมไว้รองรับการท่องเที่ยว โดยให้เป็นเครื่องมือที่จะสามารถปลูกจิตสำนึกของนักท่องเที่ยวในการอนุรักษ์และดูแลทรัพยากรการท่องเที่ยวและทรัพยากรทางธรรมชาติและสังคมให้ยั่งยืนต่อไป

8. จัดให้มีการติดตามตรวจสอบการจัดการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการจัดการ และการร่วมมือประสานงานที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาเปรียบเทียบแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนครกับอุทยานแห่งชาติอื่น ๆ

2. ศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติอื่น ๆ

บรรณานุกรม

- กรมป่าไม้. (2542). รายงานสัมมนา เรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติทางทะเลภายใต้ความร่วมมือของภาครัฐและเอกชน. กรุงเทพฯ: ส่วนอุทยานแห่งชาติทางทะเล กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช.
- กรมป่าไม้. (2545). รายงานฉบับสมบูรณ์แผนแม่บทการจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ภูผายล. กรุงเทพฯ: ส่วนทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช.
- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2542). การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. กรุงเทพฯ: กองส่งเสริมและเผยแพร่.
- กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. (ม.ป.ป.). ความหมายของอุทยานแห่งชาติ. สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2551, จาก <http://www.dnp.go.th/nprd/develop>
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2544). การวิจัยการตลาด. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (ม.ป.ป.). สถิติจำนวนนักท่องเที่ยว. สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2551, จาก http://www2.tat.or.th/stat/web/static_index.php
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2538). นโยบายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. จุลสารการท่องเที่ยว, 14 (4), 4.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2539ก). นโยบายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ปี 2538 – 2539. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2539ข). เอกสารประกอบการสัมมนาพัฒนาท่องเที่ยวไทยในทิศทางที่ยั่งยืน ครั้งที่ 2 วิสัยทัศน์ท่องเที่ยวไทย สู่ก้าวใหม่ ปี 2001. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2540). สรุปนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพฯ: กองวางแผนโครงการ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2544). แผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: กองอนุรักษ์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และสถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2540).
โครงการการดำเนินงานเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ.
 ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- จรรยา แวววุฒินันท์. (2539). **รวมกฎหมายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม**
(พร้อมที่ดินและแหล่งน้ำ) (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- จักรกฤษณ์ เรืองเวช. (2550). **พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในศูนย์ศึกษา**
ธรรมชาติและอนุรักษ์ป่าชายเลนเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (จังหวัดชลบุรี).
 วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- ฉลองศรี พิมพ์สมพงษ์. (2542). **การวางแผนและพัฒนาตลาดท่องเที่ยว.** กรุงเทพฯ:
 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เฉลิมชัย ปัญญาดี. (2543). **การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว**
เชิงนิเวศ. เชียงใหม่: ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร คณะธุรกิจการเกษตร
 มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- ดรรชนี เอมพันธุ์ และสุรเชษฐ์ เศรษฐมาต (ผู้บรรยาย). (27 – 28 พฤษภาคม 2539).
 การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : แนวคิด หลักการ และความเป็นไปได้ในการประยุกต์ใช้ใน
 อุทยานแห่งชาติ. ใน การประชุมสัมมนาอุทยานแห่งชาติกับนันทนาการ และการ
 ท่องเที่ยวในทศวรรษหน้าเพื่อทรัพยากรที่ยั่งยืน. กรุงเทพฯ: กรมป่าไม้.
- นิฐริน ไล่พันธ์. (2544). **ศักยภาพและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อุทยาน**
แห่งชาติภูจองนายอย จังหวัดอุบลราชธานี. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศศ.ม.,
 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2542). **การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน.** เชียงใหม่:
 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ปิยะวดี หิริกมล. (2545). **พฤติกรรมกรท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการ**
ท่องเที่ยวในจังหวัดสุโขทัย. วิทยานิพนธ์ บธ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร,
 กรุงเทพฯ.
- พงศ์ศานต์ พิทักษ์มหาเกตุ. (2538). **ชาวบ้านกับช่องทางประกอบธุรกิจนำเที่ยว : แนวคิด**
ในการจัดตั้งสหกรณ์บริการนำเที่ยวชมธรรมชาติแนวอนุรักษ์กาญจนบุรีจำกัด.
 กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

- พรหมเมธ นาดมทอง. (2539). แนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวไทยภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 เพื่อมุ่งสู่ทิศทางที่ยั่งยืน. ใน เอกสารการประกอบการสัมมนาพัฒนาการท่องเที่ยวไทยในทิศทางที่ยั่งยืน ครั้งที่ 2. (หน้า 15)
กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- เพ็ญลักษณ์ เกตุทัต. (2546). ทศนคติและพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการท่องเที่ยวในเกาะเสม็ด. สารนิพนธ์ บธ.ม.,
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2538). โครงการศึกษาการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศกรณีภาคใต้. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยป่าไม้.
- จำไพพรรณ แก้วสุริยะ. (ม.ป.ป.). การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.
กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- จำไพพรรณ แก้วสุริยะ. (ม.ป.ป.). การอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- จำไพพรรณ แก้วสุริยะ. (ม.ป.ป.). หลักการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- วรรณมา วงษ์วานิช. (2539). ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรรณพร วนิชชานุกร. (2540). การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : ecotourism. กรุงเทพฯ:
กองวิชาการและฝึกอบรม การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- วิลาศ เตชะไพบูลย์. (2538). สถานการณ์สิ่งแวดล้อมไทย 2538. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโลกสีเขียว.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2538). พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.
- ศุภร เสรีรัตน์. (2544). พฤติกรรมผู้บริโภค (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: เอ. อาร์. บีซิเนส เพรส.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2537). การศึกษากำหนดแนว
ทางการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวเกาะเต่าและเกาะนางยวน.
ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2541). รายงานขั้นสุดท้ายการ
ดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อการรักษาแบบนิเวศ
(Ecotourism). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.

- สมัย ผลบุญ. (2547). การศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศบริเวณปากแม่น้ำบางปะกง. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์, กรุงเทพฯ.
- สุรเชษฐ์ เศรษฐมาส. (ม.ป.ป.). เอกสารประกอบวิชาการบริหารการจัดการพื้นที่อนุรักษ์และการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุรเชษฐ์ เศรษฐมาส. (2541). รายงานการสัมมนา เรื่อง อุทยานแห่งชาติกับนันทนาการและการท่องเที่ยวในทศวรรษหน้าเพื่อทรัพยากรที่ยั่งยืน. กรุงเทพฯ: กรมป่าไม้.
- สุรเชษฐ์ เศรษฐมาส. (2545). แผนปฏิบัติการการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพฯ: คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุรเชษฐ์ เศรษฐมาส และดร.ชนันท์ เอ็มพันธ์. (2538). แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. กรุงเทพฯ: กรมป่าไม้.
- เสรี วงษ์มณฑา. (2542). การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพฯ: ธีระฟิล์มและไทเท็กซ์.
- เสรี เวชชบุษกร. (2530). จากธรรมชาติสู่เขตอนุรักษ์ : อุทยานแห่งชาติ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม.
- ยงยุทธ ชำนาญรบ. (2550). แผนการเบื้องต้น อุทยานแห่งชาติภูผาไซ. กรุงเทพฯ: กองอุทยานแห่งชาติ กรมป่าไม้.
- วิโรจน์ ทองอินทร์. (2546). การกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสำหรับสถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าเขาท่าเพชร จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ วศ.ม., มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- อดุลย์ จาตุรงค์กุล. (2543). พฤติกรรมผู้บริโภค ฉบับมาตรฐาน (Consumer Behavior). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อดุลย์ จาตุรงค์กุล. (2546). การบริหารการตลาด กลยุทธ์ และยุทธวิธี. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Eber, S. (1992). *Beyond the Green Horizon : Principles for sustainable tourism*. United Kingdom: World Wide Fund for Nature.
- McKercher, Bob. (1993). The unrecognized threat to tourism. *Tourism Management*, (April 1993), 131-136.
- Shiffman, L. and Leslie, L. K. (1994). *Customer behavior*. New Jersey: Prectice Hall.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยนเรศวร

แบบสอบถาม (นักท่องเที่ยวนัก)

เรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษา

อุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร

แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้แก่อุทยานแห่งชาติภูผายล อันจะเป็นประโยชน์ต่อการนำข้อมูลไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้แก่อุทยานแห่งชาติภูผายล ดังนั้น จึงใคร่ขอความกรุณาจากท่านโปรดพิจารณาและตอบคำถามจากแบบสอบถามนี้ให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด คำตอบของท่านไม่มีผิดหรือถูกและคำตอบทุก ๆ ข้อของท่านเป็นสิ่งมีค่ามากในการที่จะทำให้งานวิจัยครั้งนี้สมบูรณ์

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ○ หรือเติมข้อความลงในช่องว่างที่เว้นให้ตรงตามความเป็นจริงของท่าน

1. เพศ

- 1) ชาย 2) หญิง

2. อายุ

- 1) ไม่เกิน 20 ปี 2) 21 - 30 ปี
 3) 31 - 40 ปี 4) 41 - 50 ปี
 5) 51 - 60 ปี 6) 61 ปีขึ้นไป

3. การศึกษา

- 1) ต่ำกว่าประถมศึกษา 2) ประถมศึกษา
 3) มัธยมศึกษาตอนต้น 4) มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.
 5) อนุปริญญา / ปวส. 6)ปริญญาตรี
 7) สูงกว่าปริญญาตรี 8) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

4. อาชีพ

- 1) รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ 2) บริษัทเอกชน
 3) ประกอบอาชีพส่วนตัว / ค้าขาย 4) เกษตรกร
 5) นักเรียน / นักศึกษา 6) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

5. รายได้

- 1) ไม่เกิน 5,000 บาท 2) 5,001-10,000 บาท
 3) 10,001-15,000 บาท 4) 15,001-20,000 บาท
 5) 20,001 บาทขึ้นไป

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยว

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หรือเติมข้อความลงในช่องว่างที่เว้นให้ตรงตามความเป็นจริงของท่าน

1. ยานพาหนะที่ท่านเดินทางมา

- 1) รถยนต์ส่วนตัว 2) รถจักรยานยนต์ส่วนตัว
 3) รถยนต์เช่า 4) รถจักรยานยนต์เช่า
 5) รถโดยสารประจำทาง 6) รถยนต์ของบริษัททัวร์
 7) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

2. จำนวนสมาชิกที่ร่วมเดินทาง (รวมทั้งตัวท่าน)

- 1) 1-5 คน 2) 6-10 คน
 3) 11-15 คน 4) 15 คนขึ้นไป

3. ลักษณะในการเดินทางท่องเที่ยวของท่าน

- 1) เดินทางโดยลำพัง 2) กับครอบครัว
 3) กับกลุ่มเพื่อน 4) กับสถาบันการศึกษา
 5) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

4. วัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยวครั้งนี้

- 1) พักผ่อน 2) สัมผัสธรรมชาติ
 3) ศึกษาหาความรู้ 4) ผจญภัย
 5) ออกกำลังกาย 6) สนุกสนาน
 7) แลกเปลี่ยนและถ่ายทอดประสบการณ์ 8) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

5. สื่อที่ท่านทราบข่าวหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล
(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 1) โทรทัศน์ 2) วิทยุ
 3) หนังสือพิมพ์ 4) หนังสือท่องเที่ยว / นิตยสาร / วารสาร
 5) ป้ายโฆษณา 6) โบรชัวร์/ แผ่นพับ / แผ่นปลิว / โปสเตอร์
 7) คนรู้จักแนะนำ (เช่น เพื่อน / ครู อาจารย์)
 8) การประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานด้านการท่องเที่ยว
 9) เว็บไซต์ 10) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติ
ภูผายล

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับแนวทางที่เสนอตามความคิดเห็นของ
ท่านมากที่สุด

ความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ปาน กลาง	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
	5	4	3	2	1
1. มีการกำหนดเกณฑ์และดำเนินการจัดแหล่งท่องเที่ยวที่มี ศักยภาพที่เหมาะสม					
2. มีการจัดเขตพื้นที่ (Zoning) เพื่อการใช้ประโยชน์ในการ ท่องเที่ยวหรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่เหมาะสม					
3. มีการประเมินขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยว และจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสม					
4. มีการควบคุมการพัฒนาพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวด้านการใช้ ประโยชน์ให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมในพื้นที่					
5. ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลรักษาทรัพยากรและ สิ่งแวดล้อม					
6. จัดให้มีกิจกรรมและสื่อในการศึกษาเรียนรู้ทรัพยากร ไว้รองรับการท่องเที่ยว					

ความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ปานกลาง	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
	5	4	3	2	1
2) ด้านการให้บริการศึกษาและพรางจิตสำนึก					
7. จัดให้มีความร่วมมือในการพัฒนาการให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึกให้มีรูปแบบ และสื่อต่าง ๆ ที่หลากหลาย					
8. พัฒนารายการในสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เอกสารการท่องเที่ยวให้มีวิธีการนำเสนอที่เหมาะสม					
9. พัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนเพื่อสร้างจิตสำนึกในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสำหรับเยาวชน ผู้เกี่ยวข้องในการจัดการ และประชาชนในท้องถิ่น					
10. จัดฝึกอบรม สัมมนา เพื่อพัฒนาทักษะความรู้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องและประชาชนในท้องถิ่น					
11. พัฒนาสื่อความหมายธรรมชาติ เช่น ป้ายสื่อความหมาย คู่มือท่องเที่ยว รวมทั้งจัดคนนำทางและมัคคุเทศก์ไว้รองรับโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วม					
12. จัดให้มีข้อมูลเบื้องต้นพร้อมการปฐมนิเทศนักท่องเที่ยวก่อนเดินทางท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูผายล					
3) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน					
13. ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมทั้งมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ					
14. ให้องค์กรผู้รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยว เช่น กรมป่าไม้ จังหวัด ททท. เป็นผู้ประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องในชุมชน					
15. มีการกำหนดช่องทางการจัดหาเงินทุนเพื่อดำเนินการจัดการโครงการที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างโปร่งใส					
16. วางระบบให้ผู้ประกอบการนำเที่ยวดำเนินการอย่างมีส่วนร่วมกับชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ให้มากขึ้น					
17. จัดอบรมให้ความรู้ในบทบาทของชุมชนเพื่อการมีส่วนร่วมในกระบวนการท่องเที่ยวให้มากขึ้น					
18. จัดให้มีระบบองค์กร กลไก เครื่องมือ และงบประมาณในการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง					
4) ด้านการส่งเสริมการตลาดและการประชาสัมพันธ์					
19. จัดทำ ส่งเสริม และเผยแพร่รายการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล					
20. มีการรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้นักท่องเที่ยว					

ความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว เชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผาซัด	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ปาน กลาง	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
	5	4	3	2	1
21. มีการสำรวจ ศึกษา และรวบรวมข้อมูลด้านตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และประเมินความต้องการของตลาด					
22. จัดทำคู่มือการขยายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยแนะนำผู้ประกอบการ นักท่องเที่ยวให้มีวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้อง					
23. ปรับปรุงและพัฒนามาตรฐานการบริการนำเที่ยวและควบคุมพฤติกรรมนักท่องเที่ยวให้เป็นนักท่องเที่ยวที่ดี					
24. จัดให้มีการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการบริการและความรู้ของบุคลากรในธุรกิจการบริการและชุมชนท้องถิ่น					
๕) การพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานและบริการ					
25. มีการกำหนดประเภท และมาตรฐานของโครงสร้างพื้นฐานและบริการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสม					
26. ส่งเสริมการบริการที่มีคุณภาพโดยให้มีมาตรฐานสากลด้านคุณภาพที่สากลยอมรับ เช่น ISO 9000 เป็นต้น					
27. มีการวางมาตรการกำกับ ดูแล และควบคุมการพัฒนาให้อยู่ในมาตรฐานที่กำหนดอย่างเหมาะสม					
28. ประสานให้ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศร่วมหรือเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริการการท่องเที่ยว					
29. มีการสนับสนุนการจัดบริการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนท้องถิ่น					
30. มีการสนับสนุนการรวมกลุ่มบริการในเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ					
๖) การพัฒนาระบบการส่งเสริมการตลาด					
31. มีการสนับสนุนผู้ประกอบการที่มีการลงทุนได้มาตรฐาน โดยให้การสนับสนุนผ่านกลไกของรัฐต่าง ๆ					
32. มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อสนับสนุนการลงทุนธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยเฉพาะการลงทุนโดยชุมชนท้องถิ่น					
33. พัฒนารูปแบบการลงทุนที่ก่อให้เกิดผลตอบแทนที่ดีมีการกระจายรายได้ และการมีส่วนร่วมในการประกอบการ					
34. ให้องค์กรพัฒนาเอกชนจัดหางบประมาณเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้งจากภายในและนอกประเทศ					
35. สนับสนุนการลงทุนของธุรกิจชุมชนโดยลดข้อจำกัดทางด้านกฎระเบียบ และกฎหมาย					

ความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว เชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ปาน กลาง	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
	5	4	3	2	1
36. สนับสนุนการลงทุนผลิตอุปกรณ์ เครื่องใช้สำหรับการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ผลิตในประเทศไทยให้มีต้นทุนต่ำ					

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่ท่านเห็นว่ามีสำคัญต่อแนวทางการพัฒนา
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล

.....

.....

.....

.....

.....

.....

★★★★ ขอขอบพระคุณอย่างสูงที่ท่านสละเวลาในการตอบแบบสอบถาม★★★★

มหาวิทยาลัยพะเยา

แบบสอบถาม (ภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนในท้องถิ่น)

เรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษา

อุทยานแห่งชาติภูผายล จังหวัดสกลนคร

แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้แก่อุทยานแห่งชาติภูผายล อันจะเป็นประโยชน์ต่อการนำข้อมูลไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้แก่อุทยานแห่งชาติภูผายล ดังนั้น จึงใคร่ขอความกรุณาจากท่านโปรดพิจารณาและตอบคำถามจากแบบสอบถามนี้ให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด คำตอบของท่านไม่มีผิดหรือถูกและคำตอบทุก ๆ ข้อของท่านเป็นสิ่งมีค่ามากในการที่จะทำให้งานวิจัยครั้งนี้สมบูรณ์

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน หรือเติมข้อความลงในช่องว่างที่เว้นให้ตรงตามความเป็นจริงของท่าน

1. เพศ

- 1) ชาย 2) หญิง

2. อายุ

- 1) ไม่เกิน 20 ปี 2) 21 - 30 ปี
 3) 31 - 40 ปี 4) 41 - 50 ปี
 5) 51 - 60 ปี 6) 61 ปีขึ้นไป

3. การศึกษา

- 1) ต่ำกว่าประถมศึกษา 2) ประถมศึกษา
 3) มัธยมศึกษาตอนต้น 4) มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.
 5) อนุปริญญา / ปวส. 6)ปริญญาตรี
 7) สูงกว่าปริญญาตรี 8) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

4. อาชีพ

- 1) รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ 2) บริษัทเอกชน
 3) ประกอบอาชีพส่วนตัว / ค้าขาย 4) เกษตรกร
 5) นักเรียน / นักศึกษา 6) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

5. รายได้

- 1) ไม่เกิน 5,000 บาท 2) 5,001-10,000 บาท
 3) 10,001-15,000 บาท 4) 15,001-20,000 บาท
 5) 20,001 บาทขึ้นไป

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติ ภูผายล

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับแนวทางที่เสนอตามความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ปาน กลาง	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
	5	4	3	2	1
1) การมีคณะกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวและ สิ่งแวดล้อม					
2) มีการกำหนดเกณฑ์และดำเนินการจัดแหล่งท่องเที่ยวที่มี ศักยภาพที่เหมาะสม					
3) มีการจัดเขตพื้นที่ (Zoning) เพื่อการใช้ประโยชน์ในการ ท่องเที่ยวหรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่เหมาะสม					
4) มีการประเมินขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยว และจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสม					
5) มีการควบคุมการพัฒนาพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวด้านการใช้ ประโยชน์ให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมในพื้นที่					
6) ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลรักษาทรัพยากรและ สิ่งแวดล้อม					
7) จัดให้มีกิจกรรมและสื่อในการศึกษาเรียนรู้ทรัพยากร ไว้รองรับการท่องเที่ยว					

ความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ปาน กลาง	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
	5	4	3	2	1
2) ทั่วไปเกี่ยวกับอุทยานและสิ่งมีชีวิตสัตว์ป่า					
7. จัดให้มีการร่วมมือในการพัฒนาการให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึกให้มีรูปแบบ และสื่อต่าง ๆ ที่หลากหลาย					
8. พัฒนารายการในสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เอกสารการท่องเที่ยวให้มีวิธีการนำเสนอที่เหมาะสม					
9. พัฒนาลักขณการเรียนการสอนเพื่อสร้างจิตสำนึกในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสำหรับเยาวชน ผู้เกี่ยวข้องในการจัดการ และประชาชนในท้องถิ่น					
10. จัดฝึกอบรม สัมมนา เพื่อพัฒนาทักษะความรู้แก่นักลางที่เกี่ยวกับและประชาชนในท้องถิ่น					
11. พัฒนาสื่อความหมายธรรมชาติ เช่น ป้ายสื่อความหมาย คู่มือท่องเที่ยว รวมทั้งจัดคนนำทางและมัคคุเทศก์ไว้รองรับโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วม					
12. จัดให้มีข้อมูลเบื้องต้นพร้อมการปฐมนิเทศนักท่องเที่ยวก่อนเดินทางท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูผายล					
3) วัฒนธรรมและภูมิปัญญา					
13. ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมทั้งมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ					
14. ให้องค์กรผู้รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยว เช่น กรมป่าไม้ จังหวัด ททท. เป็นผู้ประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องในชุมชน					
15. มีการกำหนดช่องทางการจัดหาเงินทุนเพื่อดำเนินการจัดการโครงการที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างโปร่งใส					
16. วางระบบให้ผู้ประกอบการนำเที่ยวดำเนินการอย่างมีส่วนร่วมกับชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ให้มากขึ้น					
17. จัดอบรมให้ความรู้ในบทบาทของชุมชนเพื่อการมีส่วนร่วมในกระบวนการท่องเที่ยวให้มากขึ้น					
18. จัดให้มีระบบองค์กร กลไก เครื่องมือ และงบประมาณในการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง					
4) ภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรม					
19. จัดทำ ส่งเสริม และเผยแพร่รายการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูผายล					

ความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว เชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผาซูล	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ปาน กลาง	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
	5	4	3	2	1
20. มีการรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้นักท่องเที่ยว					
21. มีการสำรวจ ศึกษา และรวบรวมข้อมูลด้านตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และประเมินความต้องการของตลาด					
22. จัดทำคู่มือการขายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยแนะนำผู้ประกอบการ นักท่องเที่ยวให้มีวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้อง					
23. ปรับปรุงและพัฒนามาตรฐานการบริการนำเที่ยวและควบคุมพฤติกรรมนักท่องเที่ยวให้เป็นนักท่องเที่ยวที่ดี					
24. จัดให้มีการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการบริการและความรู้ของบุคลากรในธุรกิจบริการและชุมชนท้องถิ่น					
จ) การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและบริการ					
25. มีการกำหนดประเภท และมาตรฐานของโครงสร้างพื้นฐานและบริการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสม					
26. ส่งเสริมการบริการที่มีคุณภาพโดยให้มีมาตรฐานสากลด้านคุณภาพที่สภากลยอมรับ เช่น ISO 9000 เป็นต้น					
27. มีการวางมาตรการกำกับ ดูแล และควบคุมการพัฒนาให้อยู่ในมาตรฐานที่กำหนดอย่างเหมาะสม					
28. ประสานให้ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศร่วมหรือเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริการการท่องเที่ยว					
29. มีการสนับสนุนการจัดบริการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนท้องถิ่น					
30. มีการสนับสนุนการรวมกลุ่มบริการในเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ					
ก) การขยายโอกาสการลงทุน					
31. มีการสนับสนุนผู้ประกอบการที่มีการลงทุนได้มาตรฐาน โดยให้การสนับสนุนผ่านกลไกของรัฐต่าง ๆ					
32. มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อสนับสนุนการลงทุนธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยเฉพาะการลงทุนโดยชุมชนท้องถิ่น					
33. พัฒนารูปแบบการลงทุนที่ก่อให้เกิดผลตอบแทนที่ดีมีการกระจายรายได้ และการมีส่วนร่วมในการประกอบการ					
34. ให้องค์กรพัฒนาเอกชนจัดทำงบประมาณเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้งจากภายในและนอกประเทศ					

ความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว เชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็น ด้วย	ปาน กลาง	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
	5	4	3	2	1
35. สนับสนุนการลงทุนของธุรกิจชุมชนโดยลดข้อจำกัด ทางด้านกฎระเบียบ และกฎหมาย					
36. สนับสนุนการลงทุนผลิตอุปกรณ์ เครื่องใช้สำหรับการ ท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ผลิตในประเทศไทยให้มีต้นทุนต่ำ					

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่ท่านเห็นว่ามีความสำคัญต่อแนวทางการพัฒนา
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอุทยานแห่งชาติภูผายล

.....

.....

.....

.....

.....

.....

★★★★ ขอขอบพระคุณอย่างสูงที่ท่านสละเวลาในการตอบแบบสอบถาม★★★★

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – ชื่อสกุล อัจฉรียา ทุมพานิชย์
วัน เดือน ปี เกิด 10 ธันวาคม 2525
ที่อยู่ปัจจุบัน 236 หมู่ 9 ตำบลธาตุเชิงชุม อำเภอเมือง
จังหวัดสกลนคร 47000

ประสบการณ์ทำงาน

พ.ศ. 2549 โรงแรมมิลเลนเนียมฮิลตัน (Millennium Hilton Bangkok Hotel)
123 ถนนเจริญนคร เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2548 โรงแรมเมริทัส สวีท สเตท ทาวเวอร์
(Meritus Suites State Tower Bangkok Hotel)
1055/111 ถนนสีลม เขตบางรัก กรุงเทพมหานคร

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2551 ป.วค. (การศึกษา) มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
พ.ศ. 2548 ศศ.บ. (การท่องเที่ยวและการโรงแรม) มหาวิทยาลัยมหาสารคาม